Sen hiç oğul emzirdin mi kör kurşun?

Özgürlük savaşımında
yaşamlarını yitiren gençlerimizin
anısına adanmış güldeste

Ali Saraçoğlu

2. baskı

SEN HİÇ OĞUL EMZİRDİN Mİ KÖR KURŞUN ?

Sen hiç oğul emzirdin mi
kör kurşun?

Sen hiç oğul emzirdin mi kör kurşun?

Mustafa Sacid Saraçoğlu'na
Armağan Güldeste

Ali
Saraçoğlu

Bu güldeste
Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun kişiliğinde,
özgürlük savaşımında yaşamlarını yitiren
gençlerimizin anısına adanmıştır.

Hilâl Matbaacılık Koll. Şti.
Tel. 22 91 78 İstanbul - 1979

MUSTAFALAR ÖLÜR

•

1.
Bir babanın, yaşamının baharında yitirdiği oğlunu yazması. Evrensel denilen acı bu olsa gerek.

Umut dolu, yaşam dolu, durmadan gülen gözlerinde güzel yarınların yalazlandığı, şavkıdığı bir canı yitirmenin acısını; O binlerce yılı aşıp gelebilmiş olan insancıl olguyu yaşamadan bilmek, yaşamadan tanımak olanaksız.

Bu evrensel acıyı bizler tüm yalınlığı ile tanıdık, tüm yalınlığı ile yaşadık.

2.
23 Aralık 1977 Cuma sabahı, insanlık dışı bir saldırı ile, arkadan vurularak, yaşamdan ayrılıncaya dek, bir Mustafa Sacid Saraçoğlu vardı.

Okulda, yolda, sokakta çoğu kez ilginizi çekmeden geçip giden on binlerden biriydi Mustafa Sacid.

Mustafa Sacid'in kısa, ancak onurlu öyküsü gerçek Atatürkçü bir düşüncenin; özgürlüğü kutsayan, insanlık sevgisi ile dolu bir yüreğin, bir gerçek devrimcinin öyküsüdür.

Ak bir öyküdür, yalın bir öyküdür bu öykü.

Mustafa Sacid'in Erciş'in Saraç evinden oluşu, 9 Mayıs 1956 günü Van'da doğmuş bulunması, ilkokula Bursa'da Ahmet Vefik Paşa İlkokulu'nda başlayarak, Ankara Kavaklıdere İlkokulu'nda bitirmesi, orta öğrenimini Üsküdar Lisesi'nde tamamlaması, önce İstanbul

Edebiyat Fakültesi Klasik Diller bölümüne, bir yıl sonra da İ.D.M.M.A. Kadıköy Elektrik Mühendisliği bölümüne girmiş olması yaşamının yalınlığını etkilemez.

3.

Bu öykü, Mustafaların öyküsü, bir uçtan yaratılışlarındaki giz'in yanıtını bulamadan, yaşama sevincini tanımadan, satılmış ellerle canlarını yitirenlerin, bir uçtan da insanlık suçu olan kan dökücülüğün ve kaba kuvvetin toplumumuzu sarışının öyküsüdür.

Bu öykünün karanlık yüzünde çoğu kez kan dökücülerin, kışkırtıcıların, göz yumucuların, kişisel ya da kitlesel çıkarları yolunda sözde nedenlerle gerçeklerden kaçanların çirkinlikleri baş yeri tutar.

Bir televizyon oyununun baş kişisinin ölümüne günlerce göz yaşı döken toplumumuzun, geleceğinin umudu ve güvencesi olan oğullarının, kara, satılmış ellerin acımasızca sıktıkları kurşunlarla dalından erken koparılmış güller gibi, kara toprağa düşüşünü, umursamamasını; doğal karşılamasını acı verici bir tükeniş değil de ne sayabiliriz?

Mustafa Sacid, kısa yaşamında insana, insan düşüncesine saygılı oldu. Erdem'e inandı. Hiç bir zorbalık eylemine girmedi. Zoru, zorbalığı sevmedi. Onun, insancıl düşüncesini kutsamak isteği ile bu sunuş yazımızı böylece yazdık. Ilımlı, elimizden geldiğince bir sevgi çemberi içinde kalarak. Yoksa yazılacak o denli acı gerçekler ve de söylenip yazılacak o denli utanç verici olay ve söz var ki...

«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?» bir devrimcinin, yaşamının, savaşımının öyküsü değil, ağıtıdır.

«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?»da, ona duyduğumuz özlemi, içimize düşen közü dile getirmeyi; başarabilirsek toplumu dökülen kanlar, çekilen acılar üstüne düşündürmeyi savladık. İstemimiz oldu mu diye sormuyoruz. O canlar onca ulu canlardır ki, bu soruya yönelmek onlara haksızlık olur.

4.
Düşünceleri uğruna, ulusun aydınlık geleceği uğruna körpe canlarını yitiren bu sevgili canlar için bir avunç özlemi ile olsa da; şehidleri ölümsüz saysak da «Onlar ölmedi - Mustafalar yaşıyor» demiyeceğiz.

Onlar, insanlık dışı saldırılarla öldürüldüler. Gerçek bu. Devrimciler de ölür.

Onların mezarlarının yerlerini biliyor musunuz?

Mustafa'ya, bir ölüm yıldönümü armağanı olarak hazırladığımız «Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?» için bize, yayımlanmamış şiirlerini veren ozan dostların yanında yaşıyan ozan ve yazar dostlarımızdan yayımlanmış yapıtlarından şiir ve yazı seçme olanağını tanıyanlara da Mustafa Sacid Saraçoğlu ve de «Tüm Mustafalar, Mehmetler» adına yürekler dolusu minnet borçluyuz. Yaşamayan ozanları ise saygı ile anıyoruz. Hele Sayın Sait Maden'in insancıl içtenliğini ve emeğini unutmamız, genç arkadaşımız Feridun Şehrî'nin yadsınmaz çabasını anmamamız olanaksız.

Kimi ozan dostların «Güldeste»de yer almaması salt onlarla ilişki kuramamamız, izin alamamamız yüzünden oldu.

Mustafaları unutmamanız dileği ile.

ALİ SARAÇOĞLU

İKİNCİ BASIM'A ÖNYAZI

•

AĞITLARA AĞIT

Karanlık sürüyor. Kan sürüyor. Ölümcül acı sürüyor. Yaşam'ın güzelliklerine doyamadan, karanlık beyinlerce yönetilen satılmış ellerin sıktıkları kurşunlarla yitip giden oğullarımızı unutmaya yüz tuttuk. Hiyaneti, acıyı, kanı, göz yaşını ve zulümü kanıksadık. Bildiğimiz onların insanın erdemlerine, hakka, insan yaşamına, insanı insan kılan tüm öğelere bağlılıklarıydı. «Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?»la biz onların ağıtını söylemek istedik...

Onlara bu ağıt kaldı. Güvercin avı sürüyor. Yazık...

Mayıs, 1979 ALİ SARAÇOĞLU

Döken kimler karanlığa bu kanı?

AHMET HAMDİ TANPINAR

•

SELÂM OLSUN

Selâm olsun bizden güzel dünyaya
Bahçelerde hâlâ güller açar mı?
Selâm olsun sonsuz güneşe aya
Işıklar gölgeler suda oynar mı?

Hepsi güzeldi kar, tipi, fırtına
Günlerin geçişi ardı ardına.
Hasretiz bir kanat şakırtısına
Mavi gökte kuşlar yine uçar mı?

Uzak, çok uzağız şimdi ışıktan
Çocuk sesinden, gül ve sarmaşıktan
Dönmeyen gemiler olduk açıktan
Adımızı soran, arayan var mı?

AHMET KUTSİ TECER

•

ÖLÜ

Bir sonsuz rüyaya açılmış gözler,
Yummayın, yummayın kirpiklerini!
Kim ondan daha çok hayatı özler?
Çağrıyor, çağrıyor sevdiklerini.

Gelmiyor, gelmiyor o yüzler niçin?
Kaybolmuş koynunda onlar da hiçin
Bilmiyor boyunun ölçüsü için
Başının ucuna geldiklerini.

Bilmem ki adını onun kim saklar?
Şimdiden unutmuş onu kucaklar.
Besbelli üşütür soğuk topraklar,
Soymayın, soymayın giydiklerini.

NÂZIM HİKMET

•

KELÂM

Boşlukta çürür kelâm
topraktan gelmemişse
toprağa dalmamışsa
kökünü salmamışsa

ZAFERE DAİR

Günler ağır.
Günler ölüm haberleriyle geliyor.
Düşman haşin
zalim
ve kurnaz.
Ölüyor çarpışarak insanlarımız,
halbuki nasıl hakketmişlerdi yaşamayı.
Ölüyor insanlarımız
— ne kadar çok —
sanki şarkılar ve bayraklarla
bir bayram günü nümayişe çıktılar
öyle genç
ve fütursuz...
Günler ağır,
Günler ölüm haberleriyle geliyor.
En güzel dünyaları
yaktık ellerimizle
ve gözümüzde kaybettik ağlamayı:
bizi bir parça hazin ve dimdik bırakıp
gözyaşlarımız gittiler
ve bundan dolayı
biz unuttuk bağışlamayı.

CÜLÜSU HÜMÂYUN

Sedirde al yeşil, dal dal Bursa ipeklisi;
duvarda mavi bir bahçe gibi Kütahyalı çiniler;
gümüş ibriklerde şarap,
bakır lengerlerde kızarmış kuzular nâr idi.
Öz kardeşi Musa'yı ok kirişiyle boğup,
yani bir altın leğende kardeş kanıyla aptest alarak,
Çelebi Sultan Memet tahta çıkmış hünkâr idi.
Çelebi hünkâr idi amma
Âl'Osman ülkesinde esen
bir kısırlık çığlığı, bir ölüm türküsü rüzgâr idi.

Köylünün göz nûru zeâmet,
alın teri timâr idi.
Kırık testiler susuz,
su başlarında bıyık buran sipahiler vâr idi.
Yolcu, yollarda topraksız insanın
ve insansız toprağın feryadını duyar idi.
Ve yolların sonu kale kapısında kılıçlar şakırdar
köpüklü atlar kişner iken
çarşıda her lonca kesmiş kendi pîrinden ümîdi
târumâr idi.
Velhâsıl hünkâr idi, timâr idi, rüzgâr idi,
ahüzâr idi.

HÜKMÜ HÜMÂYUN

Yağmur çiseliyor,
korkarak
yavaş sesle
bir ihanet konuşması gibi.

Yağmur çiseliyor,
beyaz ve çıplak mürtet ayaklarının
ıslak ve karanlık toprağın üstünde koşması gibi.

Yağmur çiseliyor,
Serezin esnaf çarşısında,
bir bakırcı dükkânının karşısında
Bedreddin'im bir ağaca asılı.

Yağmur çiseliyor.
Gecenin geç ve yıldızsız bir saatidir.
Ve yağmurda ıslanan
yapraksız bir dalda sallanan şeyhimin
çırılçıplak etidir.

Yağmur çiseliyor:
Serez çarşısı dilsiz,
Serez çarşısı kör.
Havada konuşmamanın, görmemenin kahrolası hüznü.
Ve Serez çarşısı kapatmış elleriyle yüzünü.

Yağmur çiseliyor.

KIZÇOCUĞU

Kapıları çalan benim
kapıları birer birer.
Gözünüze görünemem
göze görünmez ölüler.

Hiroşima'da ölelî
oluyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım,
büyümez ölü çocuklar.

Saçlarım tutuştu önce,
gözlerim yandı kavruldu.
Bir avuç kül oluverdim,
külüm havaya savruldu.

Benim sizden kendim için
hiç bir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki
kâat gibi yanan çocuk.

Çalıyorum kapınızı
teyze, amca, bir imza ver.
Çocuklar öldürülmesin
şeker de yiyebilsinler.

JAPON BALIKÇISI

Denizde bir bulutun öldürdüğü
Japon balıkçısı genç bir adamdı.
Dostlarından dinledim bu türküyü
Pasifik'te sapsarı bir akşamdı.

Balık tuttuk yiyen ölür.
Elimize değen ölür.
Bu gemi bir kara tabut,
Lumbarından giren ölür.

Balık tuttuk, yiyen ölür,
Birden değil, ağır ağır,
Etleri çürür, dağılır.
Balık tuttuk, yiyen ölür.

Elimize değen ölür.
Tuzla, güneşle yıkanan
Bu vefalı, bu çalışkan
Elimize değen ölür.
Birden değil, ağır ağır,
Etleri çürür, dağılır,
Elimize değen ölür...

Badem gözlüm, beni unut,
Bu gemi bir kara tabut,
Lumbarından giren ölür.
Üstümüzden geçti bulut.

Badem gözlüm, beni unut,
Boynuma sarılma, gülüm,
Benden sana geçer ölüm
Badem gözlüm, beni unut,

Bu gemi bir kara tabut,
Badem gözlüm, beni unut,
Çürük yumurtadan çürük,
Benden yapacağın çocuk.
Bu gemi bir kara tabut,
Bu deniz bir ölü deniz.
İnsanlar ey, nerdesiniz?
Nerdesiniz?

ORHAN ŞAİK GÖKYAY

•

HEY NE ŞİRİNDİR BU DÜNYA

Hey ne kara aznavurdur bu dünya!
Nice yiğit yıkar, kendi yenilmez;
Binmeyigör bir kez bu huysuz taya,
Alır gider seni, geri dönülmez;
Uçardan ileri yürür bu dünya!

Bu keklik-sekişli, gül avazlıymış,
Şu ala gözlüymüş, saz benizliymiş,
Güz-alma yanaklı, al-kirazlıymış,
Demez, çeker yayı, oku yanılmaz,
Tâ canevimizden vurur bu dünya!

Dışımız gündöndü, içler kapanık,
Gönül o yana, yüz bu yana dönük,
Bir kervandır göçtük adımız konuk,
Konuğa ağulu şerbet sunulmaz,
Hey ne mene saki bu sarhoş dünya!

Vaktinde biz de bir iş işleridük,
Yemişler devşirür, kuş kuşlaridük,
Bengi su içmişçe düş düşleridük,
Noldu ya, birinin adı anılmaz,
Ne dolu bu dünya, ne boş bu dünya!

Gökyay'ım der kara yazı, ak yazı,
Tükür bal-ağzından şu zıkkım sözü,
Çalmamak üstündür, böyle bir sazı
Üst perdeden alt perdeye inilmez,
Şirin mi şirindir bu zâlim dünya!

ZEKİ ÖMER DEFNE

•

ZİLLER ÇALACAK

Zil çalacak... Sizler derslere gireceksiniz bir bir
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden;
Tâ içimden birisi gidecek uça ese...
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim.

Zil çalacak... Siz geminize, treninize gideceksiniz
bir bir
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün;
Tâ içimden birisi koşacak ardınızdan...
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.

Sonra bir gün zil çalacak yine,
Hiç kimse, kimsecikler duymayacak...
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz...
Tâ içimden birisi kalacak oralarda...
Ben gideceğim.

ERCÜMEND BEHZAD

•

KAN VE ÇİÇEK

Bir çiçek yetiştirmek istiyorum
Güneşi kapatsın yaprakları
Ve özgür çocuklar uyusun
Kokulu gölgesinde

Bir çiçek
Yetiştirmek
Kansız
Ötesinde
Dünyanın

GÖNÜL PASI

Mal verdik kâr etmedi
Can verdik kâr etmedi
Fermanlıya baş kaldırdık
Döş verdik dağlara

Yatağımız kara yer
Yastığımız taş oldu
Zorlu döğüş dalaş oldu
Kardeşi kardeşe kırdırdı sultan
Çilemiz dolmaz iken çakşırımız kan doldu
Rezil oldu rüsvây oldu kızanımız bacımız

Söndü hânümânımız düştük el kapısına
Gönül pası beter oldu ok yarasından
Bey kızları bezenirken dîbâsından atlasından
Vâciboldu bizlere gene kul olduk

ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI

•

KİMBİLİR

Güneşle beraber söndüğüm akşam
Ağlayacak hangi rüzgâr, kimbilir?
Mermer bir heykele döndüğüm akşam
Baş ucumda kimler yanar, kim bilir?

Her yanında yanık bülbüller öten
Bahçelerden bir gün sessiz geçerken
Tâbutumu yeşil dallar içinden
Seyredecek hangi bahar, kimbilir?

«Nerde bizi candan seven o yolcu?
Niçin türküleri aksetmez oldu?»
Diyerek ruhuma çam kokusunu
Yollayacak hangi dağlar, kimbilir?

O yıl güllerimi kimler derecek?
Bağımda üzümler nasıl erecek?
Bana en son yudum suyu verecek
Hangi pınar, hangi pınar, kimbilir?

İLHAMİ BEKİR

•

SON KAVGA

Ölüm bir kez çalar kapıları,
Doğumdan öncesi, ölümden sonrası yalan.
Yumruğu, göğsü ve altın başıyla
Ne güzeldir ayakta dimdik insan.

Pul pul, damar damar
dünyamızın derisi dökülüyor,
Nedendir?
Nar ağlıyor, ayva gülüyor.

Yer depremde,
Sallanıyor gök ağaç,
Nedendir?
Birimiz tok, birimiz aç.

Orman orman,
Lif lif Asya, Afrika yanmada,
Nedendir?
Toprak uyanmada.

Eller sarıldı gırtlaklara,
İnsan insanın üstüne yürü, yürü..
Nedendir?
Sömürü.

Bulutların gür elma ormanları tutuşuyor,
Güneş yarıldı kırmızı nar gibi,
Nedendir?
Son kavga var.. gibi!

Ölüm bir kez çalar kapıları,
Doğumdan öncesi, ölümden sonrası yalan.
Yumruğu, göğsü ve altın başıyla
Ne güzeldir ayakta dimdik insan.

ASAF HALET ÇELEBİ

•

CÜNEYD

bakanlar bana
gövdemi görürler
ben başka yerdeyim
gömenler beni
gövdemi gömerler
ben başka yerdeyim

aç cübbeni cüneyd
ne görüyorsun
görünmeyeni
cüneyd nerede
cüneyd ne oldu

sana bana olan
ona da oldu

kendi cübbesi altında
cüneyd yok oldu

MANSÛR

renkler güneşten çıktılar
renkler güneşe girdiler
renkler güneşsiz öldüler
ne renk gerek bana
ne renksizlik

güneşler bir yerden çıktılar
güneşler bir yere girdiler

güneşler onsuz öldüler
ne aydınlık gerek bana
ne karanlık

şekiller bir yerden geldiler
şekiller bir yere gittiler
şekiller görünmez oldular

büyük köse vur
bütün sesler bir seste boğuldu
mansûr
mansûuur

MUSTAFA SEYİT SUTÜVEN

•

KOŞMA

Her geçen göğsüme basar,
Yol üstüne uzanmışım.
Toprak bana yetmeyiser,
Tapılmaya özenmişim.

Çok oka göğsümü germiş
Varılmaz yanına varmış
Varımı, yoğumu. vermiş,
Bu yarayı kazanmışım.

Saçıldı inci, diziden
Ses gerek kara yazıdan,
Erimedim bu sızıdan
Uş kaynamaz kazan'mışım.

Sözüm var, söyler dilim yok
Sazım var, inler telim yok
Acı var, yas var, ölüm yok
Bir bozulmaz düzenmişim.

Yüzümde ayak izleri,
İzlerin ince tozları,
Kör edip iki gözleri
Desteklerle bezenmişim.

AHMET MUHİP DIRANAS

•

AYAKLAR

Ölmüş o, ayrı düşmüş sürüden,
Ayakları dışarıda örtüden.

Ölmüş, herkes gibi ölen insan,
Yalnız ayakları kalmış yaşayan.

Ardından ölüme düşen başın
İki kardeş baka kalmış şaşkın.

Burada ansızın susmuş kamış,
Koyunları başıboş bırakmış.

Der ki bu ayakları görenler,
Başım değilmiş düşünen meğer,

Ayaklarım, az gide uz gide,
Ayaklarım, ümitler peşinde.

Yolcu ölmüş; işte ayaklar hür!
Yolcu ölmüş; ayaklar düşünür...

HASAN İZZETTİN DİNAMO

•

ARTIK

Aydınlansın artık zulmün mahzenleri
Duvarlarda bakalım ne yazılar var?
Görsün düşünülenler düşünenleri,
Kucaklaşsın ışıkta insanlar.

Sevgilimin dudağındaki gül
Artık, benim olsun ölünceye dek.
Ak lâleler dalgalansın tül tül,
Çek elini gece güneşimizden çek!

ZİYA OSMAN SABA

•

KURBAN

Tanrım, sonsuz dünyada ben aciz ve ufağım,
Kulların arasında Tanrım ben bir koyunum.
İki tuğla halinde kenetlenmiş dudağım,
Sonra geçtiğim yollar kum, hep kum, daima kum.

CÜMLEMİZ

Şu garip yeryüzünde anlaşılmaz ömrümüz...
Gelip yanıbaşıma boynunu büken öksüz,
Evlâdı gitmiş ana, siyah yeldirmeli dul,
Son kalan eşyasını mezada veren yoksul.
Fakirin iç çekişi, zenginlerin usancı,
Gurbete düşmüş yolcu, yolcu bekleyen hancı.
Şu anda yeraltında günahiyle gömülen,
Ölü, ölü yıkayıcı, hasta, hasta bakıcı,
Allahım cümlemize acı!

CAHİT SITKI TARANCI

•

ÖLÜMDEN SONRA

Öldük, ölümden bir şeyler umarak.
Bir büyük boşlukta bozuldu büyü.
Nasıl hatırlamazsın o türküyü,
Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü,
Alıştığımız bir şeydi yaşamak.

Şimdi o dünyadan hiç bir haber yok;
Yok bizi arayan, soran kimsemiz.
Öylesine karanlık ki gecemiz,
Ha olmuş ha olmamış penceremiz;
Akar suda aksimizden eser yok.

SANATKÂRIN ÖLÜMÜ

Gitti gelmez bahar yeli;
Şarkılar yarıda kaldı.
Bütün bahçeler kilitli;
Anahtar tanrıda kaldı.

Geldi çattı en son ölmek.
Ne bir yemiş, ne bir çiçek;
Yanıyor güneşte petek;
Bütün bal arıda kaldı.

BEDRİ RAHMİ EYUBOĞLU

•

YARADANA MEKTUPLAR, II

Ne hikmettir:
Benimle başlayan dünya benimle bitmez.
Benimle geldi bu kervan, benimle gitmez.
Benim için açtı bu güller,
Oylum oylum, katmer katmer;
Her biri bir cennet değen
Yediveren karanfiller.
Bunları hep birer birer,
Elimden alıverdiler;
Sonra okuyup üfleyip
Toprağa salıverdiler.

Bu ne mene iştir ki:
Yarab! Niçin bu dünyaya diri gelinir,
Acep niçin cennetine diri girilmez?
Elimde büyüyen ömrüm kapar giderler.
Bu ömür kaskatı gerili verir
Kapının önüne serili verir.
Elinle boynuma taktığın ömür;
En güzel hediyen, geri verilir.

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

•

SIĞMIYORDU

Yürüdü tan ağarırken,
İçinde yıldız yıldız, dağ dağ bir ordu.
Yurt mu kopuyordu kurdunda kuşunda,
Yelinden yeşilinden gök mü çekiliyordu hey,
Avucu, yumruğuna sığmıyordu.

Karanlık bir sesle yıldırımlar arkasından
Anıtlar şehitliklere sordu,
Şehitlikler yaşayanlara haykırdı, sordu geleceğini,
Kan oturmuştu ellerinin ayasına,
Avucu, yumruğuna sığmıyordu.

Yürüdü birdenbire Memet olup,
Durmak ölmekten zordu.
Bir ulusun bayraklara sığmadığı gün üzre,
Taş tutan, demir tutan, ekmek tutan avucu çatlamıştı hey,
Avucu, yumruğuna sığmıyordu.

BAĞIŞLAMA

Atlar insanları sever
At gibi sevdim seni.

Atlar uzakları sever
Upuzundum.

Atlar çoğulu sever
Çoğalmıştır uluslar uluslarla hep.

Atlar
Bağışlar duyuyor musun geçtiği atları.

OĞUL BÜYÜMELİ, KIZ BÜYÜMELİ

Oğul büyümeli hey
Kız büyümeli.

Zeybek yeri döğende
Diz büyümeli.

Sana ağlamak için
Göz büyümeli.

Nasıl anlatsam seni
Söz büyümeli.

İlk yaza ermek için
Güz büyümeli.

Basa basa gidelim
İz büyümeli.

Kara teller inlemiş
Saz büyümeli.

Kuru ekmek içinden
Tuz büyümeli.

DİLEK

Gün doğar doğmaz
Bakınırsın ya dört yana
Dağlarını sayarken
Beni de say.

Kuşlar kaç
Uçanlar
Daldakiler kaç
Kat o kümelere beni de say.

Yollardaki
Şu gördüğün çocuklar içinde
Buğday benizli sarışın kumral
Belki utangaç... beni de say.

Ağaçlar dizilmişlerdir ya yol kıyılarına hep
İkişer ikişer, tek tek
Aralıklarında dur biraz
Beni de say.

Ölülerini sayarken
Bir ülkü uğruna yaşamasını vermiş ölülerini
Unutma
Beni de say.

YOL GÖMÜT

Yollarda gömütler vardır,
Bir gömüt yol üzre yürür gider uzak,
Yollarda gömütler vardır.

Yollarda gömütler vardır,
Bir yol gömütler içre yaşar bak,
Yollarda gömütler vardır.

ORHAN VELİ KANIK

•

VATAN İÇİN

Neler yapmadık şu vatan için!
Kimimiz öldük,
Kimimiz nutuk söyledik.

OKTAY RIFAT

•

YERLE GÖK

Hani gök vardı,
Hani yer vardı,
Hani gökle yer vardı!
Hani nerde herkesin ekmeği?
Hani bir resim vardı kirpikten?
Hani ip, hani bıçak
Hani avuçlar vardı sıcak!

AĞIT

Kopardılar dalından yemişi
Çiğnediler nalçalı topukla;
Şimdi dağların ardı kan rengi,
Şimdi gözlerin kanlı ve susuz.
Tut beni gülüm, bu benim elim,
Kurudu gözlerimin sevinci.

ELLERİ VAR ÖZGÜRLÜĞÜN

Işık kör edicidir, diyorlar,
Özgürlük patlayıcı.
Lambamızı bozan da,
Özgürlüğe kundak sokan da onlar.

Uzandık mı patlasın istiyorlar,
Yaktık mı tutuşalım.
Mayın tarlaları var,
Karanlıkta duruyor ekmekle su.

MELİH CEVDET ANDAY

•

KÖK GİBİSİN

Akarsularımız gibidir
Halk, boyar toprağı tarçın rengine,
Leylekler gibi gider gelir
Sözleri benzer nar tanelerine,
Bindikleri al geyiklerdir
Elleri dualardan incelmiş kızların,
Gözlerinde altın.

Ayağa kalkmış bir taş Anadolu,
Halk taşın üstünde yazılar,
Seherde çözülen bir anlamı var,
Ve uyanan kuşların uğultusu
Sabırsız söğütleri sallar,
Belli, yere oturmuş ağlayan bir tanrı
yakıyor sabahı.

Ormanın ortasında bir çavlandı
Halk, dumanı karanfil harmanının,
Düş deren kent, şiirin limanı,
Kanadı sıcak dünyaların,
Toprağın buğusu, çiçeğin kanı,
Yaşama kök gibisin, kökte kılcal damar
Gök ekinde çınlar.

ANI

Bir çift güvercin havalansa
Yanık yanık koksa karanfil
Değil bu anılacak şey değil
Apansız geliyor aklıma

Nerdeyse gün doğacaktı
Herkes gibi kalkacaktınız
Belki daha uykunuz da vardı
Geceniz geliyor aklıma

Sevdiğim çiçek adları gibi
Sevdiğim sokak adları gibi
Bütün sevdiklerimin adları gibi
Adınız geliyor aklıma

Rahat döşeklerin utanması bundan
Öpüşürken o dalgınlık bundan
Tel örgünün deliğinde buluşan
Parmaklarınız geliyor aklıma

Nice aşklar arkadaşlıklar gördüm
Kahramanlıklar okudum tarihte
Çağımıza yakışır vakur, sade
Davranışınız geliyor aklıma

Bir çift güvercin havalansa
Yanık yanık koksa karanfil
Değil, unutulur şey değil
Çaresiz geliyor aklıma

ÖLÜM

Maviyi anlarsın
Denizi anlarsın
Mavi denizi
Zor anlarsın...

CAHİT IRGAT

•

GÖÇ

Arzusuyla göç etmedi
Kelepçeli götürdüler
Gece yarısı.

Ay vurdu odasına
Bir daha görünmedi.

YAŞAMAK

Kalbimizin ortasında bir güvercin
Güvercinin kursağında bir kurşun
Kefenimiz arşın arşın
Parasıyla peşin peşın.

BEHÇET NECATİGİL

•

KORKU ÇİÇEKLERİ

Ne peygamber-ne de çan çiçekleri
Ne de buhûrumeryem;
Hep korku çiçekleri
Oldu saksılarımızı süsleyen.

Ürkek bezgin baktığımız göklerden
Yarınlara güvendi umduğumuz.
Çocuklar, evler ve ekmek..
Ama mutlu muyuz?

Zehirli, yeşerirse toprakta
Bir tohum, içtiği baldıranlardan
Açar korku çiçekleri, yozlaşmış tür.
Yeni aşı ister, budamak ister
Bizden geçmiştir.

Vardığımız her çizgi bir duvar kesildi
Kaygan küfler aşamayınca.
Ve ne olur bilirsin
Ve güzeldir dünya...
Yaşamayınca!

ÇAĞIN TANIĞI OLMAK

Fırlat at uzağa
Döner gelir bumerang.

Yukardan aşağı, boş küpler,
Soldan sağa

Hangi harfleri koymalı
Ki çözülsün bilmece?

Diş diş
Kalıntı çağ mazgalları
Sonra yeni katmanlar
Bir intihar gibi içerde.

Aldatışı yakınların
Bilinseydi
Kime inanacaksın
Ki hangi yolları yürümeli?

Çocukluk, gene ancak çocukluk
Gerçi o da acı
Ama iyi ki var
Yerine hangi mutlu yaşantı?

O nineler, o kızlar, o evler
De yoksa
Kimin bu toprak
Çok düşünmüşümdür.

Onu benden, beni ondan ayıran
Düzenler
Bırakmaz bizi bize, bölücü
Ölmüş nice değerler, ben de ölmüşümdür.

İçindeyim, diretiyorum çağa
Size ne miyim ben, siz bana nesiniz?
Bir hayal, bir masal mı eski
Ama ben görmüşümdür.

Fırlat at uzağa
Döner gelir bumerang.

İLHAN BERK

•

TUTSAK AYVAZ'IN AYVA AĞACINA SÖYLEDİĞİ

Ayva dalın uzat
Çiçek açtığın göreyim
Sen yaşıyorsan eğer.

Bileyim ki dünyada
Bütün güzel şeyler
Mutlaka yaşıyordur.

Biz buğdayı sevdik
Pırıl pırıl suyu sevdik
Türlü çiçeği sevdik
Buğdayı çiçeği suyu
Sevenleri sevdik.

Tutsaklığı sevmedik
Kimseye sevdirmedik
Bir ağaç meyveye durmasın
Biz ondan yanaydık.

Ben değilim o hikâyelerdeki
Gözü dövüşte olan
Ben insanları sevdim
Şavkını dağların nehirlerin
Ne ki sabahlara uyanır
Onunla uyanırım ben
Ne ki güzeldir dünyamızda
Bilirim yaşayacaktır.

BİR AN DURUP SUYU DİNLEDİK HEP SUYU DİNLEDİK

Siz gideli biz hiç akmadık
Bir gökyüzü düşmedi üzerimize
Bir gökyüzü yankılamadık.
Siz gideli biz
Kilitli tutulduk.

Bir adım ötemizdeki tarlalar
Yandı durdu
Gidemedik.

Kınalı kekliklere
Su olamadık.

Gün oldu
Hiç yapmadığımız işi yaptık:
Ölümü düşündük.

Siz gideli
Biz hiç yaşamadık.

YASLI SU

Her sabah bu ovayı
Elinden tutup büyütmek işi
Benimdi.
Her sabah yaşamayı
Daha doğru daha güzel yapmak
Bu dünyada en güzel işimdi.

M. NİYAZİ AKINCIOĞLU

•

KÖROĞLU

Şarkını ezbere biledursunlar,
Adına elpençe-divan dursunlar,
«Kepenkler namınla insin her akşam»
Beni sarmaz oldun artık,
Bütün bütün unutursam
affet Köroğlu.

Asrımızda niceler var:
Kan damlamasa kaleminden şairin
Yazılmadık kalacaktır şarkısı
ve türküsü yakılmadık.

Halbuki onlar,
Bir şarkılık, bir türkülük de olsa
Daha Köroğludur Köroğlundan.

Asrımızda
Geçip yardan, anadan,
Dönüp bir yol arkasına bakmadan
Niceler var:
Yürür dağlar gibi, dağda
Savrulur bir yangın gibi rüzgârda;
Gider yolda, ulam ulam,
Akar suda, oluk oluk.
Kan gelir gözlerinden,
kan gider dizlerinden.

Bakar melul han kapılarından;
Düşer toprağa ümitli.

İşte böyle Köroğlu;
Kuşlarına hükmettiğin dalların
Ardıcından yapılır katranın daniskası
Ardıç katranından karadır
Çingene kızın gözleri,
Çingene kızın gözlerinden
İnsan oğlunun dünyası.
Fakat seyri mâlum bizce tarihin,
Mâlum ve mutlak;
Yarın aydın, yarın güzel,
yarın bizim olacak.
Ve sen insan ve sen cesur
ve sen kahraman;
Ve bihaber fırıncıdan, tezgâhtardan
kasaptan,
Tanklarından, toplarından dünyanın.

Sen kaftanı sırmalı,
Sen çevresi oyalı,
Delik demirden korkan Köroğlu!
Yirminci asrın göbeğinde biz,
Daha merd, daha insan,
daha cesuruz.
Ve hâlâ yaşıyoruz...

A. KADİR

•

KANLI ŞİİRLER

1.

Dağlardan deve dikeni getirdim bir avuç,
bir avuç kanlı devedikeni dağlardan.
Kanlı toprak getirdim dağlardan bir avuç,
bir avuç kanlı toprak dağlardan.
Sustum, hıncımı bandım kanıma
açarken zındanların avlusunda kanlı güller.

Kan içinde sarıldım dört yanımdan.

2.

Dört yanımda kan içinde birleştiler.
Kan içinde gözleri ölümün.
Bakamaz o gözler aydınlığa,
aydınlıklar kanlı değil.

Ölülerim diri diri, kan yeleli.
Ölülerim doludizgin şafaklarda.

3.

Batıramam lokmamı ben bu aşa
kanla beslenirken tarlalarda tohum,
ağaçlar kanlı kanlı düşünürken,
şıp şıp damlarken kan yapraklardan,
kanlı alın teri kururken ışığında suyumun.

Batıramam lokmamı ben bu aşa

4.

Gözlerin akı gencecik.
Açılırlar kansız dünyalara.
Sarmış kollar aydınlıkları,
Varmış kollar mutluluklara.

Döken kimler karanlığa bu kanı?

O gözler kalkacaklar ellerden.
O gözler konacaklar ellere.
Eller kapı kapı vuracak:
Bunları bir bir tanı.

Ölüler yalnayak, baş açık.
Gözlerin akı gencecik.
Açılırlar kansız dünyalara.

Eller ellere verir,
Gözler gözleri görür,
Kapılar kapıları tanır.

Kan köpük denizler gecelere,
Öfkeler sabahlara uzanır.

CAHİT KÜLEBİ

•

BİR GEMİ, BİR ADAM

Tutuldum bir unulmaz derde
Harman gibi savruluyor içim,
Cehennem gibi gecelerde
Kayboldu aşkım sevincim
Umutların başladığı yerde.

Seferde bir gemi, bir adam
Oturmuş bitmesini bekler.
Yolculuk ömrüm gibi tamam
Deyince açsa çiçekler
Gülse çocuklar inanmam.

Bu delice gidiş yalan
Bütün saatler yarışta.
Bir kadeh gibi kırılan
Korku her sona varışta
Gözlerin gibi açılan.

KAYIP

Konya ovasında bir avuç su
Yüzün de öyle geceleri.

Rüzgârlı havalarda sokağa çık
Ama şaşırtma geçenleri.

Denizde küçük bir yelkenli var
Sen değilsin gezen caddeleri.

Duman. Duman. Dumanlar arasında
Uçup gitti gençliğinin günleri.

ZERDALİ AĞACI'NDAN DÖRTLÜK

Zemheride bahar mı olur
Akşamları seyret anlarsın
Sakın erkenden çiçek açma
Küçük Zerdali ağacım

AĞIT

Bütün dünya ergileri sizlerin olsun!
Ki hiçbirini görmeden girenler var toprağa.
Ben daha azını görerek gideceğim.
Ki ağlasam da onlar geri gelmez bir daha.

Tozlu stepler neyse, mavi kıyılara bakarak,
Neyse yanında Sivrihisar'ın Çukurova,
İnsan yaşamında da ayrıntılar öyle uzak,
Öyle çorak ki... onlar geri gelmez bir daha.

Onlar ki bir sofrada tadınca yiyememiştiler,
Öpüşememiştiler bir kızla belki de doya doya
Mısır tarlaları gibi fışkırmıştılar, güleçtiler.
Öyle gençti ki onlar... geri gelmez bir daha.

Ateş çevresinde uçuşan pervaneler gibiydiler.
Uğradılar ceylânlar gibi yağlı kurşunlara.
Sivaslı, Malatyalı anaların bebeleriydiler.
Onlar ki bütün Anadoluydular... geri gelmez bir daha.

ORHON MURAT ARIBURUN

•

Ekseriya sabaha karşı
Kurşuna dizilir mahkûmlar,
Bir sünger taşına döner
Anne sütünden yapılan heykel.

Bari şu trampetler çalmasa,
İnsan gürültüye gitmese.

İNADIM İNAT

İstediği kadar
Su alsın kunduram,
Gemi değilim,
Batmıyacağım.

Tutsunlar, cehenneme
Atsınlar beni,
İnadım inat
Yanmıyacağım.

Vursunlar belime,
Kahrolsun vücudum,
Yıllarca kahırdan beter olmuşum,
Ölmiyeceğim.

İstediği kadar dönsün bu dünya
Yaşadım,
Yaşıyorum,
Yaşayacağım!

FETHİ GİRAY

•

MUSTAFA KEMAL'E HİTABIMDIR

Ankaranın taşına bakma,
Gözlerimin yaşına bak!
Kaldır da başını bir sabah vakti,
Etnografya müzesinden,
Memleketin haline bak!..

MAVİ GÖZYAŞLARI

«Yaslamış başını bir yosun taşına balık,
Ağlıyordu...
Gözlerimle gördüm
Gözyaşları maviydi...»

CEYHUN ATUF KANSU

•

ORTA ANADOLU

Hele öt dedim, Yusufçuk, hele öt, yurdumun kuşu:

Vazgeç garip Yusufçuk,
Telgraf tellerinden, kavaklardan
Yaşlı kadın armutlardan
Aşısız genç ahlatlara
Geçip öt... Susmaktan vazgeç!
Öt ki halkın eski kuşu,
Yolcular da uyansınlar
Orta Anadolu bozkır yayla
Unutulmuş türküleri
Söylemeye başlasınlar
Öt be benim ozan kuşum.

Seher yıldızı, sabahın taze kanını verip düştü:

Bozkır senin üzerinden
Bir ışık geçiyor gördüm.
Bir pulluk demiri ışıl ışıl
Bir yol açıyor gördüm
Taze kanı gelen günün
Düştü birden tohum oldu.
Çiçek gördüm
Ben gidiyorum, seher yıldızı
Ne güzel sabahlar gelecek gördüm
Öt Yusufçuk! Söyle ozan! Gelir, halkın seher yıldızı!

BAĞIMSIZLIK GÜLÜ

Yerden alıp o gülü
Hangi gülü?
Bir topçu neferinin
Sakaryalı yaz toprağında
Sıcak kan gülü.

Alıp koklamak o gülü
Hangi baharda?
Türkçenin özgür kırlarında
Türkülerde burcu burcu,
Bilgeliğin ana gülü.

Bir basmadan alıp o gülü
Hangi basmadan?
Nazilli fabrikasından
Pamuğumuzdan, emeğimizden,
Dokuduğumuz halk gülü.

Hoyrat ellerinden alıp o gülü
Hangi ellerden?
Uzak Teksaslı çobanların
Bilmediği, uğruna can vermediği
Türkiyeli o çileler gülü.

Yerine koymak, kutsamak o gülü,
Hangi yerine?
Mustafa Kemal'in bahçesine
Bir ulusun suladığı, beslediği
Yediveren bağımsızlık gülü.

SALÂH BİRSEL

•

HAYDAR HAYDAR

Vurmayın güvercinlere
Uçarken
Vurunca ozanlara vuruyorsunuz

YUNUS EMRE

Uyumazsa kuzular ağıllarda
Tahtında uyur kral
Uyku krallara avuntu

Soyunsa da postundan kuzu
Kral yüzer kürklerde
Kürk krallara giysi

Bir tepeden ötekine
İnlese de vurularak kuzular
Susmak krallara özgü

Ey kuzu kuzulayan avcı
Bu ne kadar çok Nemrut
Ne kadar az Yunus Emre

VEDAT TÜRKALİ

•

ARKADAN VURULANIN TÜRKÜSÜ

Ağıt istemem
Türküler isterim
İyi günler için
Üstlerine yürümenin sırası
Ağıtlar borsalarda dolaşsın
Karalar tutunsun hayınlar vurguncular
Görsünler neylermiş kahpe kurşun yarası
Kara haber gezsin çarşılarında
Bir gün bitecek annemin göz-yaşları
Ben ağıt istemem
Artık hep varım
Yirmibir yaşımda olacağım artık hep
Sırtımdaki mermi ile karşılarında

ENVER GÖKÇE

•

GELMEYEN BAHAR

Gel kardeşim gel beri
Hey kurt hey kuş hey börtü böcek
Ah gidenler gelir mi geri
Açar mı bugün dört bahardır kanayan çiçek
Demek
Daha bizim yaşımızda
İnsanlar ölecek

MEHMED KEMAL

•

CEYLAN

Bir ceylan göle iner,
Ağlar.
Göle, göl ular.
Bir ceylan göle iner,
Ayağında zincir, boynunda lâle,
Bakar, neye ağlaya, neye güle.

Dışarda sesler var,
Yağmurun ayak sesleri,
Damla damla.
Ayak sesleri yağmurun,
Yağmurun ayak sesleri,
Damla damla.

Mağrur, mütekebbir, kahhar,
Gaddar, zalim, hunhar,
Sanki imparator heykeli,
Sanki efsane, usture, destan,
Alın yazısı açılmış bir gül,
Top gül, yediveren, gonca gül, katmer,
Meydanda kesik başı,
Meydanda: ödül!..

Her şeyi dilimce söylemeli,
Açık, anlaşılır, sade olmalı.
Yağmurun ayak sesleri denir mi?
Denir mi gecenin ayak sesleri?
Her şeyin bir sesi var, bilesiniz,
Eksilmez bir ses kulaklarımızda
Yaşamın, yaşayanın, yaşatanın sesi,

Acının, acıyanın, acıtanın sesi,
Kanın, kanayanın, kanatanın sesi,
Ölümün, ölenin, öldürenin sesi.

Bir ceylan göle iner
Ağlar.
Göle, göl ular.
Bir ceylan göle iner
Ayağında zincir, boynunda lâle.
Bakar çevresine,
Bakar, ağlaya güle.

BİLİRLER SENİ

Daldın sen,
Serin su başlarında eyleşen,
Bir söğüt dalı!..

Baldın sen
Binbir bozkır çiçeğinden süzülmüş
Ankara balı!..

Yapraktın sen,
Suyu verilmiş çelik kınında,
Söğüt yaprağı!..

Topraktın sen
Uğrunda yaşanmış, ölünmüş.
Vatan toprağı!..

SABAHATTİN KUDRET AKSAL

•

YAZIT

Öldü o, öldü, birbirinden aydınlık
İki mevsim arasında. Çorbanızı
İçerken siz, sokaklarınızı yürürken,
At olmuş kişnerken sabah, kapınızda.
Tini şimdi gökyüzünün torbasında.

Tasının dibine birikmiş yeşili
Kattı sütümüze. Bir kuşta ötüyor,
Kızarıyor sardunyalarla. Dalgalı
Ya da durgun kimbilir hangi denizde!
Bir gün yağmur olup yağar üstümüze.

ÖLÜ

Çürümüş suların dibinde
Uzanmış yatmış, çığlığı
İçinde suskun! Tanyerinin
Ardından koşuyor gözleri.
Yetişemiyor, batağında
Yalnız, bulanık gecesinin.

ÖMER FARUK TOPRAK

•

BİR BULUTA SONNET

kurşunlarla delik deşik yirmi bir yaşım
biraz gülümse derken çanları çalan ölüm
yok artık çimenlere basa basa yürüdüğüm
kalkamaz şiir kitaplarına düşen başım

yaslandım kestane ağacına yarı yolda
aşağıda kaldı yağmurlar acılı yüzler
sabah yıldızından iniyor masmavi müz'ler
iki of çekince tutuştu yüreğim istanbul'da

zamanı avlıyamam artık gözlerim duman
kapalı kaldı yüreğimin kırmızı kapağı
dağ başlarında bir bulutum aman aman

yamaçtaki kulübeye indim penceresi aydınlık
duvardaki resimden bana bakar annemin gençlik çağı
şafak vuruyor camlara sonra bütün ülkem ışık

NECATİ CUMALI

•

ÇOCUK

Şehit bir üniversite öğrencisinin anısına.

Neydi o öfken çocuk,
Neydi çılgınlığın
kurşunların üstüne üstüne yürüdün
cesaretin yanında akıl hiç kaldı.

Sana ne yaptın
Neden yaptın diyemem
O günler öfke günleri
Öç günleriydi
Yüzsüzlük bencillik ortak
Haram tutmuş köşeleri
Acımasızlık diken diken
Neye baksan çirkin
Neye baksan iğrenç
O günler hepimiz biraz sen
Hepimiz seninleydik
Hepimizi geldi geçti öfken

Sana ne yaptın
Neden yaptın diyemem
Seninle toptan aldatıldık
Vuruldun
Seninle vurulduk
Seninle yarım kaldı
Dudaklarımızdaki çığlık

Sana ne yaptın
Neden yaptın diyemem çocuk
O günler
Dişe diş
Bıçağa bıçak
Sokaklarda kurşun sesleri

Sen ellerin boş
Göğsünde her gün
Taze bir yara gibi kanayan
Sevdiğin mayıs gülleri
Gülerdin
Göklere açılan
Birer güvercinlikti
Gözlerinden yüreğin
Tutmuş beklerdin
Üniversite bahçesinde yerini

Anlamsız donuk bakışlarıyla
Üstüne gelirken senden olmayan
Elinde tek silahtı ölüm
Ölürüm dedin
Öldün.

Durur dinlerim
Düştüğün yerde
Büyür ölümün getirdiği sessizlik
Vurur kardeş yüreğin
Bir bayraktır ki gövden
Dalgalanır delik deşik

CEYLAN AĞIDI

Ah ceylan
Gördüğün ne
Eğildiğin sularda

Ah ceylan
Dişlerin kuzu dişi
Bacakların ince
Kaçsan kurt izi
Kalsan sırtlan kokusu
Doğrulup baksan
Namlular üzerinde

Ah ceylan
Güçsüz sana dost
Güçlüler düşman
Alıçlar ah eder
Söğütler ağlar
Sonli gölgelerinde

Ah ceylan
Bu yerler yaban yerler
Hani hak
Hani aman
Can veren tanrın nerde

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU

•

TÜRKİYE ACISI

Sen,
İskandinavya yeşilinde bile
Memleketle şartlanmış
Tivoli bahçesinde Mozart'ı dinlerken de
Haymana bozkırındaki ekin yanığıdır kokladığın
Sarışın bir dilberin saçlarında..

Diyordu ki Danton Robespiyer'e:
«Bırakıp kaçmak mı bu toprakları?
Kaçırılır mı vatan ayakkabı ökçesinde?»

Ve bir Kopenhag gecesinde
Baltık rüzgârıyla yıkanırken saçlarımız
Yaşıyoruz adım başında Türkiye'yi
— O tatlı belâyı —
Acılarıyla kolkolayız caddelerinde..

Ne kadar isterdim yazmak
Şeyh Galip gibi
Aşk üstüne..
Ve yalnızca aşk için!
Ve elbette isterdim
Şeyhülislâm Yahya misâli
«Bezm-i safâ»dan sözetmek..
Nasibimmiş benim Yirminci Yüzyıl'ın şâiri olmak
İnsanlarla işim benim
İnsanlarla savaşım..

Soluk alışlarını
Tükenip kavgalarda

Yalnız kalışlarını..
Sonsuz olan her şeyi
Hattâ ölümü bile
Yaşatmak şiirimde
Nasibimmiş benim..

Bu da yetmezmiş gibi
Bir de o «tatlı belâ»
Bir de o cânım Türkiye..

Moskova'da Kremlin önünde
Helsinki'de göller kıyısında
Stokholm'de Normalstorg'da
Sevişirken fıskiyeler altında
Ve sonunda ölüm döşeğinde..

Leningrad'da Satko lokantasında
Balalayka müziği çalarken bile
Titriyor omuzlarım bir Trabzon horonuyla..
Ve Stokholm garında
Gecekondu insanının çığlığını duyar gibiyim
Altındağ sokaklarında..

Ellerini görüyorum anamın
Yufka açan
Bir pastacı dükkânında..

Ve vurulan gençlerimin acısıyla yıkılıyorum
Avrupa topraklarına
Barış ve çiçek kokan Kopenhag limanında
Kanlı bir mendil gibi sallayarak elimi
«Kardeş kavgasına son!» diyerek
Kaldırıyorum kadehimi..

Kalkan bir şileple selâm yolluyorum
İstanbul'da Façyo meyhanesine..

Ben Türkiye sevgisini senin gibi anlamadım
Hiç bir yabancı şarkıya hayranlık duymadım!
İnsanı harcatmadan, tüketmeden, köle etmeden
Sevgi ve barış sürerek kurşun yerine namlulara
Koşar adımla varmak en öndeki siperlere
Gerikalmışlığın rezil uykusundan uyandırmak
milyonları..

İyicene bir sarsarak
Ha şöyle
Uzay yarışına sokabilmek Türkiye'yi..

Bırak beni kendi dünyamda
Tivoli bahçesinde bir dilberle kolkola.

Her şey kolay.. Belki ölmek bile
Kolay mı bırakmak ve unutmak Türkiye'yi?

Buluyorum anlamını hayatın
Rengini ve kokusunu
Tuzunu, biberini, şekerini
Buluyorum
Nikotinin ve kahvenin lezzetini

Türkiye acısında.

ÖLDÜRME N'OLUR

Biri salıncakta büyüyor
Dünyasıyla birlikte
Biri yaratıyor gökyüzünü
Elleriyle
Bekle, n'olur?

En güzel yarınları hazırlıyor
İnsanlarım
Bir demet çiçek gibi
Sunacak ellerine
Ölme, n'olur?

Dostlar ölmese de senin için
Yollarına koy canını, selâm dur!
Ölmek daha güzeldir öldürmekten
Öldürme n'olur?

ÖZDEMİR ASAF

•

AĞLAMAK

Ağlamak
Bazı acılarda yetmez
Bazı ölümlere.

Örtüsüdür bazı acıların
Örter, örtülmez
Savunur bir süre.

Ağlayanlar sevinmeli
Sevin ağlayabiliyorsan
Acılar ardarda dinmeli.

Durur bir nöbetçi gibi
Durur bir bekçi gibi
Zamana gülmeli - gülmeli.

Sevin ağlayabiliyorsan
Unutmanın kardeşidir ağlamak
Uyur uyanır yatağında duyguların
Düşüncenin kucağında hep çocuktur
Ağlamak.

IŞIMAK YAŞATMAKTIR

Gecelerin karanlık bölümü
Sesleri büyütüyor
Uykusuzluğun kucağında
Emziriyor ölümü.

Büyütüyor sesleri
Karanlık bölümü gecelerin.
Yıldızları çağırmalı
Işıtmalı o büyüyen sesleri.

AZ ACI

Saygın ölü;
Yaşarken tanış olmadık
Seninle,
İyi ki.

NEVZAT ÜSTÜN

•

İNSAN

Var mıydı
İnsandan önce bir zaman
Var mı
Ondan sonra
Bir gelecek

TARİH BİR ÇİÇEK Mİ

Acı
Acı
Acı çekiyor belli
İnsanın ayağı eli
Ama ayak mı
El mi yalnız

Tarih tek yönlü bir çiçek mi

Açın
Pencereleri
Bir bakın
Her köşede bir ayrı çığlık
Kurşun değil namludan çıkan
Bir insansız çığlık
Bizi kimler dost kıldı bu düşmanlığa
Bizi kimler
Kimler
Kimler
Bizi

ARİF DAMAR

•

ONURUMUZ

Onurumuz
O çok
O dağ

Aç bırakılmışızdır
Ayakta
Uykusuz

Onurumuz
Yıkar duvarları
Girer
Bir uzun ova gibi
Duvarların içine

Dudaklarımızda
Kanarken kan
Değdiririz ellerimizi
Tuzlu denizlerine
Onun

Bir yıldız akar
Çekilir geriye binlerce yıldız
Onurumuz
Siler aydınlığını
Samanyolunun

Yoksulluğumuza
Giydirdiğimiz giysi
Onurumuz

Bozgundu
Çokları bizi kodu gitti
Sığındık
Yırtıcı kuşlar kayalığına

Onurumuz
O çok
O kırıla kırıla
Koruduğumuz

YARINDAN TEZİ YOK

Ben yalnız tarlada mı başak
Denizde mi balığım yoksa
Bu esen ne biçim yel yapraktan sudan
Poyraza mı çevirdi hava

Kötü günler mi geçti ben görmeyeli
Ben de acılar mı kattım acıya
Bu yol o yol değil mi söyleyin n'olur
Çıktığım yol giden yol hürlüğün yolu

GÜVERCİN

Güvercin
Dursa da yürüse de güvercin

GÜVERCİN KANADIYLA

Güvercinin kanadını kırdılar
Ak kanadını yarı yolda
Selâmım boyandı kana
Selâmım boyandı kana

BÜLENT ECEVİT

•

YARGI

Öldürenle katiliz çalanla hırsız
tümümüz sanığız tümümüz savcı
tümümüz suçlu tümümüz yargıç

kimi aklar kimi suçlarız
kimi bağışlar kimi asarız
kendimizi başkasında

hergün bir bıçak sapı
birinin arkasında
vurulan da biziz vuran da

İNSAN

elbette senden güzel olacaktı
çizdiğin resim
yaptığın heykel
senden büyük olacaktı
senden yakışıklı

elbette senden doğru söyliyecekti
yazdığın şiir

elbette senden çok duyacaktı
söylediğin türkü

sen olduğundan büyüksün
sen olduğundan iyisin
sen olduğundan güzel

ATTİLÂ İLHAN

•

BULUT GÜNLERİDİR

bulut günleridir/akar uykular dumanlı sular gibi
kuytu göllerde salınır rüyalar kuğular gibi

kırık aynalarda balkısa da gün kızıllığı/kanma
bastırır tamtamlarıyla karanlık yamyam korkular gibi

vampirler okşar yalnızlığını ipek baykuşlar büyür
uğuldar damarlarının ağacı ıssız korular gibi

karanlığın ufunetinden öyle bozulmuştur ki yıldızlar
iliklerine geçer titreşim fosforlu ağular gibi

üreyip bir devin gırtlağından zalim gümbürtülerle
bin yıllık sorular gelir ateşten burgular gibi

ölümdür bekleriz hükmü dünya bir duruşmadır sürer
ellerimizde yüreklerimiz vurulmuş kumrular gibi

VARSAĞI

haçan demir dökende
ateş yiyesim gelir
gök sofraya çökende
doruktan sesim gelir
dağdan yürek sökende
kurşun dökesim gelir
çatal şimşek çakanda
yağmur perde çekende
derya göğe çıkanda
haçan ölesim gelir

yıldız basınca gölleri
kırılır zulmün dalları
hoyrat ağanın kulları
bu devran size de kalmaz
özgürlük açar yolları

it vurur yiğit yakınmaz
alnında ölüm gülleri
arslan emzirir dulları
gizli bir güçtür bilinmez
büyütür yoksulları

bu devran kimseye kalmaz
bre karanlık dölleri
şimşek çakar çatısından
kan uğuldar kapısından
çatlar öfkenin selleri

KÂMRAN S. YÜCE

•

SON

Bir küçük dal kırılacak
Yalnız ben göreceğim
Uzatıp ellerimi
Gideceğim.

ÇOCUK

Sen uyuma çocuk uyanmazsın
gözlerin çiçek
gülüşün su

kayaların kuytu yerinde
gölgeli serin bir su çocuk
sen uyuma

önce yağmur bu mor buluttan
yoruldu kış kar eridi
sonra duman

güvercin sesleri çocuk
kurşunda kan
gülüşün bir su çocuk
sen uyuma uyanmazsın

gözlerin çiçek

SABRİ ALTINEL

•

VE GECENİN İÇİNDEN AYDINLIK...

Günün erken saatinde
Sabaha bakıyorum
Şafak söktü sökecek
Bitki toprağa vuruyor
Çiçek dala
Derisi düşüyor bir eski dünyanın
Acılar sessizlikler üstüne
Yeniden harlıyor ateş suyun altından
Yüreğe gelen kan gibi parıl parıl
Düşüncenin ve ölünün vakti yok artık
Taşın ve kararın vakti yok

Ağlamalarla dolu evler yalnızlıklarla
Yasın ve güvercinin indiği
Çekişilen azarlanan çocuklar
Kentler yüzen adalar gibi sisin içinde
Boşlukta duran sesler soğumuş yürekler
İnsanın vakti yok artık
Bitkinin ve öfkenin vakti yok

Balıkesir'in oralarda bir yerlerde
Tarlalara iniyor tütüncüler
İnce bir rüzgâr uykulu yollarda
İşçi evlerinin ışıkları yansıyor bana
Etsiz ekmeksiz odalara sığınan acı
Küçülen yüz daralan yürek

Sabaha bakıyorum
Daha uyanmamış iylikler
Uzayan sokaklar dükkânlar tuz

Kan ve ter uyanmamış
Ah bilemedik bilemedik biz sevinmeyi
Gülmeyi açık gündüzü
Gizemli geceyi
Tüy gibi isteği içimizde
Yağmur ve unutkanlık içinde

Şafak söktü sökecek
Bir kıymık kopuyor ufuktan
Bizim olan bir dünyada
Duyan ve susan
Umudun ve sabrın vakti yok artık
Suyun ve ekmeğin vakti yok
Acının içinden geliyor sevinç
Ve gecenin içinden aydınlık

MEHMET BAŞARAN

•

GÜLLERLE AÇAN

Toprağımı halkımı
Yok sencileyin anlayan
Başını koyan o yola
Kaya gibi gerçeğe
Kazmayı vuran

Dağların böğrünü deldin
İçtin o sulardan
Bi güne bi gün kararmadı alnın
Pekiştin dövülen demir gibi
Değişti zaman

Ellerin Köroğlu'dur
Yüreğin Pir Sultan
Büyük gecesinde Anadolu'mun
Yok sencileyin
Güllerle açan

OY YAŞAMAK

Ölüm bir işverendi kuşkusuz
Söndürüldüğü yerde ilkyazın
Pey sürüyordu dağın kanına
Şafağın terine umutlarına halkın
Ölüm bir işverendi kuşkusuz

Oy ateşin suların dokuduğu kilim

Bir işverendi hain ve korkak
Talan ediyordu yıldızları ve gözlerini

Savaş alanına dönmüştü çarşı
Yakılan kitapların sürüklenenlerin şavkı
Yolları aydınlatıyordu

Oy al atım gümüş mavzerim

Geçtiği yerde ne başak ne çimen
Ölüm bir işverendi kuşkusuz
Demir ökçelerle ezik toprağın alnı
Ama sonsuza dek çırpınır gayrı
Bozkırın yüreğine diktiğin bayrak

Oy yaşamak güzel işçim

BİRDEN
GÖĞSÜME
İNİYOR KAZMA

Yok izleri baktığım yerde
Yok gözleri akan sularda
Duyduğum başka bir ses
Yırtarak taçyapraklarını kentin
Oyuluyor taşlara
Oyuluyor ve inceltiyor yüzleri

Ağu eziyor analara
Bir yerde birileri

Yaşlı odunculara soramıyorum
Baltayla mı devriliyor akşam
Kesik gibi sızlıyor yollar
Nedense Almanya düşüyor aklıma
Yangınlar kitap külleri
Bir şeyler eksiliyor insandan, ülkeden

Tuz yalatıyor halka
Karanlığın beyleri

Kazı mı çarşılarda evlerde
Gene ne arıyorlar hoyratça
Geceye mi gömüyorlar yitikleri
Korkuya açılıyor sokak uçları
Omzumda bir yontunun soğuk eli
Birden göğsüme iniyor kazma

Kurşun sıkıyor umuda
Zalımın tüfekleri

Bir kızartı fışkırıyor dağlardan
Aşkı ve gözleri basıyor yarama
Değişmenin sancılarını
Sımsıcak, kanıma karışıyor toprak
Doğrulup yürüyor analar
Yaşamın ocağını parlatıyor yeniden
Haziran işçileri

Savruluyor rüzgârda
Zulmun külleri

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

•

AKLARIN ÖLÜMÜ

İzi mi karanlıkların yüzünde pençe pençe
Bu kara lekeler gözlerin mi zamanda iri
Adın dudaklarımda kara bir kan gibi
Neden bu şarkılar bitiyor söyleyince

Sebepsiz uzuyor en kara şeyler neden
Yitirdiğimiz aklık değil mi sadece
Bu ne çok karanlık, bu ne çok gece
Birisi başlıyor birisi tükenmeden

Yaşayan kim varsa, yıkık, kararmış, sefil
İçimiz bu karanlıklarda dışımızdan ak değil.

SON MEKTUP

Ölürsem, şaşırma
Ölebilirim.

Ölürsem, ağlama
Yine gelirim.

Ölürsem, seslenme
Uyuyacağım.

Ölürsem, üzülme
Yaşayacağım.

Ölürsem, bekleme
Geri dönemem.

CAN YÜCEL

•

BAHARLA ÖLÜM KOŞMALARI

Üşüyor mu deniz
        üstüne boşandıkça yağmur?
Ondan mı dersin
        tüyleri böyle ürperiyor?

Ben de gidersem bi gün bu biçim bir sağnakta
Alı al moru mor bir sandal gibi acaba
Yıllar sonra yılmayıp yine
Çarpar mı yüreğim yurdumun sahillerine?

HALİM UĞURLU

•

ANALAR AĞIDI

Efil efil yellerimin sındığını
Yalbırdayan gümüşümün söndüğünü
Gök fideme ağu verdin su yerine
Güneşimi kara perde kıldığını bilmez misin

Ak gevherli us dağımın donduğunu
Konağımın dört bucaktan yandığını
Sanıların göçüğünü yurt eyleyip
Çoraklardan kandığımı bilmez misin

Emeğimi boz bulanık dağ seline verdiğini
Duyguları çarmıhlara gerdiğini
Dört göz ile yeşerttiğim has bahçeme
Dolu dizgin girdiğini bilmez misin

Can sözcüğü havanlarda dövdüğünü
Menevişli namlulara paslı kurşun sürdüğünü
Düşlerimi katranlara bulayarak
Bal özümü ağularla kardığını bilmez misin

AHMED ARİF

•

OTUZ ÜÇ KURŞUN

1.

Bu dağ Mengene dağıdır
Tanyeri atanda Van'da
Bu dağ Nemrut yavrusudur
Tanyeri atanda Nemrud'a karşı.
Bir yanın çığ tutar, Kafkas ufkudur
Bir yanın seccade Acem mülküdür
Doruklarda buzulların salkımı
Firarî güvercinler su başlarında
Ve karaca sürüsü,
Keklik takımı...

Yiğitlik inkâr gelinmez
Tek'e-tek döğüşte yenilmediler
Bin yıllardan bu yana, bura uşağı
Gel haberi nerden verek
Turna sürüsü değil bu
Gökte yıldız burcu değil
Otuz üç kurşunlu yürek
Otuz üç kan pınarı
Akmaz,
Göl olmuş bu dağda...

3.

Vurulmuşum
Dağların kuytuluk bir boğazında

Vakitlerden bir sabah namazında
Yatarım
Kanlı, upuzun...

Vurulmuşum
Düşüm, gecelerden kara
Bir hayra yoranım çıkmaz
Canım alırlar ecelsiz
Sığdıramam kitaplara
Şifre buyurmuş bir paşa
Vurulmuşum hiç sorgusuz, yargısız

Kirvem hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağzımdaki...

4.

Ölüm buyruğunu uyguladılar,
Mavi dağ dumanını
ve uyur-uyanık seher yelini
Kanlara buladılar.
Sonra oracıkta tüfek çattılar
Koynumuzu usul usul yoklayıp
Aradılar,
Didik-didik ettiler
Kirmanşah dokuması al kuşağımı
Tespihimi, tabakamı alıp gittiler
Hepsi de armağandı Acemelinden...

Kirveyiz, hısımız, kanla bağlıyız
Karşıyaka köyleri, obalarıyla

Kız alıp vermişiz yüzyıllar boyu,
Komşuyuz yaka yakaya
Birbirine karışır tavuklarımız
Bilmezlikten değil,
Fıkaralıktan
Pasaporta ısınmamış içimiz
Budur katlimize sebep suçumuz,
Gayrı eşkıyaya çıkar adımız
Kaçakçıya
Soyguncuya
Hayına...

Kirvem, hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağzımdaki...

5.

Vurun ulan,
Vurun,
Ben kolay ölmem.
Ocakta küllenmiş közüm.
Karnımda sözüm var
Haldan bilene.
Babam gözlerini verdi Urfa önünde
Üç de kardaşını
Üç nazlı selvi,
Ömrüne doymamış üç dağ parçası.
Burçlardan, tepelerden, minarelerden
Kirve, hısım aşiret çocukları
Fransız kurşununa karşı koyanda
Bıyıkları yeni terlemiş daha

Benim küçük dayım Nazif
Yakışıklı
Hafif
İyi süvari
Vurun kardaş demiş
Namus günüdür
Ve şaha kaldırmış atını.

Kirvem, hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağzımdaki...

HASAN HÜSEYİN

•

YAŞLANMAYAN ANANIN YAŞLANMAYAN MEKTUBU

Mustafa Kemal'i sevenlere

sen hep samsun'a mı çıkarsın ay oğul ay kemal'ım
hele bir de buralara
çık hele bir
çık hele bir
kemal'ım!

yol uzak
hane viran
dersen eğer kemal'ım!
dilediğin yere çık
çık hele bir
çık hele bir
kemal'ım!

gör ki ne haldedir «ey türk gençliği»n
gör ki ne haldedir bursa'da dediklerin
gör ki ne haldedir «bu yurdun efendisi»
sen hep samsun'a mı çıkarsın ay oğul ay kemal'ım
hele bir de oralara
çık hele bir
çık hele bir
kemal'ım

kimi kurşun sıkar kimi cop sallar
kan akar okulların kapılarında
defteri kan kitabı kan günaydını kan

böyle mi doğmuştu güneş samsun'dan?
ekmeksizler okul diye meleşir
bir kalemi yedi kardeş üleşir
ölen ölür ölmeyenler ağlaşır
bu muydu beklediğin kurtuluşundan?
sen hep samsun'a mı çıkarsın ay oğul ay kemal'ım
hele bir de okullara
çık hele bir
çık hele bir
kemal'ım

ACIYI BAL EYLEDİK

«pir sultan ölür dirilir»

bak şu bebelerin güzelliğine
kaşı destan
gözü destan
elleri kan içinde

kör olasın demiyorum
kör olma da
gör beni

damda birlikte yatmışız
öküzü hoşça tutmuşuz
koyun değil şu dağlarda
san kendimizi gütmüşüz
hor baktık mı karıncaya
kırdık mı kanadını serçenin
vurduk mu karacanın yavrulusunu
ya nasıl kıyarız insana

sen olmasan öldürmek ne
çürümek ne zındanlarda
özlem ne ayrılık ne
yokluk ne yoksulluk ne
ilenmek ne dilenmek ne
işsiz güçsüz dolanmak ne
gün gün ile barışmalı
kardeş kardeş duruşmalı
koklaşmalı söyleşmeli
korka korka yaşamak ne

kahrolasın demiyorum
kahrolma da
gör beni

kanadık toprak olduk
çekildik bayrak olduk
döküldük yaprak olduk
geldik bu güne

Ekmeği bol eyledik
acıyı bal eyledik
sıratı yol eyledik
geldik bu güne

ekilir ekin geliriz
ezilir un geliriz
bir gider bin geliriz
beni vurmak kurtuluş mu

kör olasın demiyorum
kör olma da
gör beni

SUSAN SU

yel eser
kalır yapraklarda
geceler boyu ağladığımız

su akar
kalır taşlarda boyu
sızlaşır ayaklarımız

ne dedik
ne yaptıksa
hepsi ortada
işte ellerimiz
işte alınlarımız

kiminin yüreciği çoktan karıştı güneşe
kiminin yüreciği solar güneşsizlikte
dostlar
kaldık buralarda
dostlar
dostlar
ne belli yaşadığımız

şiir mi?
sen en güzelini yazdın, kardeşim
resim mi?
sen en güzelini yaptın, kardeşim
şarkı mı?
bundan böyle haram bize şarkı söylemek
ıslık çalmak bahar sokaklarında

vuruyorlar suya
vuruyorlar suya
susuyor su

uyuyup uyanıp
dönüp dolaşıp
yıldızlara havlıyorlar
susuyor su
neyin temelini kurtaracaklar
hangi temeli
bu kana susamışlık
bu korku
susuyor su

bir nokta var
ateşin ateşe soğuk düştüğü
demirin demire dikey
ve sözün
yıkılmış orman gibi sızladığı
yağmur altında

çok uzun konuştuk doldurduk vakti
şaşkınlık çoktan sürfeledi güzelin gözlerine
şu dünyada en tatlı şey
her halde can
ve her halde kardeşim
sen işte ondan geçtin
ne desek
hiç
ne desek
boş
o eşsiz güzelliğin senin
parlıyor günden güne büyüyen ağzımızda

ŞÜKRAN KURDAKUL

•

ARMAĞAN

Bunca yıl çok ışık birikti avuçlarımda
Senin olsun
Esinlen sevgi dokuyan ellerimden
Bunca yıl şiirin, kardeşliğin, kavganın
Has bahçelerinde yarattım bu gerçeği,
Sabrım senin olsun
Aşkım senin olsun.
Acıların sütüyle büyüttüğüm umutlar
Mapushane avlularında boy verdi,
Dolunay menekşelendi kirli kara camlarda.
Her görüşte yeniden vurulduğumuz baba evren
Özgürlüğe boyadı saksımdaki çiçeği
Senin olsun.
Biz ki acılar döneminden
Ellerimizi kirletmeden geçtik.
Direncim senin olsun,
Sevgim senin olsun.

TURGUT UYAR

•

HİÇ SEVMEM

hiç sevmem o yengeç sanılan hayvanı
acıklı bir anıdır denizlerde
Sully Prudhomme'dan kalan
ne suçu var Prudhomme'un derseniz
hiç işte

başarısı adındadır onun
yengeç
yan yan yürüdüğünde
oteli ve lobisiyle birlikte
yengeç
yüzme bilmeyen tek deniz hayvanı
denizlerin korkak derinliğinde
ağzı her yana alışık
şımarık bir otomobil renginde

ne var ki ne ışıklar görmüştür dünya
Serez'de İstanbul'da Berlin'de
gün gelip sular da topraklar da aydınlanınca
yengeçin dur denilecek keyfine

ve bir akşamüstü
telli pullu bir kırlangıç temizliyorsunuz
ve bir bakıyorsunuz
yengeç
kırlangıcın midesinde

METİN ELOĞLU

•

KOPUK

Su koptu, düşüverdim;
Toprağın kucağına mı? diyeceksiniz;
Hayır, göğün başucuna.

ÖLESİYE

II

Ölüm acıkadursun
Çiğ bir yaşam
Şiir közünde pişer

III

Varoluş gücü yitti miydi
Hey gidi
Ölmek kadar yaşanası ne var

VI

Hürlük adına biri uzar
Gözü dili yontuk gibi
Tabanı şu balçığa gömülü
Ama usuyla yüreğiyle dipdiri
Nesi ölük, bu

X

Yaşamak başka bir yaşamayı getirir ille
Ölüp gitmek hiç bir şeyi
Bir su solar belki
Bir gül akıp gider belki de

AYHAN HÜNALP

•

DİLEKÇE

Bilet zımbalar gibi kurşunladılar
Yürüyemem artık el etme ana
Ayaklarım dolanır gelemem
Gözlerim açık öldüm kapanmaz
Ağlamayı bırak yolumu gözleme

Ölümün de erkekçesi güzeldir
Ellerimle açardım göksümü seslenselerdi
Böylesine sürüklenmezdim ayaklarda
Yaşayacaklarım bir yana ana
Yaşadıklarım öte yana

EDİP CANSEVER

•

ÖLÜ MÜ DENİR

Ölü mü denir şimdi onlara
Durmuş kalbleri çoktan
Ölü mü denir şimdi onlara
Kımıldamıyor göz bebekleri
Ölü mü denir peki
En büyük limanlara demirlemiş
En büyük gemiler gibi
Kımıldamıyor göz bebekleri
Ölü mü denir şimdi onlara.

Suratları gergin
Suratları kararlı
Belli ki çok beklemişler
Kabuğundan çıkan bir portakal gibi gelen sabahı

Suratları gergin
Bir savaş alanına benziyor suratları
Dudakları nemli
Son defa kendi etini öpüp
Yani son defa gerçek bir insan etini
Hazla kapanmışlar öyle
Geçirmiyor gövdeleri soğuğu
Geçirmiyor sıcağı da
Ve ikiye ayrılmış bir nehir gibi bacakları
Akıyor sonsuza
Ölü mü denir şimdi onlara.

Kimse hüzünlü olmasın
Sırası değil hüznün daha
Bir gün bir şehrin alanında

Bir mermer yığınının gözlerine
Omuzlarına düşerse bir çınar yaprağı
Hüzünlensin yaşayanlar o zaman
Sırası değil hüznün daha.

Öylesine sıkılmış ki yumrukları
İyice sıkılsın diye yumruklar
Saklansın diye bir armağan gibi bu katılık
Öylesine sıkılmış kı yumrukları
Kimse hüzünlü olmasın
Kimse hüzünlü olmasın diye
Sırası değil hüznün daha.

Unutulsun bir gövdeye duyulan hasret
Unutulsun bu alışılmış duyarlık
O kadar sade, o kadar kalabalık ki
Unutulmaya değer onların insan gövdeleri
Ve unutulmalı mutlaka
Dolsunlar diye yüreklere
Dolsunlar damarlara.

Ölü mü denir
Ölü mü denir şimdi onlara.

ALİ YÜCE

•

KARA BATI

Sözcüğü bir altına
Bilim satmış bana
Teknik satmış Batı
Uzasın diye uykum
Bin kapı satmış da
Bir anahtar satmamış

Santimi bir altına
Demiryolu döşemiş
Yurduma Batı
Büyüsün diye borcum
Eğri büğrü döşemiş
Uzatmış yolu Batı

Adımı bir altına
Gelmiş bana
Basmış toprağıma Batı
Adımına bin vermişim de
Gitmemiş Batı

Ben Doğu'yum
Uygarlığın tohumuyum
Önce ben buyurmuşum
Taşa toprağa suya
Ben öğretmişim önce
Demire demirliğini
Bakır olduğunu bakıra

Ben Doğu'yum
Tarihin tohumuyum

Asya'yım Anadolu'yum
Hem milattan önce
Hem milattan sonra
Dünyaya buyruk buyurmuşum
Sonra ne olmuş bana
Nasıl olmuş da
Buyruğa vurulmuşum

Sözcüğü bir altına
Bilim satmış bana
Uygarlık satmış Batı
Nasıl olmuş da
Beni bana satmış

ÇATIŞMA

İşte burdayım
Çevir başını gör beni
Çağımın ortasından
Gelip geçen yolcu

Küçük bir tüy gibiyim
Büyük bir kuşun kanadında
Kaldır başını gör beni
Kanatmış barış yanımı
Tüfek yanım

Ne zaman şiirden ayrılsam
Dışına çıksam sevgilerin
Durmuş bir saat kadranı hüzün
Isırır güzel yanımı
Çirkin yanım

Hem öğrensin türkülerimi

Hem unutsun çocuklar
Isındıkça toprağın canı
Kurtulsun taş yanımdan
Tomurcuk yanım

Söyleyin Köroğlu'na
İnsin artık dağdan
Kırsın atsın kılıcını
Devirmiş zobra yanımı
Halk yanım

H. VASFİ UÇKAN

•

AĞLARSA ANALAR AĞLAR

Bu gece haberler içinde
Al yüreğim dinle şimdi
Düşer de ağıdı vurulup gidenlerin
Büyür gün üstünde karalar

Nerde bu halkın anaları
Dipsiz kuyulardan ağı çekenler
Yüreğim bu yaralı ceylân
Benilder kan güdüsüyle gecelerde

Tutulmuş okullar alanlar
İnsanın insana ettiğidir
Kan dökülmüş yerde kalmış
Ağlarsa analar ağlar

DOM DOM

Oyuncakçılar çarşısının
Çocuklar doldurur içini
Balonunu yitirmiş ağlayan
Sıcak özleminde «dom dom»ların

Ey analar babalar
Onlar çocuktur bilmezler daha
«Dom dom» almayın n'olur
Onlara çiçek alın

TAHSİN SARAÇ

•

GÜVERCİN KASAPLARI

Yel ulur kar toz durur bir kış
Yazı yabanda şu sıra içimiz.
Oysa sevmelerin ustasıyız biz.
Bir de alçaklıklarla kavganın.
Alıcıkuş kesiliriz ve de ense kökünde
Göğsümüzdeki o sıcak güvercini
Kara dirgen elleriyle
Boğmaya kalkışanların.

Neden, güvercin kasapları, barışımıza kan bularsınız
Öyle kötüsünüz ki
İki gözden dört ölüm bakarsınız.

Tabanca gibidir tabanca
Sevgilenmemiz de vuruşmamız da
Ya yürek dalında patlar
Ya da bir alın çatında.
Ne ki çok kez dalaşmaktansa
Acıdan yükünü tam almış
Güçlü bir katır gibi
Vururuz yalnızlık yokuşumuza.

Neden yolunuz bu denli ıramış güzellikten
Öyle bataklıksınız ki
Bir çiçek düşü bile geçmemiş içinizden.

HALKIM, MUŞTULAR SANA

Kanlı kasap kurşunlarıyla taranmış
Yatıyor yirmi yaşın tüm filintalığıyla.

Her şeyin genci güzel, ölümün bile
Bir yeşil dal kırılmışlığıyla.

Ne bıçak bir öç çimlenecek, ne bıçak
Topraktaki şu kan sızağında!

Ve erdişi İsa bilgemsiliğiyle
Yanak uzatılmayacak artık kıyıcıya
Bu al kan yunulacak yine kanla.

Ve tansökümüne fırlatılan bir kuş sesi gibi
Namludan atılacak ilk kurşun
Sonun başı olacak tüm acılara.

Allak bullak edecek şu kül durukluğu
Şu edilgen kaypak kavgayı
Fidanlıklardan kalkacak kasırga.

Halkım, muştular sana.

ANA ÖĞÜDÜ

Çiçekleri ezme yavrum
Çiçek bir yüreğe benzer
Çiçek ezen insan ezer.

Sakın sen kuş vurma yavrum
En engin bir kardeşlikte
Uçar kuşlar gökyüzünde

Tüfekle oynama yavrum
Şakacığı bile çirkin
Bir canlıyı öldürmenin

Gel bir çiçek ol sen yavrum
Kendi ülkenin renginde
Şu yeryüzü demetinde

YILMAZ GRUDA

•

SAĞA

Ansızın bütün limanlarda birden görünecek
Bir beyaz kalyonla
Uzak değil diyecek, uzak değil
Bir insan yüreği kulaçta.

Ansızın bütün limanlarda birden görünecek
Bir beyaz kalyonla
Hadi bırakın diyecek, bırakın bunca yaşanmıyanı
Hadi hep beraber insana.

Ansızın bütün limanlar birden yitecek
Bir beyaz kalyonla
Kurtulduk diyeceğiz, kurtulduk
bütün...
ve ansızın...

CEMAL SÜREYA

•

DÖRTLÜK

En kısa yol iki yürek arasında
Uzatılmış bir kılıçtır diyor umacı
Milyonlarca yürek var milyarlarca
Nereden bulacak o kadar kılıcı

SERVER TANİLLİ

•

MUTLAKA BİR GÜN

Günler büyük acılarla geçiyor,
ama büyük umutlarla da.
Ve diyebilirim ki hayatta,
hiç bir zaman,
böylesine umutlu olmadım gelecekten,
bir kötürüm olmama rağmen.

Ve işte şurada,
dost ve düşman
herkese ilân ederim ki,
ayaklarımı bir savaşta kaybettim,
yine bir savaşta kazanacağım.
Ve mutlaka, ama mutlaka bir gün,
karanlığın ve zulmün
sığındığı son kaleyi fethe giden
kitlelerin içinde olacağım.

Günler büyük acılarla geçiyor,
ama büyük umutlarla da.

Stoke Mandeville Hastanesi
Temmuz 1978

SAİT MADEN

•

ÖLÜ ÇOCUKLARA NİNNİ

Ah bulur mu yeni bir kucak
sizden arta kalan oyuncak?

Önlüğünüz üşümez mi, loş
köşelerde sessiz, içi boş?

Neyler, ah çocuklar, yalınız
topunuzla ayakkabınız?

Ya cebinizde kalan şeyler,
az bir cisim, kırık bir şeker?

Saçınızdan kayan kurdele
sizi en son okşayan ele?

Bunlar işte benim tek varım;
hergün alır alır okşarım.

Öperim göğüs geçirerek,
yanağıma sürerim tek tek.

Saçlarını bir güzel ördüm
bozduğunuz bebeklerin tüm.

Diktim özenle mini mini
yırtık ya da söküklerini.

İç çekmeyin çocuklar, susun
hepsi derin derin uyusun.

Boyadım sizin yerinize
yüzlerce kuş defterinize.

Sizin sesinizle şakırlar,
aynı gülüş onlarda da var.

Yüzleri hep sizin yüzünüz,
ses etmeyin, ürkütürsünüz.

Onardım inceden inceye
trenleri işleyinceye,

Vapurları yüzünceye dek,
arkalarından üfleyerek.

Ah çocuklar üflemeyin siz,
birdenbire kabarır deniz.

Çemberiniz koşuyor yine
boş arsada kendi kendine.

Uçurtmanız gökte sarı mor
pır pır tek başına uçuyor.

İlişmeyin çocuklar sakın,
oldukları yerde bırakın.

Topacınız dönüp durmada
şu dönmesi bitmiş dünyada.

Sallanıyor yine bir çıplak
dalda usul usul salıncak.

Hep öyle gidip gelse gerek
çocuklar siz dönünceye dek.

Göz göz olmuş bakıyor ıssız
bir köşeden zıpzıplarınız.

Koşuyor gölgeniz sokakta
binmiş de bir değnekten ata.

Oynarken sessiz iki ağaç
karanlık avluda saklambaç.

Ve ay, çenesinde elleri,
seyrederken puslu bir yeri.

Bir şeyler arar gibisiniz
bir körebe oyununda siz.

Alnınızda ah gündüz gece
o gözbağı kalsın öylece.

Ah çocuklar ilerlemeyin,
önünüzde kuyu var, derin.

Ah çocuklar uyuyun artık,
başınızı okşar karanlık.

Durur durur öper o dalgın
yüzünüzden, kımıldamayın.

Örtü örttüm üzerinize
ışık düşmesin diye size.

Üşümesin diye göğsünüz
serincene başlayınca güz.

Dağıtmasın diye çocuklar
saçınızı gizli bir rüzgâr.

Mışıl mışıl uyuyun işte
siz bu geleceksiz geçmişte.

Bir sürü tavşan, bir sürü kuş
gelmiş, yanınıza doluşmuş.

Seyrederler başından beri
yüzünüze konan düşleri.

KAPI

Sevinç de bizimleydi yürürken o dolaşık
yolları düşe kalka,
umut da bizimleydi bitkin, dudağı çatlak,
paralanmış dizleri,
düşe kalka yaşam da bizimleydi gelinceyedek
senin kapına,
ölüm de bizimleydi, bizse neyimiz
varsa verdikti onlara ses, sinir ve kan
ve kör ve yıkık...

Her şey bizimleydi sensiz. Ah, dışarı çık!

GÜLTEN AKIN

•

ZALIMSIN

Zalım sen
Şahin doğan atmaca
Onbin avcı kuşuyla
Dört geniş filin sırtında
İpek çadırına kurulmuş
Kubilây han mısın?

Tek tek parçalıyor havada
Genç turnaları doğanların
Ağzın dünyayı bir uçtan bir uca
En barbar eğlenceyi
Gündeme getirdin yeniden
En incesinde çağların
Zalım sen
Sırtlan mısın?

Zalım sen
Biçtiğin giysiyi başkalarına
Sırtında görürsen şaşma
Tanrının ve ulusun kutsallığına
İkelleri kanda sığınılmaz
Sığınamazsın

İRFAN YALÇIN

•

AĞIT

— Mustafa S. Saraçoğlu'nun
anısına —

Ellerini unutup çiçeklerde
Kimsesiz baharları beklemek mi bu
Dağlarda ses
Dağlarda rüzgâr
Dağlarda ceylân olup
Uzun uzun ağlamak mı bu

Hiç kimseden korkmadan büyüyor
Fırtına ve tohum gibi
Yüreği bir kanın içinde
Yüreği karanlığın kemiklerine değiyor
Yüreği gür ve serin
Yoksa bir gülün kokusunu yasaklamak mı bu

Gün dağı aşanda
Sen öldün çünkü
Yaprakların suyu öldü
Bir kuzu bir kurdun önüne kondu
Hani bir sesin vardı ya
kuşlar doldu ona
Gel gitme demedim
Gittin
Kapıların rüzgârla örtülüşü mü bu

Elimdeki şu üç yoksul karanfil
Nerden gelmiş niçin gelmiş bilmiyorum
Sesin ve rengin var bahçelerde
Saçlarının gürültüsü var
Umudumu bir mavzer gibi tutuyorum işte
Damarlarda dağların akışı mı bu

KEMAL ÖZER

•

SİLÂH

Sözdür silâh, yalın söz,
hiç bir engel tanımayan
insanın yaşamla arasında,
açık, anlaşılır, dolaysız,
saklamayan hiç bir gerçeği.

Sözdür silâh, çıkarsız söz,
insanın çekinmeden söylediği,
göz bebeklerine baka baka;
tohum nasıl itiyorsa
toprağın üstüne geleceği.

Sözdür, insanın başkasına
ya da kendisine yönelttiği,
bunca haksızlığa karşılık
tutağından kavrayıp anlamın,
düşürüp soruların tetiğini.

Ama bulanırsa günün birinde,
ne doğruyu sormaya yarar,
ne konuşmaya, gerçek üzerinde;
söz artık silâh değildir,
yeniden durulana kadar.

YAŞAMIN BİZDEN İSTEDİĞİ

Ve soyundu özel giysilerinden cellât
elektrik telini körpe vücutlar üstünde
gezdiren o değilmiş gibi,

kıran o değilmiş gibi parmakların kemiklerini
o değilmiş gibi bırakan alkanlar içinde,

yalıtmak için insanı onurundan
ne varsa aklın aldığı almadığı
hepsini tasarlayan o değilmiş gibi,
o değilmiş gibi buyuran ve yalanlayan,
göz yuman o değilmiş gibi bütün bunlara,
karıştı aramıza.

Otobüse biniyoruz aynı duraktan belki,
belki karşılaşıyoruz bir köşeyi dönerken,
ilerlese göz tanışıklığı biraz daha
selâmlamak zorunda duyacağız kendimizi.
Ve ne kadar unutkan olursak biz
kurtulacak o kadar hesap vermekten,
huzurla, bekleyecek yeni görevlerini.

Oysa titiz olmak, yaşamın bizden istediği,
hakkımız yok vazgeçmeye adaletten,
bağışlamaya hakkımız yok geçmiş günleri.
Sabrımız ne kadar yol açarsa acımaya,
ne kadar bağışlayıcı olursak bilelim ki,
o kadar elinden tutuyoruz zorbalığın,
hizmetine koşuyoruz yüreğimizi.

GÜL ÜSTÜNE ÇEŞİTLEMELER'DEN

Sorup durduk kendi kendimize
bu güller kimin andaçı
can verenlerin değilse
çarpışanların değilse faşizme karşı
böyle kendini esirgemeyen
bu kadar alçak gönüllü

ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU

•

CANLAR İÇİN

Ne zor şey ağaca ağaç demek
insana insan
Ve bunu kanıtlamak
Çok zor şey

Gün dönse de
Yargıç anlasa da
Görünmez ardındaki
Suçlu sen olursan

N'olacak peki
Çoluk çocuğumuzun canı
Hep böyle kim vurduya mı gidecek
Ey ahali

ÇOCUK VE TÜFEK

De ona
Çocuk
Bırak şu tüfeği
Yağan yağmurdur

Patlayan
Bir silah
Vuruyorsa güvercini
Avcı ordadır

Gül
Derken biliyorum bunları

Ve her şeyi
Ki sevda insançadır

Ağzını
Kocaman açan bir dev
Ki o
Halktır

Hey
Karışır
Sesine sesi
İşbu insandır

Oynama tüfekle
Hey çocuk
Av değil
Yağan yağmurdur

TEKİN SÖNMEZ

•

BAŞKALAŞAN BAHARDA

bakır bakraçla doldurup çektikçe
burma bıyıklarından süzülür su
koşar iner bozkırların kiliminden
heybesiyle hasret göçürür kentlere

söker sazının tellerini karacaoğlan
dağlarda siner kaval sesleri
sıla türküsü sevda türküsü
kaç kerem aslı geçti bu yollardan

ırmaklar yurt yuva değiştirir
bakırcılar argın döver bakırı
«demiri yaman çekiçleyen amcam»
hazırlar kilidi kepenkleri indirir.

köroğlu usulca iner dağlardan
mertlik gider pusu gelir sinsi sinsi
gelir civalı mermi sarı sendika
iplere verir kendini yeniden pir sultan

HİLMİ YAVUZ

•

DOĞUNUN BEBELERİ

doğunun bebeleri taş bebek
değildir; say ki onlara cefa
ince yaralı bir gömlek
ve ninniler en çok akşamları zor
say ki onlar ağlarken lor
say ki gülerken çökelek

doğunun bebeleri taş bebek
değildir; yaşmaklı siirt'i
kınalı van'ı
sılayla gerdeğe girercesine
geçip gurbetin çobanı
ölüm, güz üşürür yüzlerine
ay, gecenin şark çıbanı

doğunun bebeleri taş bebek
değildir; acıyı trahom
gündüzü emek,
gülüyse bir gelecek için kullanılır
say ki anaları ova, babaları dağ
ve emzikleri tüfek

DOĞUNUN ÖLÜMLERİ

ölüm bir aşirettir doğuda

ayışığı gülden hoyrat
gölleri güzelden talandır
ve asi, durak bilmez ağıtlarıyla

uçsuz bucaksız turnalarını
kat kat gurbete dürmüş evvelbaharla
sevdası göçer olandır
ve bu nasıl bir serencâmdır
satılır umudu beye
hasreti bir meta gibi
ve alınandır
ve tuzdan, bozkırdan ninnilerini
bir çığlık gibi mengeneden mengeneye
sokup çürüten rüzgârdır

türküsü ki eşkıyaya geniş
ve bir kekliğe dardır
ovayı çelen bakışlı
ve bir fişekliğe dizilmiş
gibi omzu kuş nakışlı ağaçlarıyla
acıya pusu kurandır

ölüm bir aşirettir doğuda

ÖZDEMİR İNCE

•

EY OĞUL YAZICI OLURSAN

Ey oğul bir gün yazıcı olursan
gözü gözünde yüreği yüreğinde eli elinde
inancın tadını söyle ülkemin çocuklarına

Ey oğul bir gün yazıcı olursan
kuşkunun birikmenin ve beklemenin yazıcısı
sakın masal anlatma ülkemin çocuklarına

Zaman akıp gitmekte dağ taş değişmektedir
demir paslanmakta temel çürümektedir
al kalemi bildiğin en gerçek sözü yaz

İşte ateş tuğlası işte ağaçlar kökleri
işte ayağımızın bukağısı sırtımızdaki hançer
işte emeğimiz alın terimiz işte ülkemiz

Kadınlarımız var elmanın bir yarısı
canevimizde böğrümüzde alnımızın çatında
yazılmamış şiir isimsiz kapalı kitap

Erkeklerimiz var elmanın bir yarısı
biraz sabır biraz öfke biraz sarmaşık
sorusu sorulmamış yanıt boynu Pir Sultan

Ey oğul bir gün yazıcı olursan
sesini sev sevgini çoğalt yüreğini aç
onu güzel ölüyü anlat ülkemin çocuklarına

ÜLKÜ TAMER

•

AĞIT

Bu toprakta kalır adın
Tohumların arasında
Yeşilinde tarlaların
Başakların sarısında

Yıllar geçse de aradan
Kopar gelir ırmaklardan
Işır yine kurşunlanan
Dostlarının yarasında

Günü gelir dağa çıkar
Yıldızlardan şiir çeker
Kanımızı siler yıkar
Suların en durusunda

Bir annedir bir kardeştir
Ovalarda bir ateştir
Sırasında hayat verir
Ölüm saçar sırasında

Bayrak olur bize yarın
Rüzgârıyla ilkbaharın
Dalgalanır genç kızların
Gözlerinin karasında

METİN DEMİRTAŞ

•

GİDENLERE

Onlar öldü
Uzun söz gerekmez
Her devrimci yaşarken, zaten biraz
Hayata nişanlı ölüme sözlü

Yalın sözlerle anlatılmalı bu ölüm
Onlar nasıl gittilerse ölüme
Yiğit ve sâde
Fırtınası sessizliğinde
Kelimelerle

Çünkü onlar
Ölümü güzel kıldılar
Geçip bir sabah umudun
Ve yetimlerin safına

TURGAY GÖNENÇ

•

DÖRTLÜK

—Mustafalar için—

Bir mühür gibi bastılar bağrıma seni
Ağzı ve gözleri genç ölen
Gövden hırçın bir denize dönüşmüştür şimdi
Bir günle değişip bin günü değiştiren

DÖRTLÜK

Dökülen kanı yaşanan ölümü onlar gülüm
Kutluyorlar kanda açmış güllerle
Göğüslerindeki o incelik gül değil ölüm
Ve çığlık çığlığa dönüşecek beslendiği gerçeğe

AFŞAR TİMUÇİN

•

ÖLEN SAVAŞÇILARIN ANISINA BİR TÜRKÜ

Bir beyaz gül erir gibi
Düşer gibi yaprakları havaya
Akşamüstü ya da sabaha karşı
Gözlerin durur elin soğur aklın susar
—Havada kuş sesi var—

Bir de bakarsın kapkara ölümün
Canına can katan bir katı kurşun
Canına sokuluyor sinsi sinsi
Yaşadığın bu bitiş gizli gizli
Kavgamızın canına can katar
—Havada kuş sesi var—

Etin çoktan çürümüştür
Çoktan tanınmaz olmuştur duruşun
Nicedir içimizde büyüyorsun
Kanın sulamaktadır inancımızı
Yokluğunla gelen kör sancımızı
Türküler söyler gibi çekeceğiz
—Havada kuş sesi var—

Bıraktığın her şeyde adın yazılı
Kitaplarda sokaklarda evlerde
Belki hiç ummadığımız yerlerde
Bile senden kalanlar büyüyor
Şimdi tek tek ölen biz bile olsak
Şimdi biz doğuyoruz arkadaşım
Şimdi onlar yokluğa gömülüyor
—Havada kuş sesi var—

ERAY CANBERK

•

BAŞLAYAN VE BİTMEYEN

bitmeden susarsa
bitmiş gibi türküsü
biliyorsanız eğer
siz sürdürünüz

solarsa çiçeği
vaktinden önce
anılarda yaşatın
kalsın ölümsüz

yılgıya karşı umut
ölüme karşı yaşam
savaşa karşı barış
geceye karşı gündüz

ilkyazlarda açmayan
soldu sanılan çiçek
emeğin yağmuruyla
yeşerecekmiş her güz

BEDRETTİN CÖMERT

•

TEK MÜMKÜN

alır yüreğimi giderim masallara
ben giderim masallara sıcak yürür içime
ince bir duman gibi süzülür gençliğim
ıslanır başım göbeğinde mavilerin

nasıl derseniz öyle olsun
kalmasın ellerim sizlerden uzak
birleşsin umudum en güzel eylemlerinize
erisin et
yitsin boşluk
bir biz kalalım çirkinliklere inat

anladım ilkin öğrenmek gerek güzelliği
kömürcene kazmak gerek en son kıvılcımına dek
soluğun
sonra yine öğrenmek yarattıkça daha çok öğrenmek
büyütmek elleri
kovuluncaya dek yabancılığımız
bir biz kalıncaya dek eğretiliklere inat

alır yüreğimi giderim masallara
ben giderim masallara sıcak yürür içime
masal masalı yer büyür koca gerçek
akar mavilerim bütün karalara inat

NURER UĞURLU

•

UYAN

Uyan çocuğum uyan bir sabah rüzgârından
Yeşil bir yaprak gibi kardeşliğin üstüne
Yıkılmış şehirleri iyiliğin ve insanlığın
Uyan çocuğum uyan artık uyanmak gerek

Ağlamayı unutan ezilmiş insanlara
Bir bahar akşamında toprağın şarkısını
Söylersin kanımızdan terimizden ne varsa
Uyan çocuğum uyan artık uyanmak gerek

Bir masal anlatırsın belki çok uzaklardan
Öldüğünü bilmeyen yaşayan her sevgiye
Kolay değil alışmak göz yaşını silersin
Uyan çocuğum uyan artık uyanmak gerek

Sanki her zaman uzak. Ve çok soğuk bir akşam
Her şey eskimiş gibi çıkarken kapımızdan
Bir parça ekmek için utansın artık ölüm
Uyan çocuğum uyan artık uyanmak gerek

Ve çiçek açar gibi uyan çocuğum uyan
Yaşatır mı insanı acı çeken bir yürek
Güzel yarınlar için. Güzel yarınlar için
Uyan çocuğum uyan artık uyanmak gerek

KOŞ

Ve koş çocuğum koş. Hadi koş. Aşka geç kalma
Ölümün ülkesine karanlığın içinden
Yılların ötesinden kavganın ortasına
Koş çocuğum hadi koş yalnızlıktır yok olan

Toprağın ve ekmeğin yıkılmış duvarına
O yoksul evlerine bir mısır tanesinin
Getirdiği durgunluk çamurlu bir sokakta
Koş çocuğum hadi koş bir sevgidir yok olan

Dağılan kalabalık gecenin sessizliği
Bir ateştir yayılan arkamıza dünyadan
O büyük kapıların demir parmaklıkları
Koş çocuğum hadi koş bir yürektir yok olan

Ve en güzel gözleri açılmıştır yarına
Bir türkü söyler gibi ağaçların altından
Ölüm saçan bir yolun seni çektiği yere
Koş çocuğum hadi koş inanmaktır yok olan

AYDIN HATİPOĞLU

•

MEZAR TAŞI YAZITLARI

1.

Güneş doğdu her zaman doğduğu gibi
İnsanlar düşündüler her zaman düşünmedikleri gibi
Gerindiler doğan güne karşı böcekler kuşlar ağaçlar
Sen gerinemedin

2.

Saçını süpürge etmişti anan bozkır kadar sessiz
sedasız
bozkır kadar sert
Adam olasın diye. Vurdular
Vurdular adam oldun diye seni
Saçını yolmadı anan yüce dağlar gibi mert

3.

Toprak utanıyor
Kurşun utanıyor hançer utanıyor
Ölüm utanıyor çocuklar
Zulüm utanmıyor

ATAOL BEHRAMOĞLU

•

DÖRTLÜK

Cellat uyandı yatağında bir gece
«Tanrım» dedi. «Bu ne zor bilmece;
Öldükçe çoğalıyor adamlar
Ben tükenmekteyim öldürdükçe»

SÜREYYA BERFE

•

BÜYÜR SENİN ÖLÜMÜN

Ölüm yürüyemez, soğuktur elleri ayakları
Geçer gider dünyanın üstünden, bugün var yarın yok

Zamanın içindedir
İçindedir unutuşun

Yürür senin ölümün, sıcaktır elleri ayakları
Durur dünyanın üstünde çakılı
Zamanın dışındadır
Dışındadır unutuşun

Ölüm konuşamaz, dili taşta ağzı derindedir
Geçer gider dünyanın üstünden, dayanıksız
Çağların içindedir
İçindedir yerin

Konuşur senin ölümün, dili çözülür, ağzı bağırır
Durur dünyanın üstünde, seher
Çağların dışındadır
Dışındadır yerin

Ölüm büyümez, bellidir boyu gövdesi
Geçer gider dünyanın üstünden, erimiş
Ufuk içindedir
İçindedir yalancı tarihin

Büyür senin ölümün, değişir boyu gövdesi
Durur dünyanın üstünde, ikinci bir güneş
Ufuk dışındadır
Dışındadır yalancı tarihin

SENNUR SEZER

•

MAYIS AĞIDI

Dallara su yürüdü, meyveler tomurcukta
Telli pullu bir mayıs
Bir çocuk gibi güleç
Bir şarkı gibi havada.

Mayıs geldi
Kuşlar yazı muştuluyor, kaldırımlarda kır çiçekleri
Tam zamanı uzaktan uzağa bir sevdanın
İç çekmeler hüzün ve dalgınlık
Oysa bahar geldi
Bahar geldi ve onlar baharı görmeyecek artık
Küçük mavi bir ıslık gibi
Yeşil erik gibi diş kamaştıran bir şarkı
Eksik sol yanımdan
Yalnız katı bir saat tıkırtısı sürüyor
Ve diş gıcırtısı
Bahar geldi
Ağaçlar çiçekleniyor
Ve onlar birer birer vuruluyorlar.

Ah keşke
İnansam hüzne... ve yas tutsam.

Akşam yavaşça sabaha devriliyor
İnce bir sızı sol yanımda
Baharla.

ULUFER ŞAHİN

•

ÖLÜRKEN KARDEŞİM SEN

Ölürken kardeşim sen
kollarımda
Bir ak güvercin gibi küçük,
savunmasız
Taze kanın damlarken toprağa
sıcak sıcak
Gözlerinde
Cevapsız kalan sorularla şaşkın
Ve, son soluk dudaklarından
Çıktı çıkacak
Bakıyorsun son kez, yitirdiğin
yaşama...

Ellerimde kanın
Bağrımda kapanmayan yarası
Tüm anaların
Görmeyen gözlere, işitmeyen
kulaklara
Özgürlük için akıtılan kanlar
Boyarken her yeri kırmızıya
İsyan, öfke, acı dolu hıçkırıklar
Sarsarken her yüreği
Sen
Bir kardeşinin eliyle çıkıyorsun
Son yolculuğa
Neden?..

Ve ölürken kardeşim sen
Suçsuz, nedensiz, gencecik

Soru dolu sessizliğinle
Çok şey alıp götürüyorsun
bizden
Parmakların kenetleniyor
parmaklarımıza
Yitiriyoruz
Yaşamda değeri olan ne
varsa!..

REFİK DURBAŞ

•

YILDÖNÜMÜ

Yetim komadı hiç bir zaman umudunu dağlar
elinde çiçeğe duran lüver, parkan ve direncin
hiyanetin azgın sularından çaldığından beri ölümü
can yoldaşım, al aydınlığım, öz bilincim
sessizliğe hükümlü kılma artık öfkeni

Kutlu olsun bir kez daha inancın yıldönümü

MENZİL

Onlar ki aydınlık üzre
ecel toprağına
umut
ektiler. Ay dolandı vay deli gönlüm

Ölüm şaşırdı menzilini

Onlar ki karanlık üzre
korku mazgalına
zulüm
serdiler. Ay dolandı vay deli gönlüm

Ölüm şaşırdı menzilini

Onlar ki cehennem üzre
yürekten
cennet
süzdüler. Ay dolandı vay deli gönlüm

Ölüm şaşırdı menzilini

ANAYURT

İnkârın bereketi seni üzmesin
feryat pusuda beklese de hayatı
ecel gündemden silinmiştir artık
cizyesi alınmıştır kurtuluşun
ama hâlâ acıyla mühürlü nefesin

Ölüme kavuşmada acele etmedin
ve kendi lânetinde boğuldu cellât
sen rahmetini bağışladın can üzre
o zillet ve ihanetle damgalandı
ama hâlâ acıyla mühürlü yüreğin

Gözyaşı çok uzaktır şimdi senden
ateş ve inkâr, kin ve yalan uzaktır
uzaktır şimdi karanlığın menzili
ama hâlâ acıyla mühürlü bedenin
— Ölüm anayurdunu arıyor hâlâ

CEVAHİR

Yargılı yürek, tükenmiş zaman, gafil ölüm
geldin ve gözü yaşlı bir dağ yamacında
çürümeye bıraktın ecel nakışlı bedenimi
rüzgâr başaklarından biçildi kefenim
ağzına sükût mührünü vurmuş
hangi yalnızlıklara uçuyorsun şimdi

ALİ RIZA ERTAN

•

DÖRTLÜK

Ölümün azgın fırtınası
Eserken gençliğin üstünde,
Zamanıdır sormanın şimdi:
Bu ölülerle nereye?..

DÜŞMEN YAVRULARIM
DÜŞMEN PUSULARA

Düşeceksiniz biliyorum
Daha çok satsın
Diye
Oyuncakçı amca,
Elindeki tüfenkleri.
Başka türlü denk gelmez
Çünkü bütçesi,
Dolmaz kasası...

Ölmek mi yoksa
Daha çok kazandırmanın da yasası?..
Buysa eğer,
Şaşırmış o,
Ölümün şaşkın pusulası...

Vurdurman yavrularım,
Düşmen pusulara;
Ödenmemiş baksanıza,
Gençliğimizin azgın faturası...

ÖZGÜR COŞKUN

•

HALKIN YÜREĞİ

Şimdi benim yüreğim
Toroslarda bir yörük pazarı
Çukurovada dokunmaya hazır pamuk
Kaynak başında eylemci
Umut denizine akan çağlayan
Ya da Akdenize bakan yamaçlarda
Gezinen bir kuvayı milliyeci

Şimdi benim yüreğim
Her gün oğulları öldürülen
Halkın yüreği

NİHAT BEHRAM

•

ÖLÜLERİMİZ

Ölüm seni yanıltmasın.
Nasıl ki yığılır yüzüne gecenin karanlığı
gözlerinle bir başına kalırsın
ölüm öylesine göz uçlarında
savun, kavuştur yüreğini
minicik bir çiçeğin bile kökleri
yaşamak hırsıyla uykusuzdur.

Ölüm seni yanıltmasın.
Bir bir düşün yaşayanları
alnını korkusuzca kaldır
kimin yanındasın
yerin neresi
ve senin en çaresiz anında
tek silâhın nedir?

Ölüm seni yanıltmasın.
Usanma hayata yaraşan sesi aramaktan
her kuşun palazlandığı bir yuva vardır.
Her dal güneşin ve rüzgârın avuçlarında
kendi hevesince boyanır;
çünkü yaşaması gerekiyor bir şeylerin
bir şeylerin bir şeylerin: senin olan.

Bir buğday tanesi midir
aynı titreyişle
toprağa düşer düşmez kıpırdayan
o şarkı... bir buğday tanesi mi?

Ölülerimiz...
Sesleri dünyamız kadar bilge.
Birazdan kalkacaklarmış gibi
uzanıp bir sipere
koyulaşan...
Ölülerimiz...
Bakışları
uçmaya hazırlanan bir kartal kadar çevik,
vurgunum
gizleyemem.

Sen bağrımı amansızca zorlayan siyahlık
unutma
öldürmekten daha kuvvetlidir ölebilmek

ARKADAŞ Z. ÖZGER

•

ORMAN

yusufçuğum
kanadından mı vuruldun
ben vuruldum.

av erken başlamadı
hanidir yaslı dağlar
bu tüy kimden düştü

hangi avcı, hayın avcı
gergin kanatlarının gölgesinde avlanır da

görmez mi ki, bilmez mi ki
kendi ormanıdır

usu gelişirken büyüyen tüylerinde
okşanır onlar yalnız, arınır, parlanır
çoğalsın diye kanadının ormanı
yolunmaz ki, koparılmaz ki

yusufçuk, yusufçuğum
kanadından mı vurdular, vursunlar
gün tanlayınca gövertisini
halk ormanı ışıyacak

bin yusufçuk uçacak
bin yusufçuk konuşacak

SEYYİT NEZİR

•

KAN

Zorlu bir gecenin sabahı
Açlığı kavrayıp
Toprağa şırıldadığın an
Daha okunaklısın
En açık şiirden.
Ve çağımızda gülün kemiğidir ama
Dokunaklısın
Öfkeni kavî tutan demirden.

Kan!
Sana anıt, şiir, şan
Sana her şeydir
Her yürüyüşte
Yaşanacak günler için
El koyduğun alan.

DİPNOTUMDUR

Ölüm,
Ne çare ölüm
Kaçırır hayatı,
Ve ne dostum
Ne düşmanım!
Ardımda derin kökler bırakırken kanıma,
Hazırız marşlarla ağırlamaya onu.

TAHİR ABACI

•

KARA KAPLI KİTAPLAR DEĞİL

Kol kola dolaştığımız yollara
Yapraktan sonra kan da yağdı dostum
Üstümüze tutkumuz tekrar tekrar yağdı

Türküleri severdin
Köylü duyarlığına dokunanlardan
Türkülere acı yine yağdı

Ama ne bulutlar küskün
Ne de yağmur bereketsiz gök merdiveninde
Toprak üstünde bir düğün

Şafakların ardındaki kara zülüf
Çözüldüğünde cezaya yatırılmıştın
Taş kapıların soğuk kalbini duydum

Hepsi dört duvardır sekiz yapamazlar
Bin yıllık bulut paslandı mı
Dünkü gül kokusunu yitirdi mi

Gözlerinle dolaşıyorum dostum
Toprağın verimindeki namustur
Bizi yargılayan, kara kaplı kitaplar değil...

EROL ÇANKAYA

•

SİYASAL DÖRTLÜKLER

1.

Unutulmıyacak yüreğinin gümbürtüsü
Dağları vurdu çimenleri vurdu karanfilleri vurdu
İz bırakmadan boşlukta, yitip gitmedi ama
Yankısı var yeni karanfillere erişecek hedefi buldu.

2.

Lorca gülümser gibi hüzünle bakıyor varoşlardan
Bir ince kan sızıyor diyor tetik dur Pablo Neruda
Madritin güllerini tarümar eden satılmış namlular
Alınterinin ve umudun şafağını katlediyor Santiago'da

VEYSEL ÇOLAK

•

SEVDA ONUN YEDEĞİNDE

Kavalı eritir üflenen ağıt,
çığlığa benzemez, altüst olursun.
Seni bir güzelleme diye okurlar
kendini bir kızı sevişte dene.
Özlem ve acı,
kısaca:
— Yaşanılan öfkeli bir ozandan anlaşılsın.
İnsanlar kaygulansın toprağın sancısına.

Boyalar yap
Anadolu toprağından sevdiğinin saçlarına.
— Ayrılık iyileşmez bir yara olsun
ne çıkar?

Yaşam diye bir hıçkırık,
Grev diye bir sevda
kan ılıklığında beni bilirsin.
Deniz gökle kardeşçe kucaklaşıyor,
yaşamın bitmiyen bir koçaklama
içimdeki sızının
değişerek bir sevda olduğu da doğrudur.

FERİDUN ŞEHRÎ

•

ACININ HÜKMÜNDEDİR ŞİMDİ SEVDA

Vuruşmadan vurulan
gülmuratlı oğulların anısına

1.

«Sana ölüm, bana zulüm değil mi?»

Elendi elemin ışığı şafağa,
kuşlar ölümle bölüştü,
kardeşliğini sevdanın.

2.

«Duvarın dibinde resmin aldılar
Ak kâğıt üstünde tanıyın beni»

Acıydı ilk sevinç,
kuşların bağrında
yeşerince sevda.
Kalbi hüzün dolu çocukların
kardeşiydi bahar.

3.

«Ay karanlık görünmüyor yolumuz
Üç kardeştik kurban gitti birimiz»

Alırım bir gün elime
acının kankaplı kitabını,
giderim akşamüstü varoşlarına.
Deniz akşamlarına gül satmaktan

mahkûm sevdalıların,
içli türkülerinden okurum
kalbi cevahir yüklü.
özlemi yarım kalmış
gülmuratlı çocuklara.

4.

«Sitem bağında bitti cevr ağacı
Eriştirdi göğe zulmün budağın»

Zulmün kışlasında,
kızılkan olduk şafak vakti:
— Vurulduk
Kan gibi oturdu yüreğimize sevda
Uzadı dallarımız acıyla...

Hüzün gece sessizliğidir,
bedeli ödenmemiş sevgilerden yana.
Mevsimidir artık,
kalbi inançlı tutmanın.
Kuşlar alacakaranlığını çalıyor
zamanın.

5.

«Beyaz tenim al kanlara boyandı
Benim anam buna nasıl dayandı»

Sevdanın alaşafağında,
vurdular oğulları vurdular.

— Pas tutsun mavzerin,
kanlı zulüm.
Aldırdın elimden
körpe fidanım.

Kan suya döndü,
öfke söze indi.
Alanlara sığmıyor artık,
hüznün civan oluşu.

— Acıyı ben bilirim,
sevdayı bir de özlemi.
Uslanmaz bir içleniştir,
şimdi acınla yaşadığım.

Nasıl da yüreğimizde
ince, derin bir sızı
bırakarak gittiler,
öyle genç,
öyle yiğit ölülerimiz.
Varamamıştılar tadına
doyasıya sevmelerin.

— Yıkılsın kâl'an
kanlı zulüm.
Uçsuz deryasına saldın
acının ve vuslatın.

Yorgun sevda hükmündedir
şimdi zaman.
Karanfil içinde yüreğim.
Artık binlerce kuş resmidir
bağrımın acısını süsleyen.

6.

«Gelir bir bir
Gider bir bir
Kalır bir»

Ey kalbimin hafif binişli
baskın delikanlısı;

eğer aydınlığın kuşatmışsa sevgimi;
soluğun, ağrıyan kalbimin
acısını dindirir.
Bir güz vakti,
akşamın savrulmuş harmanlarından
sualsiz geçip giderim,
murad alınmamış sevdalar hayrına.
Sesimi kuş seslerine katarak,
ulaşırım direncine kavganın.

7.

Acının süzüldüğü imbik

Tükenmiş gecede,
ağaran öfkeyle
göverdi kavga.
Umudu, direnci göğsünde
saklı dost.
Taş basması resimlerin
fütursuz kahramanı.
Ufkumu tutuşturan kavgadandır
bu içleniş..
Kalbimin hırçınca örselenişi
bundan.

Yansın alevinde hasretin fidanı.
Gönlüm, delicoşluluğunun anlamını
çalsın zamandan.
Adını özlesem ne çıkar?
İnancın direnci yeter bana.

HÜSEYİN HAYDAR

•

AL GÖKYÜZÜ SAKLA BU ANILARI

Yıldızlar indiler üzerlerine
rüzgâr örtüleri gibi,
göğsümüze sererek kırları.
Al gökyüzü sakla bu anıları
Gönlümüzde kalan baharın adını.
Sakla, hayatımız çünkü
şimdi sokaklarda acıyla akan.

Denizler yaslı yosunlar bıraktı
sokak başlarına, saçlarımıza.
Akarken uğultuyla bir menzil üzre.
Al gökyüzü sakla bu anıları.
Gözlerimizde kalan hayatın resmini
sakla, baharımız çünkü
şimdi sokaklarda acıyla akan.

VURULAN BİR ARKADAŞIN RESMİNE BAKARKEN

— Mustafa Sacid arkadaşın anısına —

yırtılan yüreğimdir, anlatamadığım

ayrılıklar şimdi boğuyor beni
şimdi karşımda duruyor resmin

yetmiş yedi kışında vurdular seni
yeşerdi göğsünde üç bahar dalı
sırtından girdi üç yağlı kurşun

duyarım ben bağrışları her gece
yaşamında can bulurum
selâmına dururum yolun üstünce
sessizce vurulurum

sırtından girdi üç yağlı kurşun
şimdi karşımda duruyor resmin
yetmiş yedi kışında vurdular seni
bir şey mi diyecektin genç adam
yalnızca bir sözcük belki...

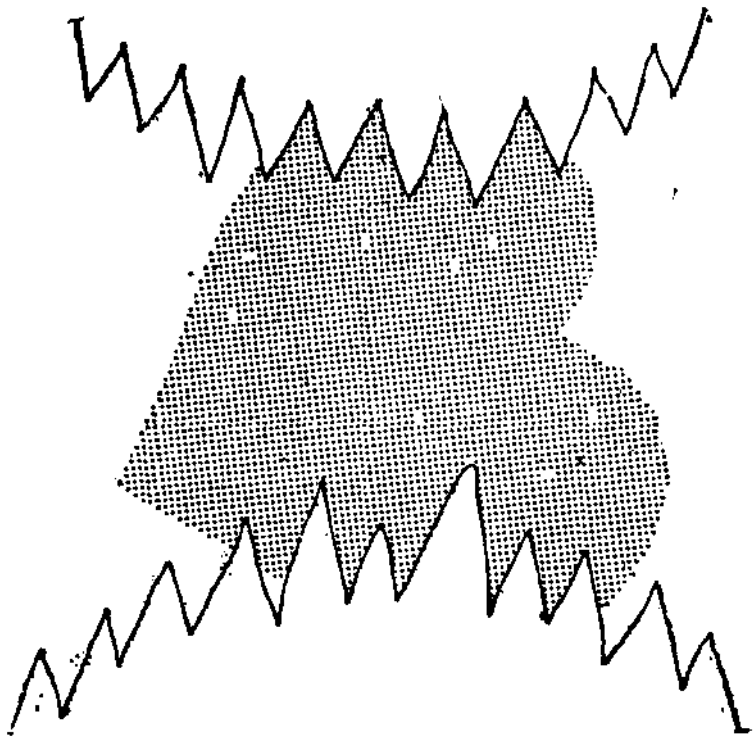
A. TANİL OKAY

•

FİDANIN ÖYKÜSÜ

Bir gün bir dalını kestiler,
Bir başka gün bir başka dalını
Kırdılar.
Sonunda çocuklar
Fidanı at yaptılar.

Ölüm icad olmasaydı n'olurdu?

ALİ SARAÇOĞLU

•

ANASININ AĞZINDAN MUSTAFA'YA AĞIT

Tüm Mustafalara

1.

Sen hiç oğul emzirdin mi kör kurşun?

2.

Gökle deniz arası
Anadolu toprağı bu toprak,
Gün inende karlı dağlar ardına
Cansızı, canlısı, kuşu, insanı
Cümle alem
Dolar gelir meydanlara.

Kadim usul üzre görülür hesap
Kâğıda ak yazılır, alına kara.

Anadolu insanı bu insan.
Umudu, acıyı, ölümü
Bölüşür kara somunuca.

Alın yazısından kara ölüm,
Zalım ölüm, kanlı ölüm,
Söz olur, türkü olur, ağıt olur
ANADOLU'DA.

Han Mustafa Han oğul
Gönülde gümân oğul
Gözleri kevser tası
Dişi lâl mercan oğul

Yoksula kul olmuştun
Sultana sultan oğul

Gün aştı, gölge düştü
Savruldu harman oğul

Gül yüzün kana battı
Yıkıldı zaman oğul

Gül yaprağın tez döktü
Utansın devran oğul

Ataşa neft saçıldı
Koptu bir tufan oğul

Gör anan sensiz neyler
Çağrışır aman oğul

Savur yaşı dök gözüm
Hoşbala civan oğul

3.

Gün batanda karlı dağlar ardında
Sürüp gider nice batık umutlar
Mutsuz dalgaların enginine
Sürüp gider damla damla su
Ölü sevdalardır döven davulu
Gayrı ham düşüncedir egemen

Yitik geçmişinin acımasızlığına
Tutsaktır insan oğlu.

Yüksek uçan evel kuş
Yeşil başlı gövel kuş

Mustafasız dünyada
Çöksün yetmiş düvel kuş

4.

Sütüm ağarmasa gün kara olur.

5.

«İnan üçten beşten senden geride kalan değilem»

Ağlamada, umutta, kavgada.
Su olup akmada.
Toprak olup yanmada.
Ana olup doğurmada yiğidi.
Gel gör ki;
Görklü bir acı tutmuş içimi.
Kara yazım, kara günüm,
Ölüm. Genç ölüm.
Ana yüreği bu;
Ana yüreği bahtsızım.

Gör feleğin fendini
Tez yıktı can bendini
Ölüm Mustafa dedi
Savurdu kemendini

Gönül kuşu yucada
Yıldız eksik gecede
Kara günlü anası
Mustafasız nece'de?

Temmuz 1978

YEŞEREN KAN

Mustafa Sacit Saraçoğlu'na ağıt.

1.

23 Aralık 1977 sabah.
Pus içinde Bağlarbaşı
Pus içinde bir genç adam
Başı dik,
Kolunun altında kitapları.
İşçiler,
Öğrenciler,
Irgatlar.
Sen, ben, o.
Kısacası halk.
Korkmuş çocuk gözleri kapkara,
Derin.
Sütül ekinlerin uzaklığında
Işık arayan,
Umut avcıları evrenin

2.

Pus içinde Bağlarbaşı,
Pus içinde bir genç adam.
Kaygısı ölümcül olsa da,
Korkusu büyüse de evrence,
Gücü umudundan doğan,
Adından doğan,
Adı güzel, özü güzel, işi güzel,
Kavgası, dövüşü güzel
Adaşı geçiyor gözlerinden.
Mustafası, Mustafa Kemali.

Pus içinde Bağlarbaşı.
Tutsak eller, tetik eller
Vuruluyor Mustafa.
Gök ekinlerin sütül uzaklığında umudu,
Çocuksu gözlerinin güzelliği içinde
Düşüyor toprağa.
Namus günü,
Kavga günü,
Adaşının ardından koşan
Mehmetlerce,
Mustafalarca.

3.

Karabasan çalısıdır aydınlık.

Tutsak bakıyor ellerine.
Gözlerinde satılmışlığın gizi,
Kanlı ellerine bakıyor tutsak.
Bir daha, bir daha.
Kanlı elleri
Amma da kanıyor ha...

Ve yerde kalanda büyür kan
Büyür ha büyür.
Büyür ki fermanlarınca sultanların
Ne can kalır önünde
duracak,
Ne canan.

Ota sürer,
Ağaca, çiçeğe sürer.
Nakış olur ceylan izlerinde
Gül olur yediveren.

Kına olur ellerinde gelinlerin
Türkü türkü söylenen.

Tabib el sürme yarama
Yürek yarasıdır bu yara.
Ay ışığına utanç,
Ana yüreğine közdür.
Yürek yarasıdır bu yara
Ekin kılçığında tel tel,
Gelin duvağında göz gözdür.

Kan yerde kalanda yeşerir
Harami buyruğu olur gecede.

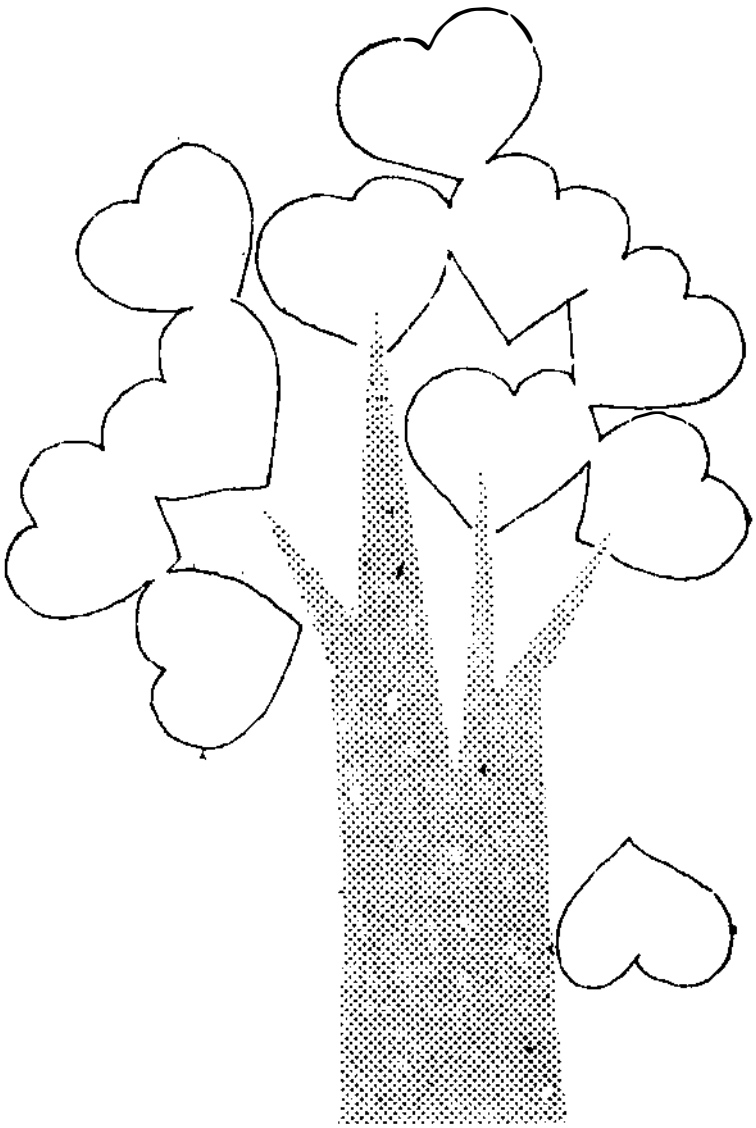
4.

Kan yerde kalanda yeşerir yiğidim,
Yeşerir kan.

Kısacası Mustafam,
Sen, Ben, O.
Kısacası halk.
Günü gelende Mustafam,
Günü gelende
Kanın yeşermeyecek toprakta.
Bayrağı olacak kanın,
Sütül başakların aydınlığında
HALKININ.

9 Mayıs 1978

Biz halkız yeniden doğarız ölümlerde

SİMONİDES

•

ADALET BU MU

Akarsuyun yanıbaşında
Baskın yaptılar bize,
Öripos'un orda
Mezarlarımız kazıldı
Millet hesabına.

İşte adalet.
Savaşın gaddar bulutları
Dikildi de karşımıza,
Güzelim gençlik yıllarımızı
Kurban ettik.

Çeviren : Talât Sait Halman

PİNDAR

•

AĞIT

Yıldızlar da ırmaklar da
Dağlar da geri çağırır seni

Çeviren : Talât Sait Halman

LUKAN

•

İÇ SAVAŞ

İç savaşların en korkuncunun
Türküsüdür söylediğim.
Kanunlara uygun dedikleri suç,
Güçlü bir ulusun muzaffer elleriyle
Kendi karnını, kalbini deşmesi,
Kardeşin kardeşle cenge tutuşması.

Düşman bayraklar karşı karşıya;
Kartalla kartalın boğuşması,
Ciritlere karşı ciritler.

Neydi bu çılgınlık, vatandaşlarım?
Bu mezbaha kıyımı niçindi?
Romanın kan sellerini niye gösterdiniz
Nefret ettiğimiz düşman uluslara?
Niye girdiniz zafersiz kalacak savaşlara?

Çeviren : Talât Sait Halman

ALİ BİN EBİ-TALİB

•

YAŞAYAN ÖLÜ

Ölür kimi insan,
İşlediği
Ölümsüz kalır.

Yaşar kimi insan
Yaşıyor demezsin
Ölüden ayırd edemezsin.

Çeviren : Talât Sait Halman

TAABBATA ŞARRA

•

ÖÇ

Öldürdüler: çatakta yatıyor cesedi.
Akan kanı öç diye haykırıyor.
Bana bıraktı haklı intikamın yükünü,
Boynumun borcudur, gönlümün kutsal görevi
Bu şehidin yeğeniyim, onun kanı benim kanım.
Çözemez hiç kimse, kalbimdeki düğümü,
Kimse karşı koyamaz ruhumun gücüne.
Kara gülümseyişlerle bakarım caniye,
Zehir kusan engerek gibi kıvranır.

Çeviren : Talât Sait Halman

TU FU

•

YALNIZ

Bir şahin dolanıyor göklerde.
Suyun yüzünde iki ak martı.
Savrularla yükselip,
Ne kolay süzülüp avlamak
Akıntıya kapılan şaşkın kuşları.
Çiğlerin parladığı otlarda,
Avını bekliyor örümcek ağı.
Doğada olup biten de
Benziyor insanların işine.
Yalnız başıma durmuşum
Binlerce acının içinde.

Çeviren : Cevat Çapan

FİRUZ EL-MAŞRİKÎ

•

CEHENNEM KUŞU

Ok, bir kuş gibidir, bir cehennem kuşu,
Öldürmeye and içmiştir bütün canlıları.
Kartal ona bir tüy armağan etse vurur
Tüyün ardına gizlenip yavru kartalları.

Çeviren : Talât Sait Halman

BABA TAHİR ÜRYAN

•

KAN

Bir ince kadehtir yüreğim billûrdan
Bin parça olur ah edip iç çektiğim ân.
Bak, gözlerimin yaşları kan yağmurudur,
Ben bir ağacım, kökleri kan, dalları kan.

Çeviren : Talât Sait Halman

BARTRİHARİ

•

İYİLER ERKEN ÖLÜR

Kötüler düşünce istifini bozmayanlar,
Ne oldum delisi olmayanlar zaferde,
Bir arkadaşı benimseyince
Uğrunda can vermeyi göze alanlar;
Kendi erdemleriyle övünmeyip
Başkalarını seve seve övenler...
Yazıklar olsun Yaradana
Bin yıl yaşatmıyor böyle iyi insanları.

Çeviren : Talât Sait Halman

RAVİGUPTA

•

İZLER

Kader kısa kesse bile iyi insanın sevgisini
O sevginin izleri sürer gider insanlarda
Bir canın titreşimleri gibi.

Çeviren : Talât Sait Halman

HAYYAM

•

RUBAÎ

Esrâr-ı ezel ki saklı senden benden
Bir bilmecedir ne sen bilirsin ne de ben
Biz perdenin arkasında söylenmedeyiz
Vaktâki iner ne sen kalırsın ne de ben

Çeviren : Yahya Kemal Beyatlı

DÖRTLÜK

Bir sır daha var çözdüklerimizden başka!
Bir ışık daha var bu ışıklardan başka.
Hiç bir yaptığınla yetinme geç öteye:
Bir şey daha var bütün yaptıklarından başka.

Çeviren : Sabahattin Eyuboğlu

RUBAİ'LER

Tüm elleri balçıkta olan desticiler
Bir kez de şu öz işlerini belleseler.
Hoyratçana ezdikleri insan tozudur.
Bitsin şu vurup tekmelemek; gayrı yeter!

Bizden evvel de bu günler, geceler hep gelmiş.
O zamanlar da dönen, gördüğümüz evrenmiş.
Yere sert basma sakın dost, ne bilirsin ki o ot
Belki bir genceciğin göz bebeğinden türemiş.

Bu gizli perdeye yol yok, gidip varılmaz ki!
Bu korku herkese örtük; araştırılmaz ki!
Sonunda toprağa girmek, bu, işte tek yolumuz.
Masalların sonu yok, bir şey anlaşılmaz ki!

Çeviren : Rüştü Şardağ

WILLIAM SHAKESPEARE

•

AĞIT

Sıcaklardan korkma gayri
ne de kardan tipiden
Dürüldü ömür defteri
Sılaya göçtün madem
Gül gibi gençler nasipsiz
Olacağı bir avuç toz

Haksızlıktan korkma gayri
Geride kaldı beyler
Unut ekmeği peyniri
Geçim derdine boş ver
Saltanat ün fayda etmez
Sencileyin bir avuç toz

Yıldırımdan korkma gayri
Ne de yer depreminden
Unut sevinci kederi
Yeter çektiğin elden
Sevenler böyle çaresiz
Genç yaşında bir avuç toz

Çeviren : Can Yücel

KOMBAYAŞİ İSSA

•

BEN ÖLÜNCE

Ben ölünce
Gel mezarımı bekle
Olur mu cırcır böceği!

Çeviren : Sabahattin Eyuboğlu

BAUDELAIRE

•

DÜŞMAN

Üç beş yerine parlak güneşler vuran
Karanlık bir fırtına oldu gençliğim;
Altüst olan bahçemde selden, yağmurdan
Tek tük pembe meyvedir bütün derdiğim.

Vardım düşüncelerin güzüne demek;
Suyun mezarlar gibi yer yer oyduğu
Sele gitmiş toprakta düzlemem gerek
Kürekler, tırmıklarla her bir oyuğu.

Gelişir mi bilinmez bir güç bulur da
Düşündüğüm o yeni çiçekler burda,
Kumsal gibi yıkanmış yerde, kimbilir?

Ey acı, ey acı! Varlığı yer zaman,
Yitirdiğimiz kanla büyür, serpilir
Bağrımızı kemiren o sinsi düşman!

Çeviren : Sait Maden

SANDOR PETÖFİ

•

BİRİCİK ÇİÇEĞİMDİN SEN BENİM

Biricik çiçeğimdin sen benim
Soldun, yaşamım çöl oldu gitti
Parlak güneşimdin sen benim
Battın, geceler içindeyim şimdi

Düşlerimin kanadıydın sen benim
Kırıldın, uçamıyorum bittim
Kanımın sıcaklığıydın sen benim
Soğudun, ben buz kesildim

Çeviren : Tahsin Saraç

JOSE MARTI

•

AYNI YALINLIKLA ÖLMEK İSTERİM

Aynı yalınlıkla ölmek isterim
Kırda bir çiçek gibi; sâkin, gösterişsiz.
Mum yerine yıldızlar parlasın üstümde
Yeryüzü uzansın altımda sessiz.

Ben aydınlık ve özgürlük delisiyim
Varsın hainleri gizlesinler soğuk bir taş altında
Dürüstçe yaşadım ben; karşılığında
Yüzüm doğan güneşe dönük öleceğim.

Çeviren : Ataol Behramoğlu

VERSOS SENCİLLOS

XXV

Okula giden saf bir çocuk gibi
Yüreğim neşeyle dolunca benim.
Gözü bunca siyah olan
Sarı kanaryayı düşünürüm

Ölünce ben
Yurdumdan uzak, ama efendisiz.
Mezarıma bir demet çiçek
Ve bir bayrak konulsun isterim.

Çeviren : Nedim Gürsel

MIGUEL DE UNAMUNO

•

SONE

Dünler! unutuştan alay düzün de
yıldızlara götürün hazinemi;
göksel bir koroya dönüşüp, e mi,
şakıyın sonsuz yuvamın üstünde.

Ömrümün tanrısı, bu yeryüzünde
ağlayıp isterim geçen her demi;
çınlayan seslerle sarar çevremi
yitirdiklerime yandığım günde.

İsteğim geçmişi yaşamak, yeni
bir ömrü yaşamak değil, ey Tanrım;
sonsuz düne doğru uçur hep beni,

ama hep yolun başında kalayım;
yok çünkü bir başka sevinç evreni
sende, sonunadek ulaşacağım.

Çeviren : Sait Maden

EDWIN ARLINGTON ROBINSON

•

BÜTÜN SAVAŞLAR BİTMİŞ GİBİ

Akşamları batıdaki karanlık yamaçlar.
Gün batımı uçuşur bir müzik sesi gibi,
Altın çalgıların çaldığı.
Eski savaşçıların yer altındaki
Kemiklerini dinlendirmek için.
Bütün bayraklı yollardan uzakta
Güneşin askerleri parıldar.
Ama sen solup gidiyorsun şimdi
Günlerin sonu gibi,
Bütün savaşlar bitmiş gibi.

Çeviren : Anıl Meriçelli

HAYİM NAHMAN BİALİK

•

Yıldızlar yanar söner,
Erir gecede adamlar.
Bir çevrene, bir de yüreğime bak:
Karanlık, tükenmez bir karanlık var.

Düşler tutuşur, silinir,
Solar içimizde solan çiçekler.
Bir çevrene, bir de yüreğime bak:
Yıkıntı, gördüğün yıkıntı yer yer.

Aydınlığa yönelir her şey
Dudaklar yıpranır gider duadan.
Ne bitkin, ne uzun şeylerdir ki
Sararlar bizi durmadan.

Geceler ağarmak bilmez;
İçi ezile ezile,
Esneyerek yorgunluktan
Gündüzü bekleyen bezgin ay bile..

Çeviren : Sait Maden

RAINER MARIA RILKE

•

AĞIR SAAT

Kim ağlarsa şimdi dünyada bir yerde,
nedensiz ağlarsa dünyada,
bana ağlar.

Kim gülerse şimdi bir yerde geceleyin,
nedensiz gülerse geceleyin,
bana güler.

Kim giderse şimdi dünyada bir yere,
nedensiz giderse dünyada,
bana gider.

Kim ölürse şimdi dünyada bir yerde,
nedensiz ölürse dünyada,
bana bakar.

Çeviren : Turan Oflazoğlu

HERMANN HESSE

•

BÜTÜN ÖLÜMLER

Öldüm bütün ölümlerle ben şimdiye dek,
Yeniden isterim ölmek bütün ölümleri,
Ağacın ölümünü ölmek tahta tahta,
Taş taş dağın ölümünü,
Toprak ölümünü kumun.
Çıtırdayan yaz otlarının ölümünü yaprak yaprak
Ve kanlı ve zavallı ölümünü insan oğlunun.

Yeniden doğmak isterim bir çiçek biçiminde,
Yeniden ağaç olmak, çayır olmak.
Balık ve karaca olmak, kuş ve kelebek,
Özlem verir bana bütün biçimler
Son acıların özlemini verir,
İnsan acılarının özlemini verir.

Titreyerek gerilmiş yay,
Özlemin çılgın yumruğu ey,
Ey hayat, ey bir gün olur da
Birleştirmeye kalkışırsan kutuplarını
Yeniden beni uzun uzun
Sürersin ölümden doğuma,
Acı dolu yollarına yaratmanın,
Yaratmanın eşsiz yollarnıa.

Çeviren : Zeria Karadeniz

GUISEPPE UNGARETTI

•

ÖLÜRKEN

Ölmek susuz tarla kuşları gibi
ılgımda
Ya da konduğu ilk dalda
denizler aşan
bıldırcın gibi
artık uçmayı özlemediğinden

Ama yaşamamak
kör bir ispinoz gibi
acılar içinde.

Çeviren : Cevat Çapan

BAĞIRMAYIN

Duymak istiyorsanız hâlâ seslerini
bırakın ölüleri öldürmeyi
bağırmayın n'olur bağırmayın
umudediyorsanız ölmemeyi

Duyulmaz onların fısıltıları
insanın geçmediği yerde mutlu
otun büyümesinden
daha çok değil gürültüleri

Çeviren : Bedrettin Cömert

ANNA AHMATOVA

•

ŞİİR

Hepsi satıldı, hepsi gitti yağma edildi,
Kara kanadını açtı önümüzde ölüm,
Acı tutkular ve özlemlerle kemirildi her şey,
Öyleyse nereden düşüyor bu ışık üstümüze

Gündüzleri içine çeker şehir
Korulardan gelen kiraz kokusunu;
Yeni ve garip gezegenler ışır
Soluk yaz göklerinde geceleyin.

Ve bu evler, bu toprak, bu yıkıntılar,
Mucizenin eli değmiştir onlara da;
Yakındır: istenen, umutla beklenen,
Herkesin beklediği o bilinmeyen an.

Çeviren : Ülkü Tamer

VLADİMİR MAYAKOVSKİ

•

OMURGANIN KAVALI

Ellerim
kelepçelidir evet
ama evrenin
tahtıdır yerim!

Siz
ürkek çocukları
hüznün,
ve siz
gökyüzünün
mavi olduğunu unutanlar!
Dinleyin artık
susun da!

Belki de
son
aşkıdır
bu
gökyüzümün:
Ki unulmaz yarası
kanar da kanar
veremli ciğerlerimin dokusunda...

Çeviren : Attillâ Tokatlı

SON MEKTUP

«Bir varmış bir yokmuş»
derler hani:
Aşkın küçük sandalı
hayat ırmağının akıntısına kafa
tutabilir mi!
Dayanamayıp parçalandı işte sonunda..
Acıları
mutsuzlukları
karşılıklı haksızlıkları
hatırlamaya bile değmez:
Ödeşmiş durumdayız kahpe felekle.
Ve sizler mutlu olun
yeter.

Çeviren : Atillâ Tokatlı

ERNST TOLLER

•

SAĞ KALANLARA

Yas tutmak
yakışmaz sana,
gecikmek
yakışmaz.
Devralmışsın sen
bir geçmişi,
kanıyla kardeşlerinin
sırılsıklam.
Bir iş
Bekler seni,
bir iş
çok acele.

Günler ağır,
günler kurşun gibi,
çöker omuzlarına.
Aç kapılarını
ardına kadar
aydınlık sabahın.

Çevirenler : A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

PAUL ELUARD

•

ÖZGÜRLÜK

Okul defterlerime
Sırama ağaçlara
Kumlara karlara
Yazıyorum adını

Okunmuş bütün sayfalara
Bütün beyaz sayfalara
Taş kan kâğıt ya da kül
Yazıyorum adını

Yaldızlı resimlere
Savaşanların silahlarına
Kralların tacına
Yazıyorum adını

Ormana çöle
Yuvalara çiğdeme
Yankısına çocukluğumun
Yazıyorum adını

Gecelerin tansıklarına
Günlerin ak ekmeğine
Nişanlı mevsimlere
Yazıyorum adını

Gök kırpıntılarıma
Küflü güneş havuza
Canlı ay göle
Yazıyorum adını

Kırlara ufka
Kuşların kanadına
Gölgelerin değirmenine
Yazıyorum adını

Dalga dalga şafağa
Denize gemilere
Çılgın çağa
Yazıyorum adını

Bulutların yosununa
Kasırganın terlerine
Tatsız kaba yağmura
Yazıyorum adını

Pırıltılı biçimlere
Renklerin çanlarına
Nesnel gerçeğe
Yazıyorum adını

Uyanmış patikalara
Serpilip giden yollara
Dolup taşan alanlara
Yazıyorum adını

Yanan lambaya
Sönen lambaya
Birleşmiş evlerime
Yazıyorum adını

Bölünmüş meyvesine
Aynanın ve odamın
Boş kabuk yatağıma
Yazıyorum adını

Sevecen obur köpeğime
Dikilmiş kulaklarına
Beceriksiz pençesine
Yazıyorum adını

Kapımın eşiğine
Alışılmış nesnelere
Kutlu ateşin dalgasına
Yazıyorum adını

Birbirine uymuş her tane
Dostlarımın alnına
Uzanan her ele
Yazıyorum adını

Şaşırtıların camına
Sessizliğin çok üstündeki
Uyanık dudaklara
Yazıyorum adını

Yıkılmış sığınaklarıma
Sönmüş fenerlerime
Sıkıntımın duvarlarına
Yazıyorum adını

İsteksiz yokluğa
Çıplak yalnızlığa
Ölümün basamaklarına
Yazıyorum adını

Geri gelmiş sağlığa
Yok olmuş tehlikeye
Anısız umuda
Yazıyorum adını

Ve bir sözün gücüyle
Yeniden başlıyorum yaşamaya
Seni tanımak için doğmuşum
Sana ad koymak için

Özgürlük.

ATEŞE ATIYORUZ

Ateşe atıyoruz çalı çırpısını karanlıkların
Haksızlığın kırıyoruz paslı kilitlerini
Birbirlerinden korkmayan insanlar gelecek artık
Bütün insanlara güvendikleri için
İnsan kılıklı düşman yok olduğu için.

Çeviren : Sait Maden

GABRIEL PÉRI

Bir insan öldü başka silâh bilmeden
Hayata açılmış kollarından gayrı
Bir insan öldü başka yol bilmeden
Mavzerlerin kıpraştığı yollardan gayrı
Bir insan öldü vazgeçmez hâlâ döğüşten
Ölüme karşı o karanlığa karşı

Madem onun istediği şeyleri
Biz de istiyoruz
Esenlik diyoruz ışısın bir
Gözlerin gönüllerin derininde
Adalet diyoruz ışısın yeryüzünde

İnsanı yaşatan kelimeler vardır
Hani yunmuş arınmış sözler
Sıcaklık diyelim güven diyelim
Meselâ aşk adalet hürriyet kelimesi
Çocuk kelimesi insanlık kelimesi gibi
Ve bazı çiçeklerin ülkelerin ismi
Meselâ yiğitlik kardeşlik arkadaşlık
Çalışma kelimesi gibi
Sonra bazı kadınların bazı dostların ismi
Bizim Péri de onların arasında

Bizim dediysem boşuna değildi vurulduğu
Péri öldüyse bu hayat yaşamaya değsin diyeydi
Ondan öğrendik gücümüzün nelere yeteceğini
Biz diyorsam onun umudu hâlâ harlı diyedir

Çeviren : Can Yücel

YESENİN

•

ELVEDA DOSTUM ELVEDA

Elveda sevgili dostum elveda,
Sen kökleri içimde uzanan..
Ayrılık yazılmış alnımıza
İlerde gene karşılaşırız inan..

Elveda dostum, el sıkışmadan
Sessizce.. Ne keder ne tasa gerek:
Ölmek yeni bir şey değildir bu dünyada
Ama yaşamak da yeni bir şey olmasa gerek.

Çeviren : Atillâ Tokatlı

ROBERT GRAVES

•

ANA

Dizlerine sarılıyorlar
Güçlü oğulları yatağının
Diz çöküp edindiğin; doğurduğun diz çöküp;
Öldüklerinde, diz çöküp, yaslarını tuttuğun.

Çeviren : Cevat Çapan

EUGENIO MONTALE

•

ÖLÜM YOK

Kabuğu olmadan
Yaşanılmaz denildi bir söylencenin
Pek de kötü sayılmazdı hani
en son her zaman en kötü olmasaydı

Düşman da olsalar yok önemi
avutucuydu eski tanrılar
yenilerse umursamadan yazgımızı
kalleş bir iyilikseverlik sunuyor bize

Örgütlenmiş insanlar
sanki ölümlülermişcesine
yoksa nasıl olurdu günler günlük gazeteler mezarlar
ve artıkları artık olmayan şeyin

Örgütlenmiş insanlar
ölümsüzlermişcesine sanki
yoksa aptalca olurdu
olanın olmayanda olduğuna inanmak

Çeviren : Bedrettin Cömert

ARAGON

•

GABRIEL PÉRI EFSANESİ

Ivry mezarlığında
ortak bir çukurun dibi
Aysız bir gece içinde
dinlenir Gabriel Péri.

Şehit mezarında yatarken bile
nasıl korkutur katilleri bakın,
ne mucizeler yaratır kutsal yerler
sulanınca göz yaşıyle halkın.

Ivry mezarlığında
öbür kurbanların altında
boğulur sandılar Gabriel Péri.
örtünce suçu suçla.

Cellât şimdi ne yapacak,
şaşırdı önünde bir damla kanın,
yanaştırmamak için yolcuları
nöbetçiler diker başına onun.

Karanlıklar suçlayıcıdırlar
uyuduğu yerde yiğit ölülerin,
ama nedense şimdi burada
boy atar mavi ortancalar.

Sessizliğin üstünde azıcık gökyüzü.
Yağmur düşer, güneş bir güzel.
Alçakça öldürülen yiğitlerde
anıların mavi gözleri var.

Solur anayurdu yeniden
taçlarında çiçeklerin apaydınlık,
Toulon solur, gençliğinin şehri,
ve Akdeniz solur.

Ivry mezarlığında
çiçekler dile getirir bu sevgiyi,
doğduydu bu sevgi tam da o gün,
tam öldüğü gün Gabriel Péri.

Sakının böylesi ölülerden
onları boşuna yok ettiniz zorbalar,
müthiş bir şaraptır o ölüler,
besler halkı ve öfkesini.

Dün nasılsa bugün de öyle,
öldürülür taşıyanlar ışığı,
başkaları alır onların yerini,
Işığa dokunamaz ama hiç kimse.

Ivry mezarlığında
soğuk toprağın altında
hâlâ Fransa için çarpar
yüreği Gabriel Péri'nin.

Çevirenler : A. Kadir - Asım Bezirci

HENRI MICHAUX

•

FELÂKETTE DİNLENME

Felâket, benim yaman ırgatım,
Felâket, otur şöyle,
Dinlen,
Dinlenelim biraz sen ve ben,
Uzan şöyle;
Bana döner, beni yener, beni denersin,
Yıkıntınım ben senin.

Ocağım, eğlencem, sığındığım koy,
Altın mağaram,
Geleceğim, gerçek anam, ufkum;
Bırakırım korkuna, genişliğine,
Işığına kendimi.

Çeviren : Sait Maden

BERTOLT BRECHT

•

DEVRİMİN MEÇHUL ASKERİNİN MEZARI

Öldü devrimin meçhul askeri.
Mezarını düşümde gördüm.

Mezarı bir bahçedeydi.
Yapılmıştı yazıtsız iki taştan.
Başladı konuşmaya taşın biri:

Gitmedi yabancı bir ülkeyi fethetmeye
burada yatan,
kendi yurdu için savaştı.
Kimse bilmez adını onun,
tarihlerde hep yenenlerin adı yazılı.

İstemişti insan gibi yaşamak,
Vuruldu.

Bir hırıltı oldu son sözü.
Daralan boğazından çıktı sesi zorla.

Ama soğuk rüzgârlar aldı o sesi gene de,
üşüyen insanların kulağına götürdü.

Çevirenler : A. Kadir - A. Bezirci

FEDERICO GARCIA LORCA

•

ŞAŞIRTI

Ölmüş, sokakta kalakalmış,
göğsünde de bir hançer.
Kimse tanımıyor onu.
Nasıl da titriyor fener!
Anacığım.
Nasıl da titriyor
sokak feneri!
Gün doğuyordu. Kimseler
yansımadı sert havada
açık kalmış gözlerine.
Ölmüş de sokakta kalakalmış,
göğsünde de bir hançer,
hem de tanımıyor onu kimseler.

HANÇER

Hançer
giriyor yüreğe,
girer gibi saban demiri
kıraç toprağa.

Hayır.
Etime saplama onu.
Hayır.

Hançer
bir güneş ışını gibi
yakıyor
korkunç derinlikleri.

Hayır.
Etime saplama onu.
Hayır.

AĞITLARA KASİDE

Kapattım balkonumu
duymayayım diye ağıtlar,
ne var ki boz duvarlar ardından
duyulan ağıtlar, yalnız ağıtlar.

Var şarkı söyleyen bir iki melek,
Var havlayan bir iki köpek
elimin ayasına bin keman sığmış yatar.

Ne var ki ağıtlar bir melektir kocaman,
ağıtlar bir kemandır kocaman,
göz yaşları esen yelin ağzını tıkar
ve duyulan ağıtlardır, yalnız ağıtlar.

Çeviren : Sait Maden

ANIŞ

Ben ölünce,
Gömün gitarımla beni
Kumlara.

Ben ölünce,
Portakallarla
naneler arasına.

Ben ölünce,
Gömün isterseniz
rüzgâr gülüne.

Ölünce ben!

Çevirenler : A. Kadir - Afşar Timuçin

JACQUES PREVERT

•

KURŞUNA DİZİLMİŞ

Çiçekler bahçeler fıskiyeler gülüşler
Ve yaşamak sevinci
Bir adam serili yerde kanlar içinde
Anılar çiçekler fıskiyeler bahçeler
Çocuk rüyaları
Bir adam atılmış yere kanlı bir bohça gibi
Çiçekler fıskiyeler bahçeler anılar
Ve yaşamak sevinci
Bir adam yatıyor yerde uyuyan bir çocuk gibi.

Çeviren : Sabahattin Eyuboğlu

VİTEZSLAV NEZVAL

•

BARIŞ TÜRKÜSÜ

Dünya barışı uğruna yapılan kavgada
hedeflerine varması için insanların,
saçlara takılan çiçekler için,
tüm araçlar için ve derin kaynaklar için
söylerim barış türküsünü.

İşte çalar mezarların üstünde
son saati ölümün,
çalar kahramanların şerefine,
kalk borusu sabahı müjdeler,
söylerim barış türküsünü.

Bol süt versin diye koyunlar,
yüzsün diye balıklar sularda,
insanlar sürekli yaşasın diye,
köyümde, dört bir yanında dünyanın
söylerim barış türküsünü.

Çevirenler : A. Kadir - Asım Bezirci

YORGO SEFERİS

•

AY GİBİ DONARDI KANIN (DESTANSI ÖYKÜ)

Kimi zaman ay gibi donardı kanın
Bitip tükenmeyen gecede,
Gererdi ak kanatlarını
Kara kayaların, ağaçların,
Evlerin üzerine, ışıltısıyla
Çocukluk yıllarımızdan kalma aydınlığın,

YOLCULUĞA ÇIKAN BİZLER (DESTANSI ÖYKÜ)

Bu yolculuğa çıkan bizler
Kırık yontulara baktık
Unuttuk kendimizi ve yaşam
Pek öyle kolay yok edilmez, dedik;
Ölümün bilinmedik yolları
Kendine özgü bir doğruluğu vardır;

Ve bizler ölürken ayakta dimdik,
Sertlikte ve güçsüzlükte birbirimize bağlı,
Eski ölüler dirildi kurtulup çarkın dönüşünden
Garip bir sessizlikle gülümseyerek.

YADSIMA

Bir güvercin gibi ak
O gizli kıyıda
Susardık öğle üzeri:
Ama tuzluydu sular.

Sarı kumların üstüne
Adını yazdık onun,
Ama bir rüzgâr esti denizden
Ve silindi yazılar.

Nasıl bir ruh, bir yürek,
Nasıl bir istek ve tutkuyla
Yaşadık: yanılmışız!
Değiştirdik yaşayışımızı.

Çeviren : Cevat Çapan

RAFAEL ALBERTİ

•

ALINYAZISIZ MELEĞİN ŞARKISI

O giden sensin:
sensin beni taşıyan,
beni bırakan o deniz

Dalgalarda ara beni.

O sonsuz olan sensin:
gölgelerin ardında
o yanıp sönen rüzgâr.

Karda ara beni.

O bilinmeyen sensin
kimseyle konuşmayan
o kıpırtılı toprak.

Rüzgârda ara beni.

Çeviren : Ülkü Tamer

KUZUM

Kuzumu, a dost
beyaz kuzumu.

Kurt yedi
dibinde suyun.

Kurtları, a dost
Kodunsa bul.

Kurtlar yedi suda
kuzumu.

Çevirenler : A. Kadir - Afşar Timuçin

NICOLAS GUILLEN

•

BİR TÜRKÜ

Bir zambak tutuyor elinde,
gözlerinde bir hasta yalım,
ama az önce kana döndü zambak
ve kan döndü ölüme az önce.

AMA HİÇ OLMAZSA GÖREBİLEYİM SENİ

Doğruysa beni öldürmek istediğin,
bekleme sakın uyumamı:
tekrar uyanamam.

Ölüm, ayy!
aynı zamanda ölü ve uykuda olmak,
ne ölmektir bu ne de düş görmek,
ne anıdır ne de unutuş.
Ölüm, ayy!
aynı zamanda ölü ve uykuda olmak.
Şafak sökerken öldür beni,
ya da geceleyin, nasıl istersen;
ama hiç olmazsa
elini görebileyim;
ama hiç olmazsa
tırnaklarını görebileyim,
ama hiç olmazsa
görebileyim gözlerini,
ama hiç olmazsa görebileyim seni.

Çeviren : Özdemir İnce

PABLO NERUDA

•

ANIMSIYORUM

—İspanya iç savaşında ölenlerin anısına—

Doğruluyorum bunu!
Ben
oradaydım,
evet, ben oradaydım
ve acı çektim ve korudum
tanıklığımı
anımsamasa da
hiç kimse
ben
anımsatanım işte
ve dünyada tek bir göz kalmasa bile
bakacağım ben
ve kanları işte şurada
yazılı kalacak
ve aşkları aynı dipdiri alev olacak şurada;
ne demek unutuluş, baylar ve bayanlar, yok öyle şey,
şu yaralı ağzımdan
ağızları şarkıya devam edecek!

ÖLÜLER

O ölüler oldu başıma açan
bunca ağrıyı, bunca acıyı
kemiklerimi bir bir dövüp ezmişler gibi:
o candan ölüler ki
seni de öldürürler, seni de.

İspanya haçına gerildi çünkü
Federico, Miguel,
gözleri, dilleri çivilendi,
kanları döküldü ve diri diri yakıldılar,
küfür edildi onlara, hakaret edildi,
yok olmuş
çukurlara atıldılar,
çünkü, çünkü, çünkü, bu böyle oldu.

Nasıl yaralandılarsa,
haça gerildilerse
anılarda bile
İspanya ölümüyle
rahip cüppeleri etrafında dolaşan
sineklerle,
o patlayan gülüş ve türküleri arasında mızrakların,
o minnacık
bülbül iskeletleri
ölüler kemikliği için,
o kanlı bal damlaları
yittiler
ölüler arasında.

Çeviren : Sait Maden

BUĞDAYIN TÜRKÜSÜ

Halkım ben, parmakla sayılmayan
Sesimde pırıl pırıl bir güç var
Karanlıkta boy atmaya
Sessizliği aşmaya yarayan

Ölü, yiğit, gölge ve buz, ne varsa
Tohuma dururlar yeniden
Ve halk, toprağa gömülü
Tohuma durur bir yerde
Buğday nasıl filizini sürer de
Çıkarsa toprağın üstüne
Güzelim kırmızı elleriyle
Sessizliği burgu gibi deler de

Biz halkız, yeniden doğarız ölümlerde

Çeviren : Hilmi Yavuz

UNUTMAK YOK

Nerelerdeydin diye sorarsan
«Hep eskisi gibi,» diyeceğim.
Toprağı örten taşlardan söz edeceğim,
sürdükçe kendini harcayan ırmaktan;
ben yalnız kuşların yitirdiklerini bilirim,
gerilerde kalan denizi bilirim, bir de ağlayan ablamı.
Neden ayrı adlarla anılıyor ülkeler, neden günler
yeni günleri izliyor? Neden koyu bir gece
birikiyor ağızda? Neden ölüler?
Nereden geliyorsun diye sorarsan bölük pörçük
kelimelerle konuşmak zorundayım,
ağzı zehir gibi yakan araçlarla,
çoğu çürümeye yüz tutmuş hayvanlarla
ve avutamadığım yüreğimle.

Andaç değil yanımızda götürdüklerimiz
unutuşta uyuklayan sarımsı kumru değil,
yaşlarla kaplı yüzler,

boğazımıza yapışan eller
ve yapraklardan sıyrılan şey:
aşınmış bir günün karanlığı
acıyı kanımızda tatmış bir günün.

İşte menekşeler, işte kırlangıçlar
bize sevinç veren ne varsa,
geçici ve küçük duyarlıkların
yanyana göründüğü süslü kartpostallarda.
Ama bu sınırın ötesine geçmeyelim,
dişlemeyelim sessizliğin çevresindeki kabuğu,
ne karşılık vereceğimi bilemem:

öyle çok ki ölüler,
ve öyle çok ki al güneşle yarılmış hendekler,
ve öyle çok ki gemilere vuran mığferler,
ve öyle çok ki öpüşlerle kilitli eller,
ve öyle çok ki unutmak istediklerim.

Çeviren : Tomris Uyar

GUILLEVIC

•

BALLAD

Toprakta bütün ırmaklar
akar onun yuvasına doğru

Ovalarda bütün atlar
çıkar onun penceresine doğru

Onun mutluluğuyla güzel
ormanda kuşlar bütün

En ufacık şeylerde bile
ondan bir anı saklı

Çeviren : A. Kadir

YANNIS RİTSOS

•

BENZERLİKLER

Su deposunda donuk yıldızlar,
mühürlü bir odadaki ayna gibi
eski avlunun ortasında duran depoda.
Güvercinler konuyor çevresine.
Boş beyaz saksılar
sınırını çiziyor ayışığının.

Sessizce bir türkü söylüyoruz
içimizde bir yaraya bakarak.

Çeviren : Cevat Çapan

KAN

Sonra kan lekesi belirdi asfaltın üzerinde;
büyüyordu leke, yayılıyordu, yutuyordu
avluyu, sandalyeyi, kuyuyu, kovayı;
bir metre ip sarkıyordu dışarda —o kadar sadece—;
Kırmızıya kesti Katedralin saati;
Postahane de öyle. Yayılıyordu leke,
yutuyordu evleri, telgraf direklerini, güneşi,
yutuyordu bizi de, gizliyordu bizi kırmızıda.
Ama boyutlarını görür görmez, kendimizi
güzel, sade, doğru ve aklanmış hissettik.

Çeviren : Özdemir İnce

RENÉ CHAR

•

BOĞA

Ölümünde hiç gece olmaz senin
Bağıran karanlıkla çevrili
İki ucu denk güneş.

Sevideki yabanlık, kılıçtaki gerçek
Birbirini hançerleyen çift, çiftler arasında biricik.

TARLAKUŞU

Sonsuzca bir kor gökte, ilk sıcak canlılığı günün
Çakılıp kalmış tan yerine, uyanan toprağın türküsünü
söylüyor
Sesine egemen çan, yolunda özgür
Büyüleyici, büyüleyip öldürürler onu.

Çeviren : Tahsin Saraç

MIGUEL HERNANDEZ

•

ŞARKI

Yürek bir su,
okşayan ve söyleyen.

Yürek bir kapı,
açılan ve kapanan.

Yürek bir su,
sürükleyen götüren,
burgaçlanan ve boğan.

SAVAŞ

İhtiyarlık köylerde.
Yüreğin sahibi yok.
Aşk yapyalnız.
Ot, toz, karga...
Ya gençlik?

Mezarda.

Ağaç tek ve kuru.
Kadın bir deri bir kemik
ve dul yatakta.
Kin amansız.

Ya gençlik?

Mezarda.

Çevirenler : A. Kadir - Afşar Timuçin

MARIO TOBINO

•

ÖLÜM

Ergeç sona erecek
bir sevgiydi bu, kardeşler;
insanları melek sanmıştık,
yok edildi sanmıştık kötüler,
bayram sanmıştık her günü,
her günü bağışlama sanmıştık,
bitkileri sarmaşdolaş sanmıştık yeşil türkülerle,
ışıl ışıl yanan, apaydınlık bir ödül sanmıştık ölümü,
ilkokul çocuklarının yakalarına bir madalya gibi takılan.
İnandık acılar içinde, inandık uzun süre, çekine çekine,
inandık bunlara.
Bir aldanmışlık kaldı o sevgiden bize, kala kala.

Çevirenler : A. Kadir - Asım Tanış

HENRY TREECE

•

AH ÇOCUK

Ah, çocuk,
bak kopardığın çiçeğe,
nasıl kanıyor yerde;
eğil de kulak ver,
belki duyarsın nasıl ağlar
içini çeke çeke.

Ah, insanoğlu,
koy kınına kılıcını da bir bak ne olur
yerde yatan şu kardeşine:
Ne gözlerinde düşmanlık var,
ne ağzında küfür.

Çevirenler: A. Kadir - Alâattin Bilgi

DYLAN THOMAS

•

YEŞİL FİTİLDEN DOĞRU

Yeşil fitilden doğru çiçeği koşturan o güç
Koşturur benim yeşil çağımı...
Ha ağacın köklerini kavuran
Ha boyumu deviren şey...
Sözüm yitik, açılamam ki boynu bükük güle,
Aynı kış hummasıyla çarpıldı gençliğim.

Kayaların içinden suları koşturan o güç,
Koşturur benim al kanımı.. Ha selleri kurutan
Ha beni muma çeviren şey...
Sözüm yitik, açılamam ki damarlarıma
Aynı ağızdır diyeyim dağın pınarından içen.

Göllerin suyunu fır döndüren o el,
Kaynatır tez ayaklı kumu...
Ha rüzgâr köstekleyen
Ha çarmığa yelkenimi çektiren şey...
Sözüm yitik, açılamam ki âşığın mezarına,
Darağacındakinin mayasındandır hamurum.

Sülüktür yapışır çeşmeye zamanın dudakları
Varsın akadursun aşk... Madem dökülen kandır
Onun yaralarını saracak...

Çeviren : Can Yücel

ÖLÜME KALMAYACAKTIR BU DÜNYA

Ölüme kalmayacaktır bu dünya
Çırılçıplak ölüler
Aydaki rüzgârdaki adamlar olacaktır;
Kemikleri tertemiz ve tertemiz kemikleri yok
olduğunda,
Yıldızlardan olacaktır ayakları, dirsekleri;
Akılları başta olacaktır delirselerde,
Denizlere de batsalar yükseleceklerdir yine;
Yok olsa da sevgililer, sevgi yok olmayacaktır;
Ölüme kalmayacaktır bu dünya.

Ölüme kalmayacaktır bu dünya.
Dalgaların altında upuzun yatanlar
Dağılıp gitmeyeceklerdir denizde;
Burulsalar da kasları koparan
Çemberlere gerili, kırılmayacaklardır;
Kopsa da ellerinde gerilen inanları;
Kötülükler dolu dizgin gelip geçse de onları;
Paramparça da olsalar çözülmeyeceklerdir;
Ölüme kalmayacaktır bu dünya.

Haykıramaz olsa da kulaklarında martılar
Gümbürdemez olsa da dalgalar kıyılarda;
Çiçeklerin fışkırdığı yerde bir çiçek bile,
Kaldırmaz olsa başını çarpan yağmura;
Deli de olsalar ölü de çiviler gibi
Baş verecektir kişilikleri kır çiçeğinden sürer gibi;
Çıkacaklardır güneşe tükeninceye dek güneş,
Ölüme kalmayacaktır bu dünya.

Çeviren : Bülent Ecevit

FATVA TUKAN

•

YETER BANA

Yurdumda ölmek bana yeter,
gömülmek yurdumun toprağına,
toprakta dağılmak, karışmak toprağa, yok olmak,
sonra dönmek bir gün yeryüzüne tekrar
bir yeşil ot olmak
dönmek bir gün
ülkemde büyüyen bir çocuğun elinde
bir demet çiçek olarak
yeryüzüne tekrar.

Yeter bana
yurdumun bağrında olmak,
toprak,
    ot,
        çiçek.

Çevirenler : A. Kadir - Afşar Timuçin

HUY CAN

•

CENAZE MUSİKİSİ

Ölen kim ki
Musikisi bu kadar hüzünlü olsun?
Kimsesiz akşam,
Ağır aksak gider yolda yaşamak,
Balkır yıkıntıların dumanı
Issız sokaklarda.

Duman mı
Yoksa külü mü yıkılışların?
Özleyişlerdir hıçkırıklar
Buruşmuş yapraklar gibi düşen.
Kuşlar nereye kaçtı?
Ağaç yitirdi yapraklarını,
Akşam hüzünlü, güneş duru
Kimbilir hangi dudağın ucunda solup gidiyor
Bu gülüş böyle acı?

Ölen kim?
Dingil dönüyor ve tekerlek gidiyor.
Kara araba, nereye yolculuk?
Kış gecesi, hava soğuk,
Artık ısıtmıyor ateş,
Nerede içimizin sevinci,
Ne kadar umutsuz, biri çekip gidiyor
Yaşamak böyle.
İşte tanıdığımız kent,
Birden bilinmeyen bir yolda,
Üşüyeceksiniz, yapyalnız,
O zaman araba gitmiş olacak.

Ey atlar, ağır ağır, adım adım gidin
Örtüleri yatakları daha unutmadı
Azaptaki beden.
Ve siz, yürüyenler
Gömütlüğe kadar gidin
Yarı yoldan dönmeyin geri,
Ölümü pişman edeceksiniz.
Eğik olsun başlarınız,
Üç beş can gömütün yanında
Beden boşluğa doğru inerken
Görsün diye dostlarının yüzünü
Ve son görüntüsünü yaşamanın.

Kara araba ilerliyor, ey yol,
Yumuşak ol,
Uzay, sıkıştır sonsuzluğunu,
Son vedanın akşamı dokunur insana.
Ve sen umutsuz rüzgâr mırıldanan,
Sus da, sessizliği bozma,
Kara bayraklar gibi işte,
Uçuşan gölgesi kargaların
Haber getiriyorlar
Ve sönen yüreğin ardından gidiyorlar.

Ölen kim ki
Musikisi bu kadar hüzünlü
Cenaze havası mı
Yoksa yastaki sesi mi yaşamanın?
Kim çıkartır çukurdan kemikleri
Bu hıçkırıklar ıssız yolun üstünde
Neden böyle kederli
Ey yeryüzünün son gecesi.

Çeviren : Eray Canberk

VASKO POPA

•

YILDIZ BAKICININ BIRAKTIĞI

Kaldı ardında gözleri
dünyadan daha güzel
ama kimse bakmaz onlara

Beklerken sakıncalı yollar boyunca
çok ünlü kişilerden
ama kimse konuşturmaz onları

Yatarlar ölü toprakta
yaşamın kemiklerinden ağır
yetmedi eli ölümün
alıp götürsün kalıt diye

Oynatamaz kimse yerinden
onları kimse yenemez

Düşen yıldızlar eğer başlarını
yıldız bakıcının karanlığında

Çeviren : Necati Zekeriya

MİROSLAV HOLUB

•

VARŞOVA'NIN DUVARI

Bir aydınlık
infazdan önce.
Duvar sanki bir ayna,
yansıtır yüzü.

Ağız kertenkeleler üstüne.
Alın taşlar üstüne.
Gözbebekleri karıncalar içine.

Bakarlar bize
bu yüzler
bugün de.

Gözler kırmızı kırmızı.
Gözbebekleri kara kara.

İndirmeyin başınızı!

Çevirenler : A. Kadir - Eray Canberk

DENISE LEVERTOV

•

ÖLÜ KELEBEK

I

Aklığı görüyorum şimdi
aklık değilmiş, yeşil, yol yol yeşil;
bu taşlara benziyor
kentin kurulduğu,
dağlardaki yüksek ocaklardan sökülen.

II

Her yerde, kadife çiçekleri
yağmur yıprantılı güller ve
ılgın çitleri arasında, ak
kelebekler var bu sabah; durmadan
kımıldaşıyorlar, sadece ölüp
yere düşenler açığa vuruyor
taşyeli renklerini ve yiğit
biçimini kanatlarının.

Çeviren : Güven Turan

JESUS LOPEZ PACHECO

•

TOMURCUK

Öldürdüler sevgiyi
ve seven insanları.
Öldürdüler türküyü
ve türkü söyleyenleri

Öldürdüler ne varsa
bu canım topraklarda.

Öldüremediler ama
bu tomurcuğu,
ha patladı ha patlayacak
bu tomurcuğu.

Çeviren : A. Kadir

RADOVAN PAVLOVSKİ

•

YALVARI

Ölürsem
mecazlardan yapılan tabutta
taşıyın beni

Ama ne olur
unutmayın bir deniz kıyısında
ötelerde bırakın
ağlasın ıraklıklar

Ölürsem
kapamayın gözlerimi
sevmeyi bilirim ben
karanlıkların kör gözlerinde

Ölürsem
cesedimi köyüme götürmeyin
dünyanın gözbebeğine gömün beni

Çeviren : Necati Zekeriya

JOZEF HANZLİK

•

SESSİZLİK

Sessizlik bir yumruk
baltadan ya da sözcükten.

Sessizlik bir bıçak
gırtlağa dayalı.

Sessizlik bir nara
dağdan dağa

Sessizlik bir yaylım ateş
top ağzından.

Sessizlik ilk çığlık
ardından ölümün.

Önce sessizlik.
Sonra sessizlik.

Çevirenler : A. Kadir - Alâattin Bilgi

MAC MUILLEN

•

KAMIŞ

Zenci
kamış tarlasının içinde

Beyaz adam
Kamış tarlasının üstünde

Toprak
Kamış tarlasının altında

Kan
Kan bizden akıyor.

Çeviren : Melih Cevdet Anday

F. GORDILLO CERVANTES

•

ÖLÜ

Ölü, ölü
Destek olacak silâhına devrimcinin
Koruyacak kalabalığın sesini
Yol gösterecek sabanına köylünün

Ölü...

Ona kim engel olabilir?..

ŞİMDİ BİLİYORSUN ONUN ÖLDÜĞÜNÜ

Şimdi biliyorsun onun öldüğünü
Şimdi nerdedir mezarı kardeşinin
Ve biliyorsun ona bir gömüt töreni yapılmadığını
Çünkü
Kalbindir onu örten tek toprak

Bütün günlerimiz bundan böyle
Onun mezarında filizlenen çiçeklerin içinden
fışkıracak.

Çeviren : Ataol Behramoğlu

MAHMUT DERVİŞ

•

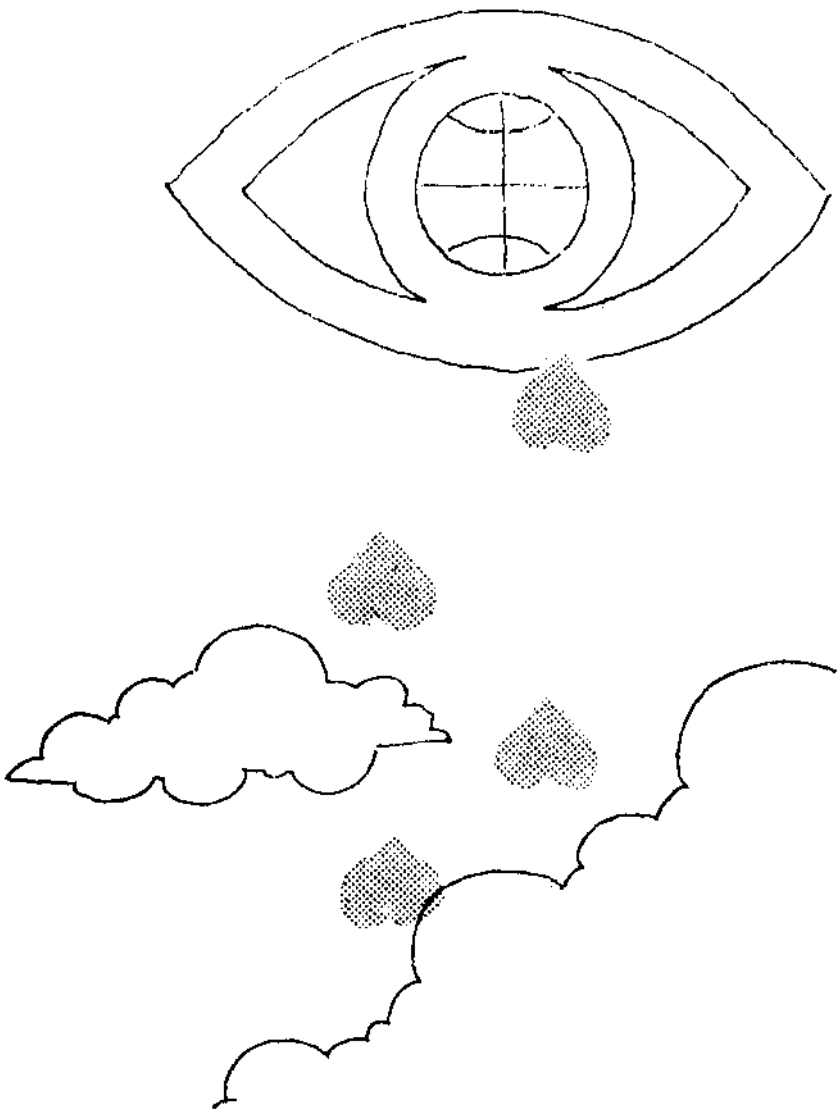
MEYDAN OKUYORUM

Bağlayın beni kıskıvrak,
Yasak edin bana kitap okumayı
Cıgara içmeyi yasak edin.
Tıkayın ağzımı kumla.
Şiir kandır,
şiir gözyaşı,
yazılır tırnaklarla,
yazılır gözlerle,
yazılır bıçaklarla.
Ben şiiri haykıracağım
zındanlarda,
ben şiiri
kamçı altında,
zincir altında,
kan ter içinde,
ben şiiri.

Savaş türküleri şakır
bir milyon kuş
gönlümün dallarında.

Çevirenler : A. Kadir - Afşar Timuçin

Yitik ağıtlar

SÜMERLER

•

BOŞUNA AĞIT

Yürekleri parçalayan çığlığa
Karşılık yok ki.
Boşluklarda yitip giden bir yankı
Ben nasıl cevap veririm?

Yerden yükseliyor otlar,
Ben ot değilim,
Koşup gidemem onun çığlığına.

Sular fışkırıyor çevresinde,
Ben su değilim
Yetişemem onun gözyaşlarına.

Ben, dizboyu yükselen otlardan
Değilim ölü toprakta.

Çeviren : Talât Sait Halman

•

ÖLÜMCÜL ÇAĞ
(Ölüler kitabından)

Dolmayan gün mü kalır varlığımla
Ben dünüm, bu günüm yarınım.
Şimdiki çağ da bir yoldur ölümcül,
Onu da ben açtım.

Çeviren : Talât Sait Halman
Şiirleştiren : Ali Saraçoğlu

MISIR (İ.Ö. 2000)

•

MUTSUZUN TÜRKÜSÜ

Ölüm işte karşımda bugün
sayrıya sağlık gibi,
sayrılığı bitmiş de evden çıkarmış gibi.

Ölüm işte karşımda bugün
mürrisafi kokusu gibi,
çadırda oturur gibi rüzgârlı bir günde.

Ölüm işte karşımda bugün
lotüs kokusu gibi,
esrikliğin kıyısında oturur gibi.

Ölüm işte karşımda bugün
yağmur sonu gibi,
insanın sılaya dönüşü gibi denizler aşırı bir
yolculuktan.

Ölüm işte karşımda bugün
gök açılır gibi,
evini özleyen bir insan gibi çok uzun bir tutsaklık
sonunda.

Çeviren : Sait Maden

İBRANÎLER

•

ÖLÜLER

Ölüm göründü penceremizde,
Konaklarımıza girdi,
Çocukları biçti sokaklarda,
Ovalarda kesti gençleri.
Tarlalara gübre gibi
Düşüyor cesetler...
Harman sonudur bu,
Ekini kimler kaldıracak?

Çeviren : Talât Sait Halman

ESKİ ÇİN

•

SARMISAK YAPRAĞINDA ÇİY

Ne de çabuk kuruyor
Sarmısak yaprağında çiy
Çabucak kuruyor çiğdem
Yarın yeniden düşecek.
Ama omuzlar üstünde
Mezara götürdüğümüz
Hiç geri gelmeyecek.

ÖLÜMSÜZ ERDEM

Boşluğun ta ucuna kadar git,
Sessizliğe sımsıkı sarıl.
Herşey kaynaşıyor.
Dönüp geldikleri yerde gördüm hepsini.
Bakın çiçekleniyor herşey.
Ama herşey kendi köküne dönmektedir.
Köke dönmek, sessizliğin ta kendisi.
Dönüş kaderdir.
Hiç değişmez alın yazımızdaki dönüş.
Aydınlanmaktır bu değişmezliği bilmek.
Bilmemek, felâkete koşmaktır körü körüne
Bunu bilen herşeyi biliyor demektir.
Adalet cennetten çıkmadır,
İyi yönetim cennetten çıkma,
Erdem yolu,
Cennet yoludur, sonsuzluk yoludur.
Eti kemiği çürüse bile
Erdemli insana ölüm yoktur.

Çeviren : Talât Sait Halman

•

ALP ERTUNGA ÜSTÜNE ÖLÜM DÖRTLÜKLERİ

1

Ölüm aldı iyilikler beyini
Azaldı güzellikler
Eskidi zaman
Kemlik kol geziyor durmadan

2

Çağın göreneğidir bu
Ölüm nedenli nedensiz gelir
Çağ doruklara ok atsa
Doruklar bertilir

3

Uluşuyor kurtlar gibi ahali
Yırtarak yakasını
Ağıtçı sesleri tuttu çevreyi
Gözleri örttü göz yaşları

4

Yorulan atları değil
Kaygı durdurdu beyleri
Sarım sarım sarardı
Safran'a kesti yüzleri

5

Söndürürdü savaşların ölümcül ateşini
Uzak tutardı erlerinden

Başardıkları güç işler olsa da
Yine de zamanın öldüren oku değdi ona

Sunardı aşını güçsüzlere
Yenerdi güçlü düşmanı
Boyun eğdirirdi çevirirdi savaştan
Ölüm de yere çaldı yendi onu

6

Kurdu tuzağını uğrun uğrun
Kolladı fırsatı zaman
Kaçmakla kurtulunur mu bundan
Beylerbeyi'nin ölümü duyduğun

7

Kırık bir testiden akar gibi
Kanı aktı döküldü
Ölüm yaklaştı usul usul
Şavkımaz oldu güneşi

Günümüş Türkçesine uyarlayan: Ali Saraçoğlu

DÖRTLÜK

Azdı yarası azdı
Vurdu gitti dağlara
Soğudu dondu kanı
Kim yetişebilir ki şimdi ona

Günümüş Türkçesine uyarlayan: Ali Saraçoğlu

AĞIT

Alp Ertunga öldü mü,
kötü dünya kaldı mı,
felek öcün aldı mı?
Şimdi yürek yırtılır.

Felek fırsat gözetti,
hırsız tuzak uzattı
beyler beyin azıttı*
kaçsa nasıl kurtulur?

Tez geçer felek günü,
güçten eder insanı,
insansız kor her yanı,
kaçsan dahi tez bulur.

Hep böyle eder felek,
nedeni olsa gerek;
dünyaya atsa bir ok
dağlar başı kertilir.

Geldi beyler at sürüp,
hepsi acıdan durup,
benizleri sararıp,
sanki safran sürtülür.

Erler kurt gibi ulur,
yaka yırtıp iniler
yasçılayın ağlarlar,
yaştan gözler örtülür.

Yandı gönlümün içi,
kocadı yetmiş yaşça;
geçse de çok gün, gece
yine geçmişi diler.

Günümüz Türkçesine uyarlayan: Sait Maden

* Yolunu şaşırttı.

•

AĞIT

Ak bulutlar ağar, gürler,
her yana kar mı yağdırır?
Kocamış, ak saçlı anam
acıdan yaş mı akıtır?

Kara bulutlar ağar, gürler,
kar mı, yağmur mu yağdırır?
Benim o kocamış anam
kaygıdan yaş mı akıtır?

Yaz bulutu çakar, gürler
hep yağmurlar mı yağdırır?
Yaşı küçük aldıklarım
gözünden yaş mı akıtır?

Güz bulutu gürler, ağar
çok yağmurlar mı yağdırır
Gönül taşım iki küçük
gözünden yaş mı akıtır?

Günümüz Türkçesine uyarlayan: Sait Maden

FİNLANDİYA - KALAVALA DESTANI'NDAN

•

AKAN KANI DURDURMAK İÇİN BÜYÜ

Kan, ne akar durursun daha
deli deli köpüklenerek,
çevremi basıp da sel gibi
ne fışkırırsın böğrümden?
Kan, dur öyle hep duvar gibi,
çit gibi hiç kımıldamadan,
yosunlukta sarmaşık gibi,
su zambağı gibi dimdik hep,
bir taş gibi çorak yamaçta,
hızlı ırmakta kaya gibi!

Ama kaptırırsan kendini
daha tez akma hevesine
bari biraz deriyi dolaş,
atıl kemikler arasına;
belki daha gönlüncedir bu,
hep altında kalmak derinin,
damarlarda çağıldayarak
kemikleri dolanmak yer yer,
boş yere toprağa akmaktan,
tozlara karışıp gitmekten.

Süt, ne akar durursun yere,
çayırlara öyle temiz kan,
yaraşığı insanın ota,
tepeye, yiğitin altını?
Gör, yürekte yerin var senin,
barınağın ciğer altında;
vargit oraya kan çabuk,
al yerini hiç gecikmeden!

Ne ırmaksın akıp gitmeye,
ne bir gölsün genişleyecek,
ne fışkıran kaynaksın yerden,
ne de suyu yaran teknesin.

Çeviren : Sait Maden

•

GEÇMİŞ ZAMAN ULULARINA AĞIT

Bir daha gelir mi dünyaya
Kuohtli Kakamatl tiğin?
Gelir mi bir daha
Ayokuan ki bir okla göğü bulmuştu?
Mutlu ediyor mu bu sizi gene?
Ah, gittiler mi gidenler
gelirler mi bir daha geri!
Bu yüzdendir ağladığım hep,
ağlarım Ayokuan'a;
bizimle konuşurken ne uz dilliydi o çeribaşı,
ama çoktan övünce erdi,
gitti katılmak üzere ellerin yazgısına.
Yaşamadı mı o gerçekten, tanımadılar mı onu
anam babam gerçekten?
Ağladığım bundandır işte:
tenleri olmayanların ülkesinde şimdi onlar.

Çeviren : Sait Maden

HİÇ ÖLMESEM

Kendinden geçmiş insanlar gibiyim
Ağlayıp sızlıyorum, sonum gelecek diye.
Âkıbetim ne zaman aklıma gelse
«Ah, hiç ölmesem,» diyorum.
«Ah, hiç yok olup gitmesem!»
«Ecelin ulaşamadığı,»
«Âdemoğlunun zafer kazandığı»

«Yerin ötesine gitmek isterdim.»
«Ah, hiç ölmesem,»
«Ah, hiç yok olup gitmesem!»

SONSUZ YAŞAMAK YOK DÜNYADA

Acaba gerçekten yaşıyor muyuz dünyada?
Sonsuz değil yeryüzünde hayatımiz,
Kısacık!
Yeşim olsa kırılır yine de,
Altın olsa erir,
Tanrı-kuşun tüyleri bile çürür.
Sonsuz yaşamak yok dünyada,
Hayatımız kısacık!

Çeviren : Talât Sait Halman

•

AĞLAYANIN TÜRKÜSÜ

Türkü söylerken içime doğan,
kendi kendime ağlayışımdır.

AĞLAYAN TÜRKÜ

Gökyüzü ağlayacak
Gökyüzü,
Yeryüzünün ucunda;
Gökyüzü ağlayacak.

YAS

İşte o, işte o,
Baykuş ruhlu adam.
İşte o, işte o,
Baykuş ruhlu adam.
İşte o, işte o.

Ağlıyor bütün cinler periler
Ben dolaşıyorum ağlaya ağlaya.
Ben ağlaya ağlaya dolaşıyorum.
Bütün cinler periler ağlıyor.

Gökler ağlayacak gökler
Yeryüzünün ucunda
Ağlayacak gökler.

Çeviren : Talât Sait Halman

PİGMELER (AFRİKA)

•

KUTSAMA

Güneş, ey güneş!
geliyor ölüm, geliyor insanın sonu,
devriliyor ağaç, ölüyor,
güneş, ey güneş!
Çocuk doğdu anasının karnından;
yaşıyor ölüm, yaşıyor insan, yaşıyor güneş.

Güneş, ey güneş!

AĞIT

Ölüm öldürdü de mezarcı gömdü,
oy oy off, alıcı kuş aldı dostumu, kaldım ben,
oy oy, kimsesiz!
Alışı kuş aldı dostumu benden,
dostum gitti gider dönüşsüz!

Mezarcı keser, keser ağaçlar; keser yeşil ağaçlar;
ölüm öldüremez dostumu ben kaldıkça sağ.
Oy oy off, alıcı kuş aldı dostumu, nasıl da kaçar.
oy oy, kimsesiz!

Çeviren : Sait Maden

BOŞİMANLAR (AFRİKA)

CEYLAN

Ne olur, öldürme ceylanımı,
Canımın içi ceylanımı.
Ceylanım öyle yoksul ki,
Ceylanım öksüz.

Çeviren : Talât Sait Halman

MALAYA YERLİLERİ

•

ÖLÜYÜ GÖMERKEN

Sen önden git,
Ben arkadan gelirim.
Yağmur yağdırma,
Fırtına yollama bize,
Başımıza şimşekler
Yıldırımlar düşürme.

Çeviren : Talât Sait Halman

ENDONEZYA YERLİLERİ

•

ÖLEN KIZIN TÜRKÜSÜ

Anneciğim, ben ölünce,
Dümdüz tara saçlarımı, sonra ör.
Anneciğim, en güzel esvaplarımı giydir bana
Bembeyaz keten giysiler.
Tabutum mezara giderken, Babacığım.
Hısım, akraba gelsin cenazeme.
Mezara indirirken beni, Babacığım,
Ne olur, sarsmasınlar.

Çeviren: Talât Sait Halman

MELANEZYA YERLİLERİ

•

BAKIŞ

Yerin dibinden çıkıp geldim;
Bambu yapraklarını aralıyorum,
Bakıyorum tâ yukarılara.
Karşımda iki al bulut var,
Ağlamaklı oluyorum.
Daha yakın olsalar,
Türkümün rengi de kan kırmızı olacak.

ÖLÜLERİN TÜRKÜSÜ

Sımsıkı tut halatı.
Kartal yol gösteriyor,
Hızlanıyor kayığım.
Deniz sevindirdi beni,
Sevinçten ağlıyorum.

(Kiriwima)

Çeviren : Talât Sait Halman

YENİ ZELÂNDA YERLİLERİ

•

SAVAŞTA ÖLEN OĞUL İÇİN AĞIT

Tokolik'e gitti savaşçılar...
Göllerden öteye ilerlediler ağır ağır..
Oğlum tek başına en önde gidiyordu.
Oğlum ölüme gitti.

Öldü evlâdımız.
Kan ağlıyoruz.
Buralarda duramayız artık,
Uzaklara gideceğiz.

Kuzeye, Elesi kaplıcalarına mı gitsek?
Yoksa, Güneydeki vadilere mi?
Batıdaki köylerden birine mi yerleşsek?
Yoksa yepyeni bir hayata mı başlasak,
Uzaklarda, tâ uzaklarda?

Çeviren : Talât Sait Halman

ESKİMOLAR

•

ULU TOPRAK

Toprak,
ulu toprak,
şu ağarmış
kemik yığınlarına bak!
Estikçe
yavuz yeli
sonsuz evrenin,
toz olur gider
bütün bu kuru kemikler.

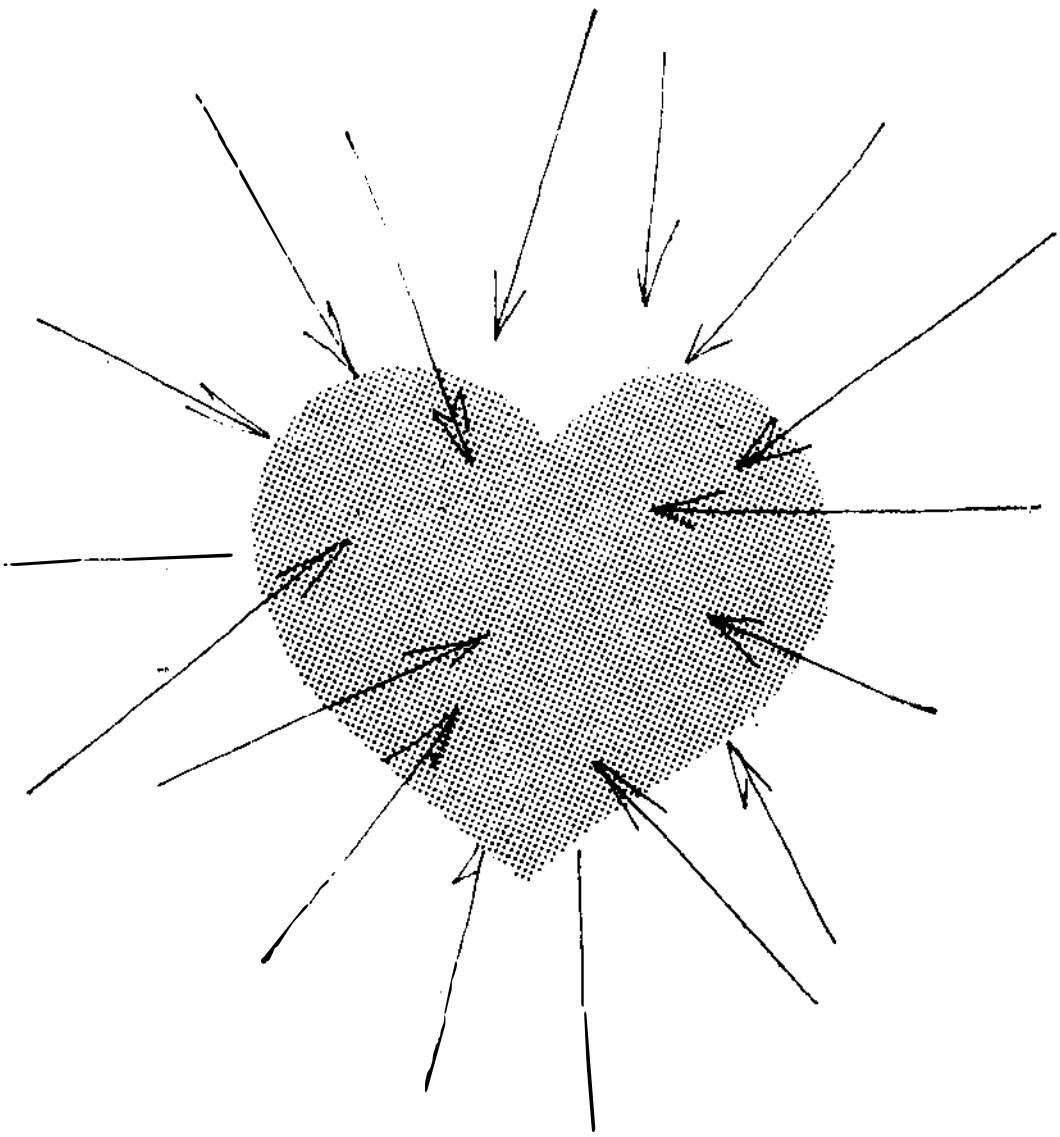
Çeviren : Sait Maden

ÖLÜLER

Göğe çıkan ölüler
Yükselir adım adım
Bitkin adımlarla
Göğe çıkan ölüler
Bitkin adımlarla
Tepeden tırnağa yorgun
Yürekleri bezgin
Yükselirler göğe

Çeviren : Talât Sait Halman

Ecel celâlileri

MEVLÂNÂ

•

GENE GEL

Gene gel, gene.
Ne olursan ol,
İster kâfir ol, ister ateşe tap, ister puta,
İster yüz kere tövbe etmiş ol,
İster yüz kere bozmuş ol tövbeni.

Umutsuzluk kapısı değil bu kapı;
nasılsan öyle gel.

HÜR ADAM

Müslümanlığın, kâfirliğin dışında bir ova.
Uçsuz bucaksız ovada sevdamız uzar gider.
Anlayan vardı mı usulca başını kor
Ne müslümanlığa yer var, ne kâfirliğe yer.

YENİLİĞE DOĞRU

Her gün bir yerden göçmek ne iyi.
Her gün bir yere konmak ne güzel.
Bulanmadan, donmadan akmak ne hoş.

Dünle beraber gitti, cancağzım
ne kadar söz varsa düne ait.
Şimdi yeni şeyler söylemek lâzım.

Türkçeleştiren : A. Kadir

KADI BURHANEDDİN

•

BEYİT

Bin yılda eğer Nûh yaşadı ise bin yaş
Ol yaş bana bir lâhza-ı memnûh değül mi

NESİMÎ

•

BEYİT

Gel gel berû ki savm ü salâtın kazâsı var
Sensiz geçen zamân-ı hayâtın kazâsı yok

NECÂTÎ

•

BEYİT

Pâdişâhum leşker-i mihnet şebîhûn itdüğin
İşidesün bir gün âh-ı subh-gâhumdan benüm

BEYİT

Gündüz görine diyü duhân itmezin veli
Âhum karanu gicede çak göke boyanur

Dûd-ı âhımdan duyar ağladuğum halk-ı cihân
Yara yil esdükçe bilürler ki tûfân yağdurur

Ol kadar akdı gözümün yaşları kim geldi kan
Şimdiden gîrû akan seyl-âbı kandan yağdurur

CEM SULTAN

•

GAZEL*

Taşlarla dögünüp yürür âb-ı revânı gör
Rahmeyledi bu hâlete kevn-ü mekânı gör

Dağlar başında ebr-i felek ağlayıp gezer
Yânınca râ'dın itdügi âh-ü figânı gör

Çâk etti yakasını seher subh-u gâh'a bak
Od saldı haremine meh-i âsumânı gör

Deryalar acıyıp göğe boyadı câmesin
Toprak döşendi rûy-i zemin bu zamanı gör

Ey kıssamız soran beru gel hisse-i gam al
Sen dahi gel nedir feleğin armağânı gör

---

* Oğlu Oğuzhan'ın ölümü için.

EBUSSUUT EFENDİ

•

GAZEL*

Gel ey huceste-hisâl ü melek-cemâlim gel
Dükendi hasret ile tâkat ü mecâlim gel

Seni bakaada koyup ben fenâ bulam der idim
Vücûd bulmadı endîşe-i muhâlim gel

Seninle mülk-i vücûdum tamâm âmir idi
Yıkıldı cümleten oldu harâb hâlim gel

Bu rûzgâr ise ey ebr eden yaşın seylâb
Beni de ağladan oldur gel ağlaşalım gel

Niyâz ü dâvet ise eyledin tamâm ey dil
O yâr gelmedi gel bari biz varalım gel.

---

* Ebussuut Efendi'nin genç yaşta ölen oğlu için yazdığı Gazel'den.

FUZULÎ

•

BEYİTLER

Ehl-î zemâne kaanına çoh teşnedür zemîn
Kaanın kimün tökerse felek ol zemân içer

•

Halkı medhûş eylemiş hâb-î şeb-î tûl-î emel
Subh tahkıyki alâmâtına bir bî-dâr yoh

•

Büküldü kaametüm hasret yükinden veh ki âlemde
Ümîdüm eksilüb her lahza yüz min hasretüm artar

•

Dost bî-pervâ felek bî-rahm devran bî-sükûn
Derd çoh hem-derd yoh düşmen kavî tali' zebûn

Tefrikaa hâsıl tarîk-î mülk-i cem'iyyet mahûf
Âh bilmem n'eyleyem yoh bir muvâfık reh-nümûn

HAYÂLÎ

•

BEYİT

Dem mi var kanlu yaşum çihreme yol eylemeye
Gün mü var leşker-i gam câna nüzûl eylemeye

ZÂTÎ

•

BEYİT

Rûzigâr âyînesinden bir güler yüz görmedük
Ağla ey göz sûret-i derd ü belâdur gördüğün

BÂKÎ

•

KANUNÎ MERSİYESİ'NDEN

Olsun gamında bencileyin zâr-ü bî-karâr
Âfâkı gezsün ağlayarak ebr-i nev-bahâr

Tutsun cihânı nâle-i mürgân-i subh-dem
Güller yolunsun âh ü figaan eylesün hezâr

Sünbüllerini mâtem idüb çözsün ağlasun
Dâmâne döksün eşk-i firâvânı kûhsâr

Andıkça bûy-i hulkunu derdünle lâle-veş
Olsun derûn-i nâfe-i müşg-i Tatâr târ

Gül hasretünle yollara dutsun kulağını
Nerkis gibi kıyâmete dek çeksün intizâr

Deryâlar itse âlemi çeşm-i güher-feşân
Gelmez vücûde sencileyin dürr-i şâhvâr

Ey dil bu demde sensin olan bâna hem-nefes
Gel nây gîbi inleyelim bâri zâr zâr

BEYİT

Yüz yire kodu lûtf ile gül-berg-i ter gibi
Sandûka saldı hâzin-i devrân güher gibi

BEYİT

Reng-i izârı gitti yatur kendi huşk-leb
Şol gül gibi ki ayrı düşübdür gül-âbdan

BEYİT

Beni öldürdi firâkun meded ey dost yetiş
Hele bir pâre dahi tende harâret bâkî

TAŞLICALI YAHYA

•

BEYİT

Medet medet bu cihânın yıkıldı bir yânı
Ecel celâlîleri aldı Mustafa Hân-ı

SAMİ

•

MERSİYE*

Ey Şeh-i kânı kerem sende adâlet bû mudur
Şâh-ı âlî olasın sende inâyet bû mudur

Pâdişehler ki ezel itdügi âdet bû mudur
Ehl-i tedbîr olana fehm-i kiyâset bû mudur

Mustafâ gibi ciğer kûşene şefkat bû mudur
Âl ile kıydın anâ hâni hakikat bû mudur

Kavl-i düşmen sâna kâr etti meveddet bû mudur
Sen «**Muhibbî**» olasın sende muhabbet bû mudur

Yok yire kan idesin yâni Hilâfet bû mudur
Mustafâ n'oldu hani neyledin a Pâdişehim

*** Kanunî Sultan Süleyman'ın gözünün önünde boğdurttuğu oğlu Şehzade Mustafa için Sami'nin yazdığı 70 mısralık ağıttan dün'ün kan dökücülüğünün bir kanıtı olarak alındı.**

Şehzade Mustafa için Sami'nin sorusunu Süleyman'lara biz yineliyoruz:

«Mustafâ n'oldu hani neyledin a Pâdişehim?»

NEV'Î

•

SULTAN MURAD VE ŞEHZADELERE AĞIT

Gül gamından bülbüli nâlân idersün âkıbet
Bir iki gün güldürüb giryân idersün âkıbet

Ey felek her nâzenîn cismi nidersün besleyüb
Çünki sen perverdeni kurbân idersün âkıbet

Bir gün evvel bâri can milkini âbâd îdelüm
Çünki ten ma'mûresin vîrân idersün âkıbet

İtmesün devrinde hergiz kahkaha kebk-i derî
Giryeden çün gözlerini kan îdersün âkıbet

Kimseler câm-ı gurûrundan senün mest olmasun
Hâb-nâk-ı merg idüb hayrân îdersün âkıbet

Pister itsen her kimün cismine dehrün güllerün
Çeşmine her goncanun peykân îdersün âkıbet

Kalbümüz Yâkûb-veş bir Yûsuf'a meftûn idüb
Fürkatinden mahzen-i ahzân îdersün âkıbet

Ömr-i Nûh olsa müyesser yok elünden hiç halâs
Fülk-i cismi garka-i tûfân îdersün âkıbet

Şîr-i engûri içüb devründe her kim şâd olur
Hûn-i eşkin sübha-i mercân îdersün âkıbet

Raht-u bahtun her şehin bir demde berbâd eyleyüb
Tahta ile tahtını yeksân îdersün âkıbet

Bir kefen bulmaz dem-i âhırda âlur âriyet
Pîrehenden cismini üryân îdersün âkıbet

Âkıbet bulsun sözün besdür şikâyet Nev'iyâ
Cümlesine eylesün Allah rahmet Nev'iyâ

NEF'Î

•

BEYİT

Bir âh ile bu âlemi vîran ederim ben

NEŞATİ

•

MERSİYE*

Gittin ammâ ki kodun hasret ile cânı bile
İstemem sensiz olan sohbet-i yârânı bile

Bağa sensiz bakamam çeşmime âteş görünür
Gül-i handânı değil serv-i hirâmânı bile

Sineden şöyle bir âh eyliyeyim kim dönsün
Tersine çerh-i felek mihri dırahşânı bile

Nâr-ı hasretle Neşatî-i hazînin vâ hayf
Dâmen-i ülfet-i çâk oldu giribânı bile

---

* Neşati'nin ölen oğlu için yazdığı mersiyeden.

NAİLÎ-İ KADÎM

•

MERSİYE

Saldun derûna tâb-ı harâret firâk ile
Yakdun cihanı na'ire-i iştiyâk ile

İtlâf-i nakd-i ömr-i girân-mâye eyledün
Yârân-ı bî-hakıykat ü ehl-i nifâk ile

Hayfâ ki oldı sohbet-i nâ-cins rehzenün
Ma'rûf idün nihâyet-i hüsn-i vifâk ile

Bin yılda rûzgâra gelür bir vücûd idün
Gitdün hezâr hasret-i mâlâyutâk ile

Dest-i gelû-feşâr-ı ecel aldı dâmenün
Şol haste gibi kim ola renc-i hunâk ile

Dil çâk çâk-i el-ataş-ı deşt-i Kerbelâ
Ten şerha şerha zemzeme-i el-firâk ile

Sen olmadukça yerlere geçsün harâb olub
Eyvân-ı çâr-rükn-i felek heft-tâk ile

Ey vây vay birâder-i bâ-can berâberim
Ey mâye-i hayât-ı dil-i derd-perverim

ÂKİF PAŞA

•

MERSİYE

Tıfl-ı nazenînim unutmam seni
Günler aylar değil geçse de yıllar
Telhkâm eyledi firâkın beni
Çıkar mı hâtırdan o tatlı diller

Kıyılamaz iken öpmeğe tenin
Şimdi ne haldedir nâzik bedenin
Andıkça gülşende gonce dehenin
Yansın ahım ile kül olsun güller

Tegayyürler gelip cism-i semîne
Döküldü mü siyah ebrû cebîne
Sırma saçlar yayıldı mı zemîne
Dağıldı mı kokladığım sümbüller

Feleğin kînesi yerin buldu mu
Gül yaprağın reng-i rûyun soldu mu
Acabâ çürüyüp toprak oldu mu
Öpüp okşadığım o pamuk eller

•

BEYİTLER

Vücûdun kim hamîr-i mâyesi hâk-i vatandandır
Ne gam râh-ı vatanda çâkolursa cevr ü mihnetten

•

Civanmerdân-ı milletle hazer gavgâdan ey bîdâd
Erir şemşîr-i zulmün âteş-i hûn-i hamiyyetten

•

Ne mümkün zulm ile bîdâd ile imhâ-yi hürriyyet
Çalış idrâki kaldır muktedirsen âdemiyyetten

•

Biz ol ulvi-nihâdanız ki meydân-ı hamiyyette
Bize hâk-i mezâr ehven gelir hâk-i mezelletten

TEVFİK FİKRET

•

ESKİ TARİH

Kişinin köhne macerasından
Bize efsaneler düzüp okuyan,
Bizi artık yok olmuş ecdadın
Geçmiş altında bir siyah ve uzun
Gece teşkil eden hayatından
Nice bin ninni uydurup uyutan;
Bize en doğru, en güzel örnek
Diye evvel zamanı göstererek
Gelecek günlerin geçen geceden
Farkı yok, hükmü yok sanısı veren;

Hep felâket ve dert yığıntıları

Çiğneyen haklı, çiğnenen suçlu;
Zulme alkış, gurura secde; bağış
Hep zayıflık ve alçaklıkla ikiz
Doğruluk kalpte yok, dudaklarda;
Hayr ayaklarda, şer kucaklarda.

Kimsin ey gölge, sen ki mest acıdan
Koşuyorsun karanlığa doğru?
Kanlı bir şeyle oynamış gibisin,
Belli türdeş kırıp geçirmişsin.

Bu ne vicdan yakan utanmazlık

Yere geç tüm gücünle ey başbuğ!
Her zafer bir yıkıntı, bir mezar.

Her karanlık sizinle dop doludur;
Fikre artık yeter bu saldırınız;
Zorbalıksız da pek güzel yaşanır.
Sizi tarih korur, gidin, defolun,
—Gece haydutların gizemdaşıdır.—
O öğünmek mezarlığında, gidin
Boğulun... İşte en güzel muştu
Gelecek çağlar üzre bir tasarı;
İşte gerçek ve tam bir özgürlük:
Ne savaşçı, ne saldırış, ne savaş;
Ne sataşmak, ne saltanat, ne çapul,
Ne yakınmak, ne zorbalık, ne zulüm.

BİR RESİM ÖNÜNDE

Mertlik sana taa ilk atalardan ve onursal
Bir armağan; elbet bu yiğit, has kanı bir gün
İnsanlığa can vermek için harcayacaksın;
Hak bellediğin bir yola yalnız gideceksin!

Türkçeleştiren : Ahmet Muhip Dıranas

HÂŞİM NEZİHİ OKAY

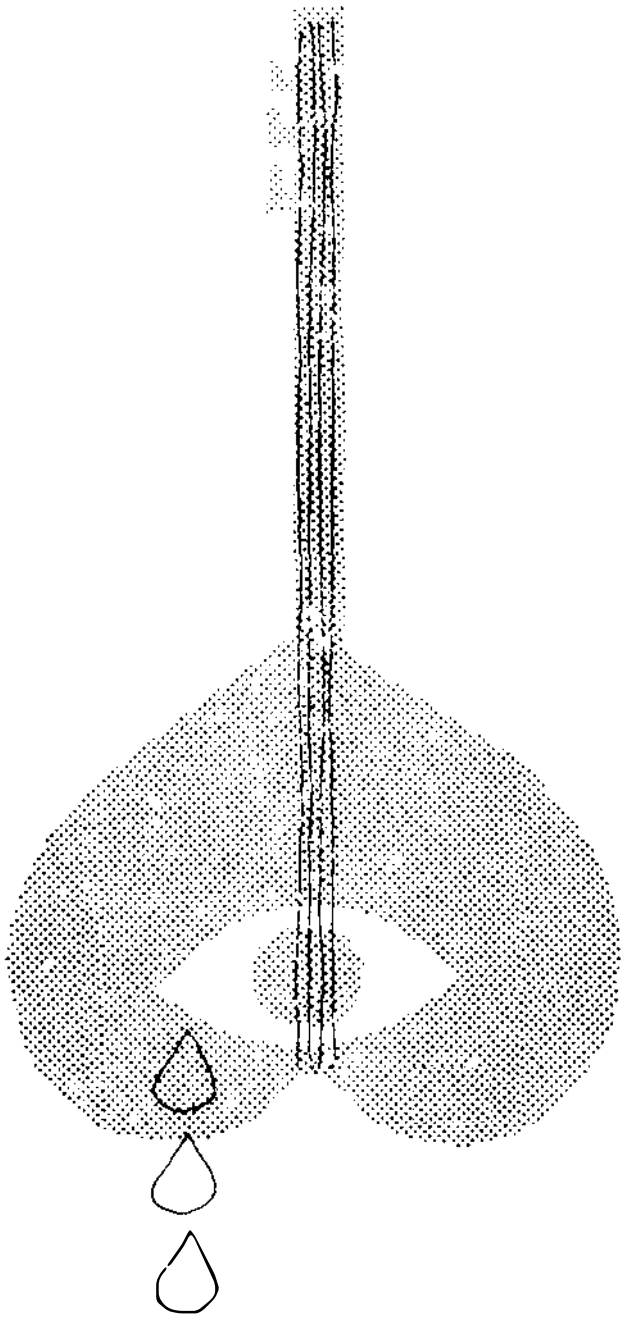
•

KİTÂBE

Yolcu oğlumdu gördüğün bu mezar
Yaşamak istiyordu hakkıydı.
Fakat eyvah o karanlık canavar
Ona haince pek çabuk kıydı.

20 Haziran 1978

Söz vardır halk içinde

«Biz dünyadan gider olduk
Kalanlara selâm olsun»

YUNUS EMRE

•

DÖRTLÜK

Karlı dağların başında
Salkım salkım duran bulut
Saçın çözüp benim için
Yaşın yaşın ağlar mısın

GELDİ GEÇTİ ÖMRÜM BENİM

Geldi geçti ömrüm benim
Şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gelir
Şol göz yumup açmış gibi

İşbu söze Hak tanıktır
Bu can gövdede konuktur
Bir gün ola çıka gide
Kafesten kuş uçmuş gibi

Miskin âdem oğulları
Ekinlere benzer gider
Kimi biter kimi yiter
Yere tohum saçmış gibi

Bu dünyada bir nesneye
Yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere
Gök ekini biçmiş gibi

Bir hastaya vardın ise
Bir içim su verdin ise

Yarın anda karşı gele
Hak şarabın içmiş gibi

Yunus Emre bu dünyada
İki kişi kalır derler
Meğer Hızır İlyas ola
Ab-ı hayat içmiş gibi

ARAMIZDA GEZER ÖLÜM

Hiç bilmezem kezik kimin
Aramızda gezer ölüm
Halkı bostan edinmiştir
Dilediğin üzer ölüm

Bir nicenin belin büker
Bir nicenin mülkün yıkar
Bir nicenin yaşın döker
Var gücünü ezer ölüm

Birinin alır kardaşın
Revan eder gözü yaşın
Hiç onarmaz bağrı başın
Hayır işten bezer ölüm

Yiğidi koca olunca
Komaz kendini bilince
Birini koyup gelince
Gözlerini süzer ölüm

Kanı anın sevdik yarı
Kıl taatın arı yürü
Miskin Yunus aydır bunu
Ejderhalar ezer ölüm

SEN ANA CAN OLASIN

Ol can kaçan ölüser
Sen ana can olasın
Ölmüş gönül dirile
Andaki Sen olasın

Ölmeği dirlik ola
Ölmesiz dirlik bula
Ölmüş gönül dirile
Andaki Sen olasın

Can bedenden uçucak
Menziline göçücek
Ol cihana geçicek
Göze ayân olasın

Tozunu yer almaya
Bir zerre ırılmaya
Âşık canı ölmeye
Mâşuku Sen olasın

Yunus sen âşık isen
Aşka muvafık isen
Korkma ulaşık isen
Ne olursan olasın

SABAHIN SİNLİĞE VARDIM

Sabahın sinliğe vardım
Gördüm cümle ölmüş yatar
Herbiri biçare olup
Ömrün yavu kılmış yatar

Vardım bunların katına
Baktım ecel heybetine
Nice yiğit muradına
Ermeyüben ölmüş yatar

Tuzağa düşmüş tenleri
Hakk'a ulaşmış canları
Görmez misin sen bunları
Nöbet bize gelmiş yatar

Esilmiş inci dişleri
Dökülmüş sarı saçları
Kamu bitmiş teşvişleri
Hak varlığın bulmuş yatar

Gitmiş gözünün karası
Hiç işi yoktur durası
Kefen bezinin pâresi
Sönüğe sarılmış yatar

Yunus gerçek âşık isen
Mülke suret bezemegil
Müke suret bezeyenler
Kara toprak olmuş yatar

DÖRTLÜKLER

1

Canın diri tutan kişi
Dost katından ırak düşer
Feda kılam yüz bin canı
Iraklıktan beri gelem

2

Azrail ala canını
Unuttura her sanını
Kara toprağa tenini
Kararlar bir eyyam gelir

3

Erenler sohbetinde
Deste kızıl gül idim
Açıldım ele geldim
Soldumusa ne oldu

4

Bir kez gönül yıktınısa
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil

HACI BAYRAM-I VELÎ

•

HİÇ KİMSE ÇEKEBİLMEZ

Hiç kimse çekebilmez
Güçtür feleğin yayı
Derdine gönül verme
Bir bir götürür vayı

Oynayu gelür aldar
Çünki eli çapüktür
Bir buncılayın fitne
Kande bulur arayı

Çün yüzini döndürdü
Bir lâhza karar itmez
Nice seri pây ider
Döner ser ider pâyı

Bir fâni vefâsızdur
Kavline inanma hiç
Gâh yoksulu ider bay
Gâh yoksul ider bayı

Hayran kamu âlimler
Bu maninün dalında
Kaf'dan kaf'a hükm ider
Bilmez bu muammâyı

Vâhiddür o vahdette
Kesrette kani tefrîk
Hızr irmedi bu sırra
Bildirmedi Mûsâ'yı

Miskin Hacı Bayram sen
Dünyaya gönül virme
Bir ulu imaretdür
Alma başa sevdayı

ŞAH HATÂYÎ

•

KERBELÂ AĞITI

Matem ayında yasını çekelim
Güzel şahın al kanda yüzdüğü gündür
Yezitler elinde giriftar oldular
İmamların Şam'dan bezdiği gündür

Soldurdular taze gül gibi teni
Ayla günde giydi kara donunu
Cümle şehitlerin kırmızı kanının
Levir levir olup aktığı gündür

Bir ateş saldılar âlemi yakmağa
Âb-ı Zemzem indi anları yuğmağa
Nurdan kefen indi anları sarmağa
İmam'ın kabri kazıldığı gündür

Lânet Yezid'e, sevinip donandı
Cümle şehitler de kana boyandı
Arşta melekler de hep yere indi
Alimizin tabut düzdüğü gündür

Şah Hatâyî'm eydür, çekelim ahı
Yezitler düşünmedi ulu dergâhı
Kerbelâ'da yatan Şah'ların Şah'ı
Fatmana'nın yaslı gezdiği gündür

DÜN GÜN İNTİZARIM SANA KERBELÂ

Dün gün intizarım sana Kerbelâ
Duralım İmam-ı Hüseyn aşkına
Serden gayrı sermayem yok elimde
Verelim İmam-ı Hüseyn aşkına

Ne hup öter, şu seher bülbülleri
Mâni söyler iman ehlin kulları
Taze açılmış Askerî gülleri
Derelim İmam-ı Hüseyn aşkına

Rehber, tâlibini arıkla getür
Tamam eyle eksik yerlerim yetür
Rıza lokmasını meydana getür
Yiyelim İmam-ı Hüseyn aşkına

Kapıyı kaktı kırkların birisi
Birisinden mest oluptur varısı
Sarı Kaya padişahın korusu
Konalım İmam-ı Hüseyn aşkına

Şah Hatâyî'm bu yola beli deyû
Çağrışırlar Muhammed Ali deyû
Cümlemiz bir ikrarın kulu deyû
Varalım İmam-ı Hüseyn aşkına

PÎR SULTAN ABDAL

•

ŞU KANLI ZALİMİN ETTİĞİ İŞLER

Şu kanlı zalimin ettiği işler
Garip bülbül gibi zareler beni
Yağmur gibi yağar başıma taşlar
Dostun bir fiskesi pareler beni

Dar günümde dost düşmanım bell'oldu
On derdim var ise şimdi ell'oldu
Ecel fermanı boynuma takıldı
Gerek asa gerek vuralar beni

Pîr Sultan Abdal'ım can göğe ağmaz
Hak'tan emrolmazsa ırahmet yağmaz
Şu ellerin taşı hiç bana değmez
İlle dostun gülü yareler beni

BİZ HÂL EHLİ KARDAŞLARIZ

Gel güzelim kaçma benden
Yâda gelmiyen erüz biz
Biz hâl ehli kardaşlarız
Erkân içinde yoluz biz

Söyleşelim hâlden hâle
Dilleşelim dilden dile
Biz gezeriz elden ele
Taze açılmış gülüz biz

Pîr Sultan'ım ne ağlarsın
Gözünden kan yaş damlarsın
Sen bizden ateş umarsın
Yanmış üfrülmüş külüz biz

KALSIN BENİM DAVAM DİVANA KALSIN

Ben de şu dünyaya geldim sakinim
Kalsın benim davam divana kalsın
Muhammed Ali'dir benim vekilim
Kalsın benim davam divana kalsın

Yorulan yorulsun ben yorulmazam
Derviş makamından ben ayrılmazam
Dünya kadısından ben sorulmazam
Kalsın benim davam divana kalsın

Ben de vekil ettim Bâri Hüdâ'mı
O da kulu gibi zulüm ede mi
Orda söyletirler bir bir adamı
Kalsın benim davam divana kalsın

Mümin müslim döşürür de cem olur
Anda sınık yaralara em olur
Kara taş erir de safi dem olur
Kalsın benim davam divana kalsın

Pîr Sultan Abdal'ım dünya kovandır
Giden zâlim beyler gelen ihvandır
Muhammed divanı ulu divandır
Kalsın benim davam divana kalsın

DÖRTLÜK

Hanı benim ile lokma yiyenler
Başı canı dost yoluna koyanlar
Sen ölmeden ben ölürüm diyenler
Dostlar da geriye kaçtı bulunmaz

ÂŞIK GARİP

•

NÂME GELDİ VATANIMDAN

Nâme geldi vatanımdan
Vakti varayım gideyim
Gözlerimden kanlı yaşlar
Aktı varayım gideyim

Ol kerimdir kerem kâni
Kuluna çoktur ihsanı
Gurbet elin kahrı beni
Yaktı varayım gideyim

Bendoldum kanlı zalime
Asla rahmetmez halime
Yedi yıldır dost yoluma
Baktı varayım gideyim

Âşık Garip yalvar kendin
Yiğit olan döğer bendin
Felek boynuma kemendin
Taktı varayım gideyim

DÖRTLÜK

Garip eder ben garibe kim baksın
Anam yoktur gelsin göz yaşı döksün
Kardaşım yok mezarıma taş diksın
Bir çalıdır mezar taşı garibin

•

AĞLAYANLAR GÜLMESEYDİ

Çar köşe fâni dünyada,
Koç yiğitler olmasaydı.
Dünyayı zulüm alırdı
Ağlayanlar gülmeseydi.

Dünyayı zulüm alırdı,
Gün doğmaz öyle kalırdı,
Âşıklar mecnun olurdu,
Sevdiceğin bulmasaydı.

Sevdiğim karşımda salın
Bilmez misin insan halin
Yare gönderdiğim gülün
Yapracığı solmasaydı.

Vur ha koç Köroğlu vur ha,
Yar derdine derman ara,
Ölüme olurdu çare
Emir Hak'dan gelmeseydi.

GELİN AĞLAŞAK HOYLU'YA

Haber aldım Tebrizliden
Gelin ağlaşak Hoylu'ya
Çıksın bu haber gizliden
Gelin ağlaşak Hoylu'ya

Yiğit Hoylu'yu soyalım
Duru sularla yuyalım

Mezara nasıl koyalım
Gelin ağlaşak Hoylu'ya

Hoylu değil bu bir kale
Seyret başa gelen hale
Gitti aslan gelmez yola
Gelin ağlaşak Hoylu'ya

Hoylu'nun kefenin satın
Üstüne kubbeler çatın
Hoylu'yu şehide katın
Gelin ağlaşak Hoylu'ya

Bizim dağların kaplanı
Güreşse yıkar aslanı
Köroğlu'nun kahramanı
Gelin ağlaşak Hoylu'ya

YİĞİT YATAĞI BOŞ KALMAZ

Bu dünyadan giden gelmez
Zannetme ağlayan gülmez
Yiğit yatağı boş kalmaz
Gökte kır at kişnedikçe

BİR KÖTÜ KAVGADAN DÖNMÜŞ KAÇIYOR

Yiğit cidasını almış atıyor
Ak elleri kızıl kana batıyor
Bir kötü kavgadan dönmüş kaçıyor
Kaçma kötü kaçma şimdi hun olur.

MUHYÎ

•

TÜKENMEYİZ KIRMAK İLE

Zâhit bizi tan eyleme,
Hak ismin okur dilimiz.
Sakın efsâne söyleme
Gerçeğe varır yolumuz.

Sayılmayız parmak ile,
Tükenmeyiz kırmak ile,
Taşramızdan sormak ile,
Kimse bilmez ahvâlimiz.

ERCİŞLİ EMRAH

•

Yığıldı sarraflar kıymet biçmeye
Bin tümen yetmedi bir tanesine

KENDİR KEMER KESTİ BELLERİMİZİ

Gök yüzünde bölük bölük turnalar
İşte görürsünüz hallarımızı
Beni mihnet ile böyüten anam
Diyin beklemesin yollarımızı

İnsan yüreğini meze ederler
Eski yaramızı teze ederler
Gündüz akşamaca eza ederler
Gece de bağlarlar kollarımızı

Ben de Emrah idim kendi halıma
Şahin kuşu kondururdum koluma
İpek şadda bağlar idim belime
Kendir kemer kesti bellerimizi

KARA TOPRAĞA YASLANIP

Hey ağalar hey gaziler
Kollar kolçağa yaslanıp
Yanar yüreğim sızılar
Sinem bıçağa yaslanıp

Yaz gelende çaylar akar
Aşk ataşı yürek yakar
Leyli çıkmış yola bakar
Mecnun bir dağa yaslanıp

Âşıklar çekerler zarı
Erisin dağların karı
Ağaçlar yetirip barı
Meyva yaprağa yaslanıp

Emrah diyer Süleymanlar
Biz burdayız hanı onlar
Aslan kimin kahramanlar
Kara toprağa yaslanıp

Erçiş'te Hafız Asker Coşkun'dan derlenmiştir.
(Ölümü 1942 - Ölüm yaşı 80)

SOLDURDUN GONCADA GÜLÜMÜ FELEK

Nice bir nice bir peşime düştün
Kul kanlısı Allah zalımı felek
Beni dertli ettin saldın dağlara
Hiç gelip sormadın halımı felek

Yüreğime vurdun döğüntü dağı
Kaynattın kanımı erittin yağı
Topladın çiçeği kuruttun bağı
Başladın kırmaya dalımı felek

Böyle imiş bize Hakkın fermanı
Dertli olan arar bulur dermanı
Savrulacak kaldı gönül harmanı
Tersine estirdin yelimi felek

Sefil Emrah der ki belim bükerim
Garip kuşlar gibi tüğüm dökerim
Nice bir nice bir kahrın çekerim
Soldurdun goncada gülümü felek

Bu şiir, Erciş'te
M. S. Saraçoğlu'nun dedesi
Mustafa Saraçoğlu'ndan (Ölümü 1951)
ve Eşref Kurt'tan derlenmiştir.

KARACAOĞLAN

•

YİNE BİR ZORBALIK SARDI BAŞIMI

Yine bir zorbalık sardı başımı
Yol ver dağlar ben sılama gideyim
Zalım felek ağuladı aşımı
Yol ver dağlar ben sılama gideyim

Bugün çay bulandı yarın durulmaz
Gurbette ölenin gözü yumulmaz
Anadan ayrılan yardan ayrılmaz
Yol ver dağlar ben sılama gideyim

İmana gel kanlı gurbet imana
Biz de başımızı saldık gümana
Gün boyunca yağmur yağıp çimene
Yol ver dağlar ben sılama gideyim

Gurbet ilde demir zincir zor gelir
Koç yiğide zulüm gelir ar gelir
Güneşli havada boran kar gelir
Yol ver dağlar ben sılama gideyim

Hazeli de Karac'oğlan hazeli
Döküldü dalların gülü gazeli
Gurbet ilde neyliyeyim güzeli
Yol ver dağlar ben sılama gideyim

KEMLER İYİLİK GÖREMEZ

Kemler iyilik göremez
Gamlanma gönül gamlanma

Bin kaygu bir borç ödemez
Gamlanma gönül gamlanma

Koyun meler kuzu meler
Sular hendeğine dolar
Ağlayanlar bir gün güler
Gamlanma gönül gamlanma

Yiğit yiğidin yoldaşı
At yiğidin öz kardaşı
Sağlıktır her şeyin başı
Gamlanma gönül gamlanma

Yiğit yiğide yâr olur
Kötülerde ham süt olur
Kara gün ömrü dar olur
Gamlanma gönül gamlanma

Nâçar Karac'oğlan nâçar
Pençe vurup göksün açar
Kara gündür gelir geçer
Gamlanma gönül gamlanma

DÖRTLÜK

Aradılar bir tenhada buldular
Yaslandılar şıvgalarım kırdılar
Yaz bahar ayında bir od verdiler
Yandım gittim ala karlı dağ iken

ÂŞIK KEREM

•

ÖLÜM EYNİMDEKİ HIRKAM

Kadir kayyum olan Allah,
Yollara verme bu derdi.
Bana verdin ben çekerim,
Çöllere verme bu derdi.

Var mı dost yoluna bakan,
Serini odlara yakan,
Derelerden coşup akan,
Sellere verme bu derdi.

Ben Kerem'im kimden korkam
Gurbet elde yoktur arkam,
Ölüm eynimdeki hırkam,
Kullara verme bu derdi.

DÖRTLÜK

Bozulmaz mı alnımızda yazılar
Göz göz oldu yaralarım sızılar
Kerem diyer dinleyin hey gaziler
Derdin koyup benim için ağlar var

GEVHERÎ

•

AĞIT

Gazilerin serefrazı ağası
Vasfını söyleyen dilleri ağlasın
Bunca guzat ile o kahramanın
Gazaya eştiği yollar ağlasın

Gaza meşesinin böbr'ü pelengi
Fi-sebilullahtı gazası cengi
Kaplan postu ile altın çelengi
Bile takındığı teller ağlasın

Nam-ı Hakk-ı dilden tekrar eyleyen
Şecaat gevherin izhar eyleyen
Gece gündüz ana timar eyleyen
Yarasını saran eller ağlasın

Din uğruna daim giderdi yola
Ettiği gazalar gelir mi dile
Hısım akrabası kardeşi bile
Hizmetinde olan kullar ağlasın

Gevherî sırrına sırdaş olanlar
Serhadlerde ana pâdaş olanlar
Gazada kendüye yoldaş olanlar
Döküp gözlerinden kanlar ağlasın

ÂŞIK

•

İNİLERİM

Ulu ulu kervan geçen
Yollar gibi inilerim
Karlı karlı dağlar aşan
Seller gibi inilerim

Yücesinden er haykırmaz
Sığın geyiği böğürmez
Kuş uçmaz kulun yüğürmez
Dağlar gibi inilerim

Canım karılığa düşmüş
Kaynadı ciğerim taşmış
Hocasından ayrı düşmüş
Kullar gibi inilerim

Hayalin benden dolundu
Ah ile bağrım delindi
İçinden beyi alındı
İller gibi inilerim

Yapıdan düşmüş bozulmuş
Top tüfek vurmuş ezilmiş
Kil'selerde haç yazılmış
Taşlar gibi inilerim

Miskin Âşık bilmez nider
Evliya gayretin güder
Subha değin tesbih eder
Diller gibi inilerim

HİMMET

•

DERMAN SENDEDİR

Vakt-ı seherde
Açılıp perde
Düştüğüm yerde
Derman sendedir

Düşmüşüm kaldır
Minnetin oldur
Ağlarım güldür
Derman sendedir

Benim biçare
Kaldım avâre
Yürek pür yâre
Derman sendedir

Nefs-i zâlimi
Gözle hâlimi
Sundum elimi
Derman sendedir

Derviş Himmet'e
Çâre vuslata
Derd ü firkate
Derman sendedir

KULOĞLU

•

İŞİT ÂVÂZIMI BEN DE VAR İDİM

İşit âvâzımı ben de var idim
Uçup gitme bunda konadur bülbül
Senin hûb nefesin kalbim evinde
Vücudum şehrini donatur bülbül

Konarsan güle kon dikene konma
Eski düşmanların dost olur sanma
Açıp da göğsünü hâre dayanma
Rakiplerin kastı canadur bülbül

Sultan oldur rahmeyleye kuluna
Tabip oldur derde derman buluna
Bönlük edüp konma gülün dalına
Hârı var pençeni kanatur bülbül

Kuloğlu dembedem dolular içer
Kişi sevdiğine dîbâlar biçer
Bu dünya fânidir tez gelir geçer
Bu bahçenin sonu fenâdur bülbül

ÖKSÜZ ÂŞIK

•

ÖLDÜ ZANNETTİLER BİZİ

Gül budanmış dal dal olmuş,
Biz bu yerlerden gideli.
Siyah zülfün tel tel olmuş
Biz bu yerlerden gideli.

Gül menekşeye karışmış,
Küskün olanlar barışmış,
Taze fidanlar erişmiş,
Biz bu yerlerden gideli.

Öksüz Âşık der bu sözü,
Hakk'a çevrilmiştir yüzü,
Öldü zannettiler bizi,
Biz bu yerlerden gideli.

DÖRTLÜKLER

1

Dağ başında yurdun mu var
Şikâr alan kurdun mu var
Bencileyin derdin mi var
Mecnun'u çok güzel dağlar

2

Bırakıp illeri dağlar aşanlar
Padişah uğruna sefer'eşenler
Allah'ın yolunda şehit düşenler
Gelmedi yad ilde kalanlarımız

ÂŞIK ÖMER

•

DÖRTLÜK

Kurulalı neler çekmiş
Yalan dünyaya sorsana
Nice bin türlü kan etmiş
Akan deryaya sorsana

AĞLAYI AĞLAYI GÖZ ELDEN GİTTİ

Devlet hümâsını tutayım derken
Uçurdum kolumdan, baz elden gitti
Cehdedip ardından yeteyim derken
Hazır turna ile kaz elden gitti

Hüda'nın verdiğne olalım kail
Gönül ata, dona, dilbere mail
Olmuş iken bir dem devlete nail
Kıymetin bilmedim tez elden gitti

Yine cûş eyledi bu dertli yürek
Sînemi çâk etti bu devri felek
Mevlâ'nın verdiğne kanaat gerek
Gönül çok isterken az elden gitti

Mevlâ'm verse varabilsem yarime
Elim varmaz oldu kisb ü kârime
Bir kara dumandır çöktü serime
Kış eyyamı geldi yaz elden gitti

Ömer içini gör bakma dışına
Çektiğin gelmesin kullar başına
Kimse rahm eylemez çeşmim yaşına
Ağlayı ağlayı göz elden gitti

KUL MUSTAFA

•

DÖRTLÜK

Kartal eder dünya fani
Alır bir gün tenden canı
Kendi kanadımdır beni
Vuran ok deyi çağırır

PÎR MEHMED

•

DİLLERİM SENİ ÇAĞIRIR

Yolcu oldum yola düştüm
Yollarım seni çağırır
Bülbül oldum güle düştüm
Güllerim seni çağırır

Bulut oldum göğe ağdım
Yağmur oldum yere yağdım
Gözümden çok yaşlar sağdım
Sellerim seni çağırır

Çok zaman toprakta yattım
Türlü çiçek oldum bittim
Arı oldum çok bal ettim
Ballarım seni çağırır

Bu hana mihman gelmişim
Gâh ağlayıp gâh gülmüşüm
Bahri ummana dalmışım
Göllerim seni çağırır

Pîr Mehmed'im aşka düştü
Aşk dalgası hadden aştı
Virdimize Ya Hak düştü
Dillerim seni çağırır

SEYRANÎ

•

GELEN AĞLAR GİDEN AĞLAR

Ne hikmettir şu dünyaya
Gelen ağlar giden ağlar
Soralım yoksula baya
Asıl nedir neden ağlar

Ömrümün defterin dürdüm
Hâkipâye yüzüm sürdüm
Bir acayip kale gördüm
Burçu baru beden ağlar

Bir deveci yider deve
Yularından seve seve
Bir birinden ive ive
Deve ağlar yiden ağlar

Seyranî'ye acap n'olmuş
Derunu dert ile dolmuş
Kimi etmiş kimi bulmuş
Bulan ağlar eden ağlar

AĞLAMAKTIR HALİM BENİM

Şu kimsesiz sahralarda
Diken oldu gülüm benim
Gizli gizli tenhalarda
Ağlamaktır halim benim

Gülü dikene katalı
Diken elime batalı

Yâr beni yardan atalı
Bükülmüştür belim benim

Arı geçmez çiçeğinden
Çiçek geçmez biteğinden
Erenlerin eteğinden
Kesme Rabbim, elim benim

Yedim acı teresinden
İçtim kanlı şırasından
Seyranî gam deresinden
Cûş eyledi selim benim

BAYBURTLU CELÂLİ

•

KARŞI YATAN ULU DAĞLAR

Karşı yatan ulu dağlar,
Kar kusar bellerin senin
Yazın, kışın belli olmaz,
Sert eser yellerin senin.

Suyun bir kumsaldan kaynar,
İner düz ovayı boylar,
Şarıl şarıl akar çağlar,
Serindir suların senin.

Çiğdemin menekşen kokar,
Güzeller göğsüne takar,
İçinde sunalar seker,
Derindir göllerin senin.

Çevren çiçekle dolmasın*
Umarım yaylan olmasın
Yâd elden avcı gelmesin
Bağlansın yolların senin.

Celâli der tuzak kurdun,
Pusularda sindin durdun,
Yahşi yerden yaman vurdun,
Kırılsın kolların senin.

(*) Bazı yerlerde «Dağın çiçekle dolmasın» şeklindedir.

DADALOĞLU

•

ÖLÜM DE GÜZELİ SEVMEYE BENZER

Gecebaş geldi de nerde kışladı,
Ufacık evlere neler işledi,
Taze gelin, büyük kızdan başladı,
Ölüm de güzeli severe benzer.

Gecebaş geldi de el ayak şaştı,
Han evler kapandı, dükkânlar göçtü;
Koçyiğit kalmadı, toprağa düştü,
Analar yürekten yanara benzer.

Ulu minarede salâ verildi,
Binbir ayak bir ayağa derildi,
Kabirciye kazma kürek verildi,
Arkadan da mehdi gelire benzer.

Dadal mevlânın sunduğu ağıdır,
Pençe vurur can evimi dağıdır;
Ecel değirmende unun öğüdür,
Teknenin başında yük vara benzer.

DÖRTLÜKLER

1

Kozan'a iller Kozan'a
Akıl ermez bu düzene
Öldürmüşler beyimizi
Yasak mezarın gezene

2

Kozan dağı karlı buzlu
Etrafı gelinli kızlı
Gitme beyim öldürürler
O hainler dünden sözlü

3

Bahar seli akar gider
Kenarını yıkar gider
Genç yaşında ölen yiğit
Boyuncuğun büker gider

4

Kır atım ürktü boşandı
Üzengi yere döşendi
Ne yatarsın Kozanoğlu
Kılıcı düşman kuşandı

5

Yürü yiğit yürü yolundan kalma
Her yüze güleni dost olur sanma
Ölümden korkup da sen geri durma
Yiğidin alnına yazılan gelir

6

Arap at üstünde olsa postumuz
İkrarından döndü m'ola dostumuz
Bir gün kara toprak örter üstümüz
Çürütür ha nazlı dilber çürütür

7

Ağlayı ağlayı Dadal'ım söyler
Vefasız dünyayı şu insan n'eyler
Bin yiğidi bir kötüye kul eyler
Şimden sonra yaşaması güç oldu

RUHSATÎ

•

YAZI BELLİ DEĞİL HAT BELLİ DEĞİL

Bir vakta erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Deva belli değil dert belli değil

Fark eyledik âhir vaktin yettiğin
Merhamet çekilip göğe gittiğin
Gücü yeten soyar gücü yettiğin
Papak belli değil, kürt belli değil

Adalet kalmadı hep zulum doldu
Geçti şu baharın gülleri soldu
Dünyanın gidişi acayip oldu
Koyun belli değil kurt belli değil

Başım ayık değil kederden yastan
Ah ettikçe duman çıkıyor festen
Haraba yüz tuttu bezmi gülistan
Yayla belli değil yurt belli değil

Çarh bozulmuş dünya ıslah olmuyor
Ehli fukaranın yüzü gülmüyor
Ruhsatî de dediğini bilmiyor
Yazı belli değil hat belli değil

UNUTMA HA

Bir gün başın son yastığa
Koyacaklar unutma ha
İki komşu gelip bir bir
Soyacaklar unutma ha

Gezer ölüm, pazarında
Gelir bu gün de yarın da
Bir tahtanın üzerinde
Yuyacaklar unutma ha

Bağlanır kanadın kolun
Nutka kadir olmaz dilin
Mirasçılar bütün malın
Yiyecekler unutma ha

Kan dolar gözün içine
Söz katma sözün içine
Yarım top bezin içine
Saracaklar unutma ha

Felek dinlemez nazını
Kabul etmez niyazını
Beş on kişi namazını
Kılacaklar unutma ha

İndirirler kara yere
Karanlık bir ıssız dere
Ne bir mum ne de bir çıra
Koyacaklar unutma ha

Yalınız kalırsın bîkes
Evden barktan umudu kes
Kayıptan işittim bir ses
Soracaklar unutma ha

Ruhsatî ölüm korkusu
San, ıslah eder herkesi
Kaldır dünyadan hevesi
Görecekler unutma ha

DÖRTLÜK

Uzak eyledin dostumu
Ateşe yaktın üstümü
Bilmeden soydun postumu
Şal eyledin, sabreyledim

ÂŞIK ŞENLİK

•

AZRAİLDEN MÜHLET ALAN ÖĞÜNSÜN

İster ihtiyar ol ister nevcivan
Bu dünyada bâki kalan öğünsün
Meraksız fikirsiz gamsız her zaman
Her zaman şâd olup gülen öğünsün

Müddet ki Hazreti Âdem'den beri
Okunmaz defteri bilinmez sırrı
Bu dünyadan gitti nice bin biri
Ahretten dünyaya gelen öğünsün

Sefil Şenlik diyer bu dünya fâni
İskender, Ürüstem, Süleyman hani
Ecel pazarından kurtaran canı
Azrailden mühlet alan öğünsün

DÖRTLÜK

Ne bakarsın melûl melûl yüzüme
Yüreğime koydun veremi kartal
Kanat çaldın, pervâz ettin uçmağa
Zalım gülle kesti aranı kartal

SÜMMANÎ

•

GİTTİĞİN MENZİLDEN DÖNEBİLMEZSİN

Gel gönül güvenme köşke saraya
Kazanıp safâsın sürebilmezsin
Bu dünya mal olmaz yoksula baya
İnsansın kararda durabilmezsin

Güvenme âlemde gençliğe çağa
Gel gönül yapışma çürük budağa
Ne evlâda güven ne bahçe bağa
Becerip yemişin derebilmezsin

Güvenme mercanım lâlim var diye
Bâb-ı Sadârette elim var diye
Güvenme dünyada malım var diye
Cem edip safâsın sürebilmezsin

Ne yaptı Sümmanî aşkın rahına
Canım kurban olsun şâhlar şâhına
Âkıbet yolcuyuz ahret râhına
Gittiğin menzilden dönebilmezsin

KAĞIZMANLI HIFZI

•

AĞIT

Sefil baykuş ne gezersin bu yerde
Yok mudur vatanın illerin hani
Küsmüş müsün selâmımı almadın
Şeyda bülbül şirin dillerin hani

Ecel tuzağını açamaz mısın
Açıp da içinden kaçamaz mısın
Azat eyleseler uçmaz mısın
Kırık mı kanadın kolların hani

Bir kuzu koyundan ayrı ki durdu
Yemez mi dağların kuş ile kurdu
Katardan ayrıldın şahin mi vurdu
Turnam teleklerin tellerin hani

Aç mısın yok mudur ekmeğin aşın
Odan da karanlık yok mu ataşın
Hanidir güveyin hani yoldaşın
Hani kapın bacan yolların hani

Kara yerde mor menevşe biter mi
Yazbaharda ishak kuşu öter mi
Bahçede alışan çölde yatar mı
Uyan garip bülbül güllerin hani

Bunda yorgan döşek yastık var mıdır
Bu geniş dünyada yerin dar mıdır
Dalın tahta duvar önün yar mıdır
Yeşil başlı sunam göllerin hani

Körpe maral idin dağlarımızda
Dolanırdın sol ve sağlarımızda
Taze fidan idin bağlarımızda
Felek mi budadı dalların hani

Düğününde acı şerbet içildi
Gelinlik esvabın dar mı biçildi
İlikle düğmele göğsün açıldı
N'oldu kemerbeste bellerin hani

Alışmış kaşların var mı karası
Ela idi gözlerinin binası
Kocaldın mı on beş yılın sunası
Yok mudur takatın hallerin hani

Emmim kızı aç kapıyı gireyim
Hasta mısın hal hatırın sorayım
Susuz değil misin bir su vereyim
Çaylarda çalkalanan sellerin hani

Yatarsın gaflette gamsız kaygısız
Ninni balam ninni kalma uykusuz
Hem garip hem çıplak, hem aç hem susuz
Felek fukarası malların hani

Her gelip geçtikçe selâm vereyim
Nişangâh taşına yüzüm süreyim
Kaldır nikabını yüzün göreyim
Ne çok sararmışsın halların hani

Civan da canına böyle kıyar mı
Hasta başın taş yastığa koyar mı
Ergen kıza beyaz bezler uyar mı
Al giy allı balam şalların hani

Daha seyrangâha çıkamaz mısın
Çıkıp da dağlara bakamaz mısın
Kaldırsam ayağa kalkamaz mısın
Ver bana tutayım ellerin hani

Sen de Hıfzı gibi tezden uyandın
Uyandın da taş yastığa dayandın
Aslı Hanım gibi kavruldun yandın
Yeller mi savurdu küllerin hani

(Genç yaşta ölen amcası kızı için)

EFKÂRÎ

•

BU NASIL ZULUM

Yarab bu ne ölüm bu nasıl zulum
Ah edip de ağır başlar ağlıyor
Çiçeği burnunda solan bu gülüm
Toprağa karışan saçlar ağlıyor

Can dayanır mı böyle bir zara
Kaldı kıyamete bendeki yara
Dur mezarcı kazma vurma mezara
Sen görmezsin toprak taşlar ağlıyor

Ötme bülbül ötme bağlar yaslıdır
Bugün kara gündür çağlar yaslıdır
Kalan bir Kerem'dir giden Aslı'dır
Ovalar yaylalar köşkler ağlıyor

Efkârî sen gamsız kalmazsın bir gün
Ortada bir tabut bu nasıl düğün
Her kimin yüzüne baktıysam bu gün
Çekilir yürekler içler ağlıyor

MESLEKÎ

•

ÖLÜM YAVAŞÇA YAVAŞÇA

Dolanı dolanı gelir
Ölüm yavaşça yavaşça
Kalem alıp yaz derdini
Gülüm yavaşça yavaşça.

Söyünmüyor bir dem nârım,
Sevda oldu öz diyarım,
Güz dedi geçti baharım,
Selim yavaşça yavaşça

Garip gönlüm durmaz oldu
Gözüm ırak görmez oldu
İşe güce vurmaz oldu
Elim yavaşça yavaşça.

Sevdiğim bu yana bakmaz,
Kaş eğip kirpiğin yıkmaz,
Kırıldı kanadım, kalkmaz
Kolum yavaşça yavaşça.

Şu dünyaya güvenilmez
Ölmeyince gam kesilmez
Meslekî artar eksilmez
Zulüm yavaşça yavaşça.

ÂŞIK VEYSEL

•

ASLIMA KARIŞIP TOPRAK OLUNCA

Aslıma karışıp toprak olunca
Çiçek olur mezarımı süslerim
Dağlar yeşil giyer bulutlar ağlar
Gök yüzünde dalgalanır seslerim

Ne zaman toprakla birleşir cismim
Cümle mahlûk ile bir olur ismim
Ne hasudum kalır ne de bir hasmım
Eski düşmanlarım olur dostlarım

Evvel de topraktır sonra da adım
Geldim gittim bu sahnede oynadım
Türlü türlü tadilâta uğradım
Gâhi viran şen olurdu postlarım

Benden ayrılınca kin ve buğuzum
Herkese güzellik gösterir özüm
Topraktır cesedim güneştir özüm
Hava yağmur uyandırır hislerim

Âlimler âlemi ölçer biçerler
Hamını hasını eler seçerler
Bu dünya fanidir konar göçerler
Veysel der ki gel barışak küslerim

DÖRTLÜKLER

1

Can bedenden ayrılıcak
Tütmez baca yanmaz ocak
Selâm olsun kucak kucak
Dostlar beni hatırlasın

2

Açar solar türlü çiçek
Kimler gülmüş kim gülecek
Murad yalan ölüm gerçek
Dostlar beni hatırlasın

3

Bütün kus'rumuzu toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yârim kara topraktır

4

Âşıklar âlemde gülmez dediler
Akar göz yaşlarım silmez dediler
El elin derdini bilmez dediler
Kimler gelip hatırımı soracak

ÂŞIK İHSANÎ

•

YAZACAĞIM

Yazacağım, bu can tende
Durana dek yazacağım
Eşitsizlik zincirini
Kırana dek yazacağım

Günüm çıkasıya dardan
Haber gelesiye yârdan
Vurguncuyu şahdamardan
Vurana dek yazacağım

Ağalığın çöküşünü
Gür suların akışını
Fakirliğin kalkışını
Görene dek yazacağım

Sorumluyum ben çağımdan
Düz ovamdan dik dağımdan
Sömürgeni toprağımdan
Sürene dek yazacağım

Halkım uyanmasın diye
Gerçekler gizlenir, niye
Anayasam raftan köye
Girene dek yazacağım.

ADSIZ BİR OZANDAN

•

DÖRTLÜK

Yağmur yağar boran eser kış gibi
Gündüz hayalimde gece düş gibi
Şahin pençesinde yavru kuş gibi
Çığırta çığırta yedi dert beni

SEYYAH DEDE

•

KAN AĞLASIN

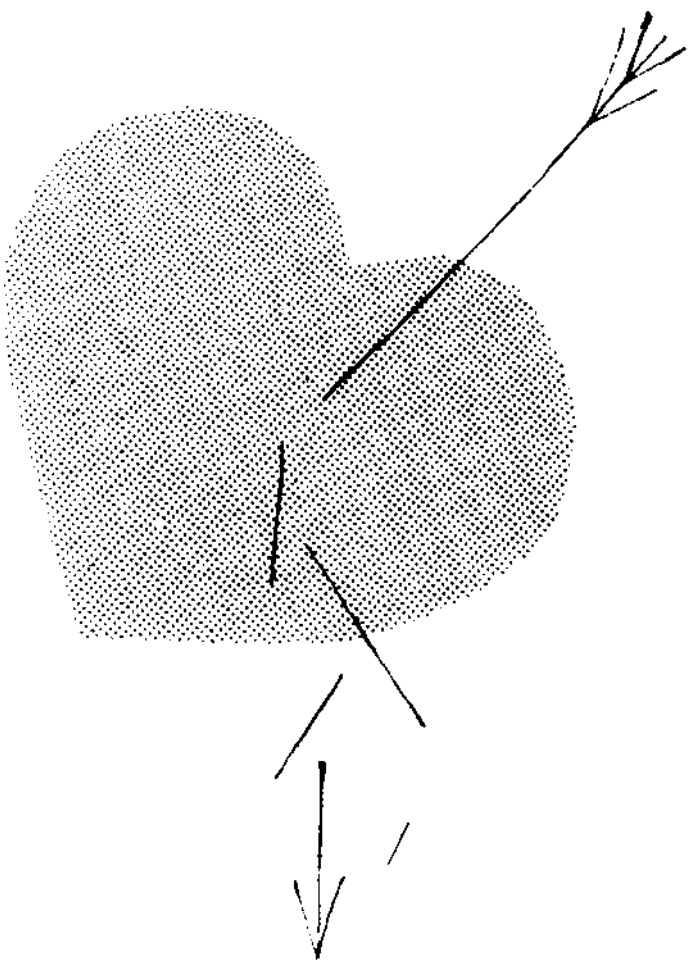
De, İmam Hüseyn'i seven canlara
Yansın, kan ağlasın, matem ayında
Kerbelâ'da şehitlerin halini
Bilsin, kan ağlasın mâtem ayında

Sakınsın, olmasın bu ayda hurrem
Bilsin ol can, bu ay mâh-ı muharrem
Ah Hüseyn'im deyip yarama merhem
Sarsın, kan ağlasın, mâtem ayında

Yas eyleyip kara geysin donunu
Ağlamak ile geçirsin gününü
Şehitler aşkına kurban, canını
Versin, kan ağlasın, mâtem ayında

Muhabbet ile bildirsin özünü
Kanlı yaş ile doldursun gözünü
Seyyah Dede topraklara yüzünü
Sürsün, kan ağlasın, mâtem ayında

Zalımın yanına kala zulumu

ALİ SARAÇOĞLU

•

İNSAN OĞUL

İnsan oğul ölüm sana tuş geldi
Kırdı çiçek üste körpe dalımı
Köz düştüğü yeri yaktı kavurdu
İncitti göynümü büktü belimi

Kanın nakışlandı toprak üstünde
Zalım avcı ağca ceylân kastında
Umut bir içim su kırık testinde
Susamış bebeler açmış elini

Yoksul Ali gönül şehrin yıkarım
Güz deresi oldum boşa akarım
Bu dünyada tek nesneden korkarım
Zalımın yanına kala zulumu.

28 Aralık 1977

HE DE DEVLET SAĞIR HE DE

Ölümnen elleşen kuzu
Benim Mustafam değil mi
Yüreğime salan közü
Canım Mustafam değil mi

He de kara bağır he de
He de imdat çağır he de
He de Devlet sağır he de
Şanım Mustafam değil mi

Kimseler gelmez yasıma
Dostlar ses vermez sesime
Yetecek son nefesime
Dinim Mustafam değil mi

Yoksul Ali soyu soyla
Sözü anlayana söyle
Gelen elinde asayla
Han'ım Mustafam değil mi

31 Aralık 1977

SÖZÜM SANA DEVRAN BAŞI

Sözüm sana devran başı
Hanı bizim Mustafamız
Devlet etmek bu mu sence
Hanı bizim Mustafamız

Erliği dize indirdin
Yüreği köze indirdin
Öfkeyi söze indirdin
Hanı bizim Mustafamız

Şem-i çerağ yandı dünya
Kan taştı dönüştü suya
Kemlik yıkım oldu soya
Hanı bizim Mustafamız

Yoksul Ali söylemek boş
İster ağla ister konuş
Devlet gamsız devran sarhoş
Hanı bizim Mustafamız

3/5 Ocak 1978

DOST İLİNDEN SELÂM GELMEZ

Dost ilinden selâm gelmez
Yollarımız boran oldu
Ölüm pusu kurdu cana
Gönül bağı talan oldu

Esti dağıttı harmanı
Çözdü savurdu zamanı
Tanrıca güzel insanı
Üç kurşunla vuran oldu

Zorba zalime yaslandı
Kan aktı toprak ıslandı
Kemlik serpildi beslendi
Umudumuz yalan oldu

17 Nisan 1978

ÂŞIK DÂİMÎ

•

BİR GERÇEĞE BEL BAĞLADIM

Bir gerçeğe bel bağladım erenler;
Aldı benliğimi bitirdi beni.
Damla idim bir ırmağa karıştım,
Denizden denize götürdü beni.

Nice kabdan kaba boşaldım doldum
Karıştım denize ben deniz oldum.
Damlanın içinde evreni buldum
Yine benden bana getirdi beni.

Buhar oldum yağdım yağmurlarınan
Karıştım toprağa çamurlarınan,
Piştim fırınlarda hamurlarınan,
Üstadım sofraya yatırdı beni.

Çiğnediler dişler ile ezildim,
Vücut eleğinden geçtim süzüldüm,
Çaldı kalem bir deftere yazıldım,
İrfan mektebine yetirdi beni.

Dâimî'yim ermişlerin ereği,
Böyle idi tabiatın gereği,
Ölmez bir anının oldum bebeği
Aldı dizlerine oturdu beni.

UYAN BE KARDEŞİM

Uyan be kardeşim yeter yattığın
Biraz oku, biraz yaz dedim sana.
Yüzyıllardan beri sensin ezilen (*)
Otur şu düğümü çöz dedim sana.

Yol yürümedikçe menzil katolmaz
Canı yanmayanlar yürük at olmaz
Kuyruk kopmayınan düşman fet olmaz
Yılanın başını ez dedim sana.

Ey Daimî yürü kavga yerine
Gönülden destek ol dâva erine
Can veren şu devrim yiğitlerine
Gönlünde bir mezar kaz dedim sana.

(*) «Tarihlerden beri sensin ezilen»

NEJAT BİRDOĞAN

•

ZULUM İNDİ YOLUMUZA

Kara dinli ölüm geldi
El uzanmaz elimize
Belki hayra çıkar diye
Kimse bakmaz falımıza

Noldu hey ağalar noldu
Can kadehi kanla doldu
Umut söndü çiçek soldu
Baykuş tündü dalımıza

Devran zalıma el verdi
Dev'i cüceye kul verdi
Kanlı güneşi şal serdi
Kayıt vurdu kolumuza

Yoksul Cevrî dövünmen boş
Söylemen boş savunman boş
Mustafasız avunman boş
Zulum indi yolumuza

Nisan 1978

Aldı Yoksul Cevrî

•

MUSTAFA SACİD SARAÇOĞLU'NA AĞIT

Hey ağalar hey gaziler
Yiğit derdi cana düştü
Bahçada gülüm sızılar
Bülbülüm figana düştü

Yanık toprakta gül bitmez
Aksak at menzile yetmez
Ölüm acısı tez gitmez
Merhemi Divan'a düştü

Felek gamdan hırka verdi
Umudumuz çarka verdi
Ona Nemrut arka verdi
Bizimki Suphan'a düştü

Dost hırkası giyenler yok
Ağlayanı duyanlar yok
Gördük hatır sayanlar yok
Hatır bir unvana düştü

Yoksul Cevrî derde kaldı
Hanı Devlet nerde kaldı
Hayvah kanı yerde kaldı
Devleti yalana düştü

28 Ağustos 1978

NEJAT BİRDOĞAN

Aldı Yoksul Ali

•

PEKİ MEVLAM NERDE KALDI

Hey ağalar hey gaziler
Duman yine serde kaldı
Her zerrem ayrı sızılar
Kan aktığı yerde kaldı

Av avlandı kuş kuşlandı
Sarp kayalarda kışlandı
Batılda doğru taşlandı
Hak yolcusu darda kaldı

Bar'da kurudu dalımız
Sarplığa düştü yolumuz
Çekmeyen bilmez halımız
Gönül yine zorda kaldı

Yoksul Ali söz anlamaz
Ali Merdan'ı ünlemez
Devlet inatta dinlemez
Peki Mevlam nerde kaldı

28 Ağustos 1978

ALİ SARAÇOĞLU

ÂŞIK AHMET POYRAZOĞLU

•

VURULDU BİR CİVAN BAĞLARBAŞINDA

Yirmi üç Aralık Cuma sabahı
Yükseldi bir figan Bağlarbaşında
Yandırır dağları feryadı ahı
Bir yaralı ceylan Bağlarbaşında

Kara dinli durdu kurşun saçmaya
Mecal bulamadı durup geçmeye
Taze yüz tutmuştu çiçek açmaya
Devrildi bir fidan Bağlarbaşında

Açıldı bağrımda çiftedir yare
Lokman olsa ancak bulurdu çare
Süzüldü bedenden yayıldı yere
Nakış döktü alkan Bağlarbaşında

Dertli Poyrazoğlu kara bağladı
Bu nasıl ateştir yürek dağladı
Gökte Melek yerde insan ağladı
Vuruldu bir civan Bağlarbaşında

Erciş, 3 Ocak 1978

MUSTAFA'YA AĞIT

Aramızı kara çalı bürüdü
Kavuşmadan nazlı yara Mustafam
Can içinde bir bağ ektim kurudu
Yetişmeden fidan bar'a Mustafam

Ağca ceylan ürküşende yurdundan
Aşar gider karlı dağlar ardından
Senin haşretinden senin derdinden
Ciğerlerim pare pare Mustafam

Yüce dağ başları kayalar taşlar
Toygun kuşlar gelir yuvaya başlar
Sularda balıklar havada kuşlar
Dayanmaz bu intizara Mustafam

Dünyada murada erenler hani
Ne kolaymış vermek bir körpe canı
Akıttın gözümden yaş ile kanı
Saldın beni gam efkâra Mustafam

Dertli Poyrazoğlu gam çekmede tek
Ağlarım güldüğüm görülmemiş pek
Senin intikamın alınana dek
Daima giyeyim kara Mustafam

Erciş, Ocak 1978

GİTTİ MUSTAFAMIZ BOŞA EYVAH OY

Aman Felek aman senin elinden
Düştük bir belalı işe eyvah oy
Dünyanın kahrından elin elinden
Düştük bir belalı işe eyvah oy

Çöktü sırtımıza hayatın kahrı
Üstüne vuruldu çözülmez mührü
Kar yağdı buz tuttu gönlümüz nehri
Çevrüştü baharlar kışa eyvah oy

Poyrazoğlu kader bizi sınadı
Dostumuz ağladı düşman kınadı
Umut fidanına baykuş tünedi
Gitti Mustafamız boşa eyvah oy.

Erciş, Mayıs 1978

ALİ SARAÇOĞLU

•

NAMLULAR SİZE BAKARIZ

Namlular size bakarız,
Ellerde umut kalmadı.
Ölüm kol gezmeye durdu,
Yollarda umut kalmadı.

Kemlik güçlü kemlik yaman,
Her başta ayrı bir duman,
Bebeler çağırır aman,
Dillerde umut kalmadı.

Yazı silik okunmuyor,
Kimse özün sakınmıyor,
Dostluk bezi dokunmuyor,
Tellerde umut kalmadı.

Bastırdı zulmun dumanı,
Kurdun kan sürme zamanı,
Ağu doldurdu kovanı,
Ballarda umut kalmadı.

Yaban avcı celallandı,
Turna yad göle yollandı,
Sazlık yandı alallandı,
Göllerde umut kalmadı.

Sevgiyi elden aldırdık.
Yüreği kinle doldurduk,
Çiçeği baştan soldurduk,
Dallarda umut kalmadı.

Yoksul Ali özlem dinmez,
Devlet sussa zalim sinmez,
Yağmur yağsa da su inmez,
Sellerde umut kalmadı.

MUSTAFAÇİÇEĞİ

1

Onlar ölmez diyerekten
Canları talan ettiler.
Bir kurumuş dal uğruna
Baharı yalan ettiler.

Tabutlara taş saldılar
Aç kurtlara baş saldılar,
Kuru göze yaş saldılar,
Damlayı tufan ettiler.

Deli dünya ha var, ha yok.
İnsan ceylân, zulumsa ok.
Gülenlerden ağlıyan çok
Zorbalar burcu tuttular.

Zulum zalımın ölçeği
Bengisu yaşam gerçeği
Soldu Mustafaçiçeği
Yaylayı koyup gittiler.

2

Çığırdım gönlümü döktüm devlete
Dilekçemi parça parça ettiler
Devran Kıracında arayın onu
Erliği yabana atıp gittiler.

Zulum tırpan oldu sınadı beni,
Kararttı umudu, kuruttu canı.
Oğul büyütmeyen bilmez amanı
Yürekleri kurşuna eş tuttular.

Sonu kara gelen umut tez biter
Acıyı bilmeyen zalımı tutar
Köle bey katında, er çölde yatar
Gönlümüzü çalkantıya attılar.

Yoksul Ali gelen göçer bu handan
Görünmez gerçekler tozdan dumandan
Yaşamı gizemsiz çalıp zamandan
Uğrun uğrun sabahları sattılar.

Mustafaçiçeği : Doğuanadolu yaylalarında yetişen koyu sarı renkli bir çiçek.

KARANLIK ÇÖKTÜ GÜN BİTTİ

Fidan çiçeğe duranda
Zulum dalımızı tuttu.
Devran menzili ıradı
Başımızı zora çattı.

Bir karış toprak istedik
Körpe dal-yaprak istedik
Okuyan olmak istedik
Hışım geldi, cana yetti.

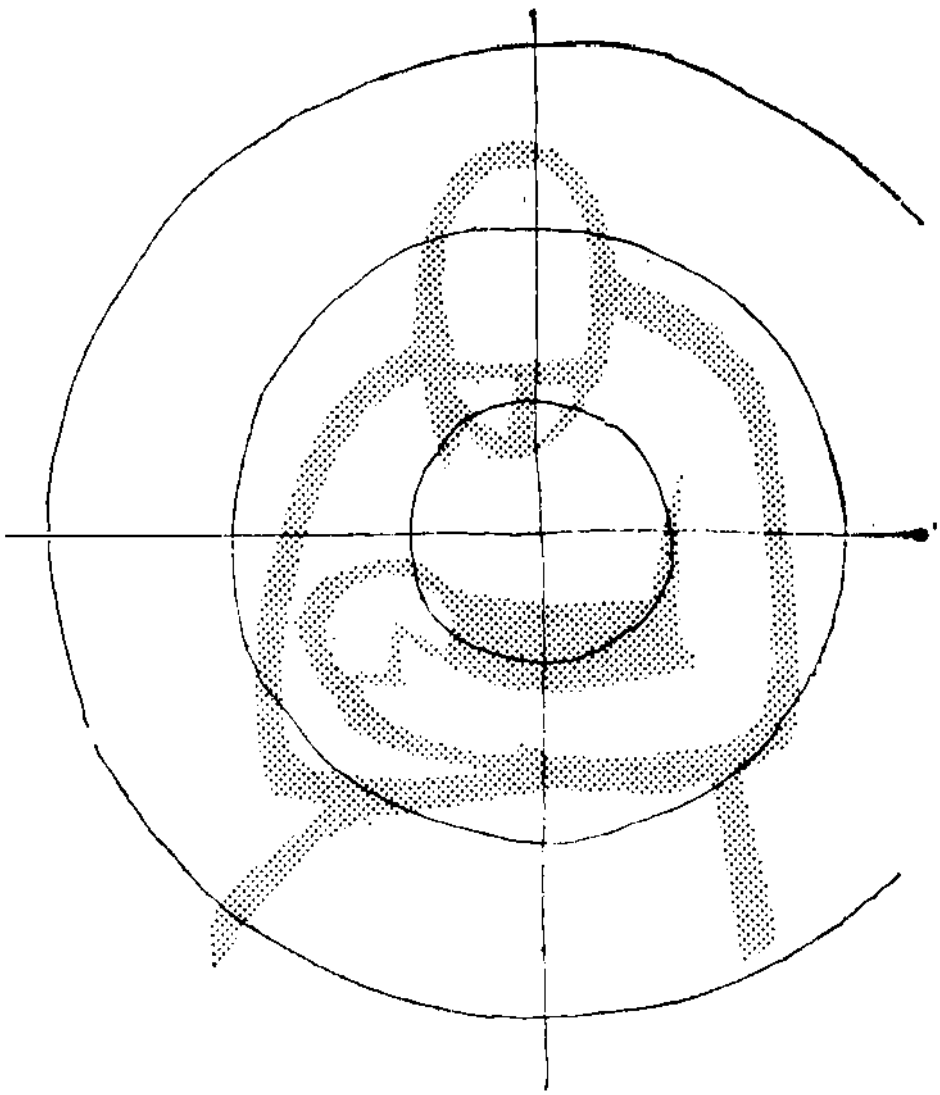
Oğul umut, kız şirindir
Ölümün eli serindir
Bu boran köklü, derindir
Canları canlara kattı.

Çiçek dursa da solmaya
Geldik hakkımız almaya
Umut yolunda ölmeye
Nice koç yiğit can attı.

Karaya çıktı falımız
Damlada yitti selimiz
Devlete sunduk elimiz
Tuttu bizi ucuz sattı.

Ağudan bal süzmek hüner
Kişi sözden niye döner
Yoksul Ali durmaz yanar
Karanlık çöktü, gün bitti.

Zuluma göz yumanlar ya imansız ya deli

ÖLÜMÜNDEN SONRA, MUSTAFA SACİD SARAÇOĞLU İÇİN ERCİŞ'TE VE AİLE İÇİNDE SÖYLENEN MANİLER

•

1

Uykusuz beden oğul
Meyvasız fidan oğul
Dünyaya yazık oldu
Eksildi bi can oğul

2

Mertliği ezel yiğit
Görkemi güzel yiğit
Mustafa kana battı
Gül döktü gazel yiğit

3

Yeşil çimen biçilmez
Dağlar yuca geçilmez
Mustafa tor'a düştü
Ölüm ağu içilmez

4

Baharda gazel olmaz
Gam yükü güzel olmaz
Mustafa'sız dünyada
Gün geçmez ezel olmaz

5

Güneşe gölge düştü
Çevrişti göğe düştü
Can amanı bozuldu
Mustafa öge düştü

6

Yeşil ipek al ipek
Kutnu kumaş şal ipek
Mustafa elden gitti
Dolaş düğüm kal ipek

7

Yıkık kala düzdedir
Dost sitemi sözdedir
Mustafama göz değdi
Yine de yaş gözdedir

8

Han Mustafa Han oğul
Yıkıldı devran oğul
Vah sana yazık oldu
Göçseydi bu can oğul

9

Gün geçmez
Devran dönmez gün geçmez
Göynümüz yasa battı
Mustafasız gün geçmez

10

Deniz göğe yaslanmaz
Göz yaşınan ıslanmaz
Mustafa teki yiğit
Eşkiyaya beslenmez

11

Dağları aşmak olmaz
Gül yüze yaşmak olmaz
Kemlik dosttan gelirse
Bin yıl barışmak olmaz

12

Bar tutmasın
Toycular bar tutmasın
Mustafaya kıyanın
Fidanı bar tutmasın

13

Kara gelsin
Tipiye kara gelsin
Mustafayı vuranın
Devleti kara gelsin

14

Yalan dost
Tez döner tez yalan dost
Dünen Mustafam diyen
Bugün tenha kalan dost

15

Gün geçmez
Gece geçer gün geçmez
Mustafa'nın kanından
Gök utanır gün geçmez

16

Yad eli
Yad vuruşu yad eli
Ölüme göz yumanlar
Ya imansız ya deli

17

Kütük yanar köz yanar
Gelin yanar kız yanar
Bacısız Mustafaya
Ana bağrı tez yanar

18

Yada yollar
İz vermez yada yollar
Zulum dost evi yıkar
Sevinci yada yollar

19

Dağıttı
Gönül bağın dağıttı
Mustafanın bahtını
Zulum vurdu dağıttı

20

Kazan ağlar
Od yanar kazan ağlar
Hoş bala Mustafanın
Mezarın kazan ağlar

21

Yarım kaldı
Uzakta yarım kaldı
Öldüğüme gam yemem
Umudum yarım kaldı

22

Yamaç oldum
Dağ oldum yamaç oldum
Telli kurşun tuş geldi
Kurumuş ağaç oldum

23

Yiğit kanı al gerek
İnce bele şal gerek
Mıstığın dost bildiği
UMUTCU'ya el gerek

24

Kuzu kurban
Koç kurban kuzu kurban
Mustafayı vurdular
Ne kara yazı kurban

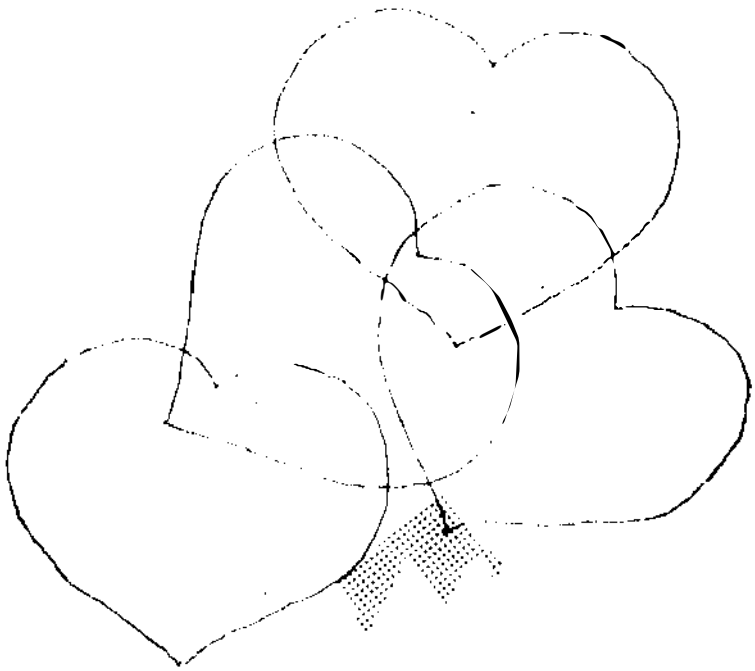
25

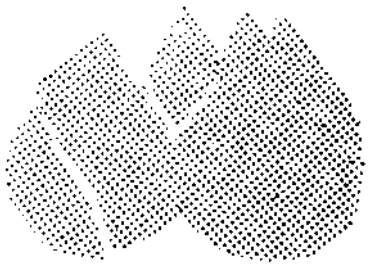
Mustafa Han Mustafa
Can içre can Mustafa
Kan kurşunda gül açtı
Ölsün anan Mustafa

26

Has ağaç
Ağca ağaç has ağaç
Mustafaya kıydılar
Sen de giyin yas ağaç

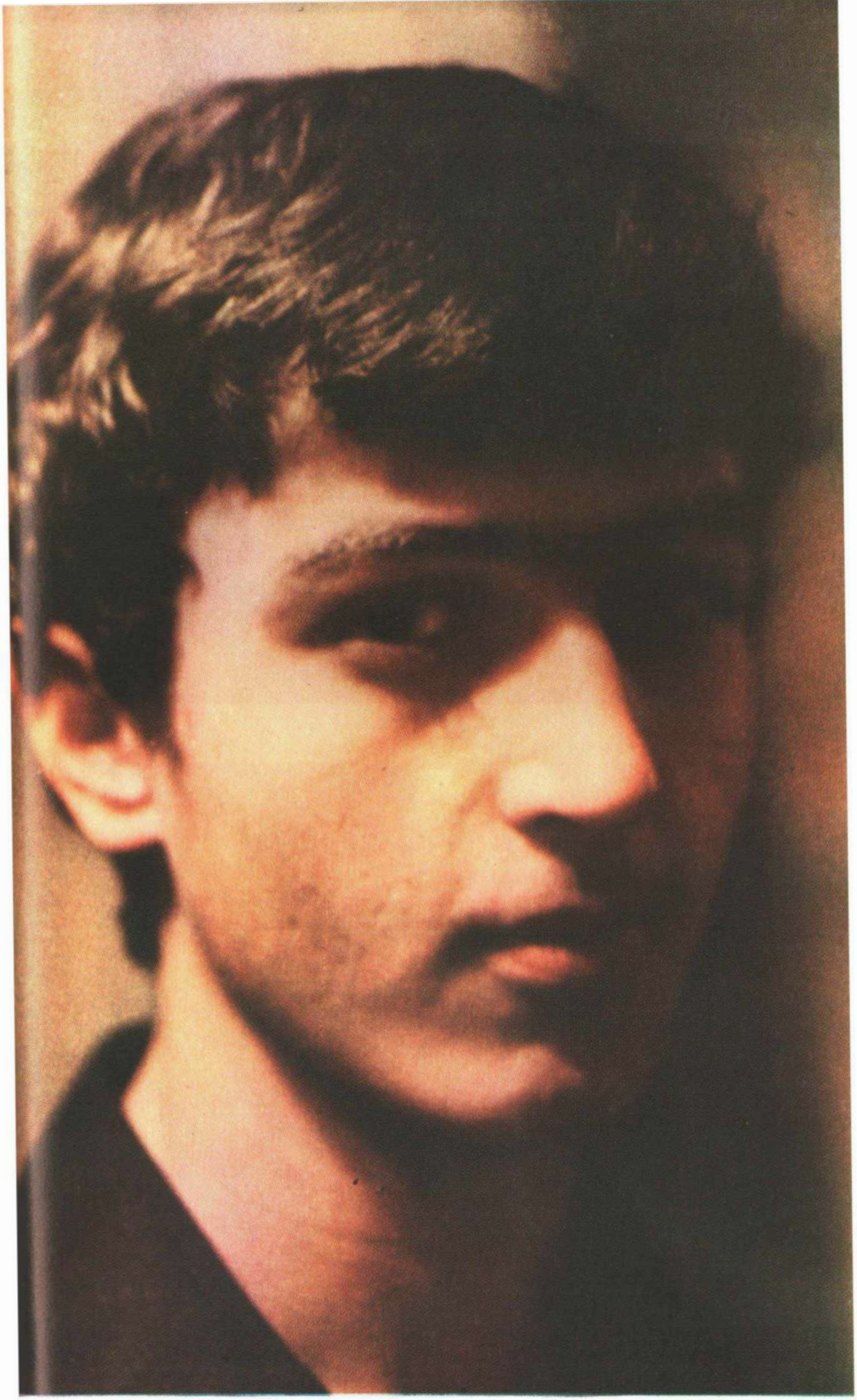
Paylaşamadığımız

Mutsuzluğu avuç avuç bölüştük küçüğüm
Mutluluğu paylaşamadık.

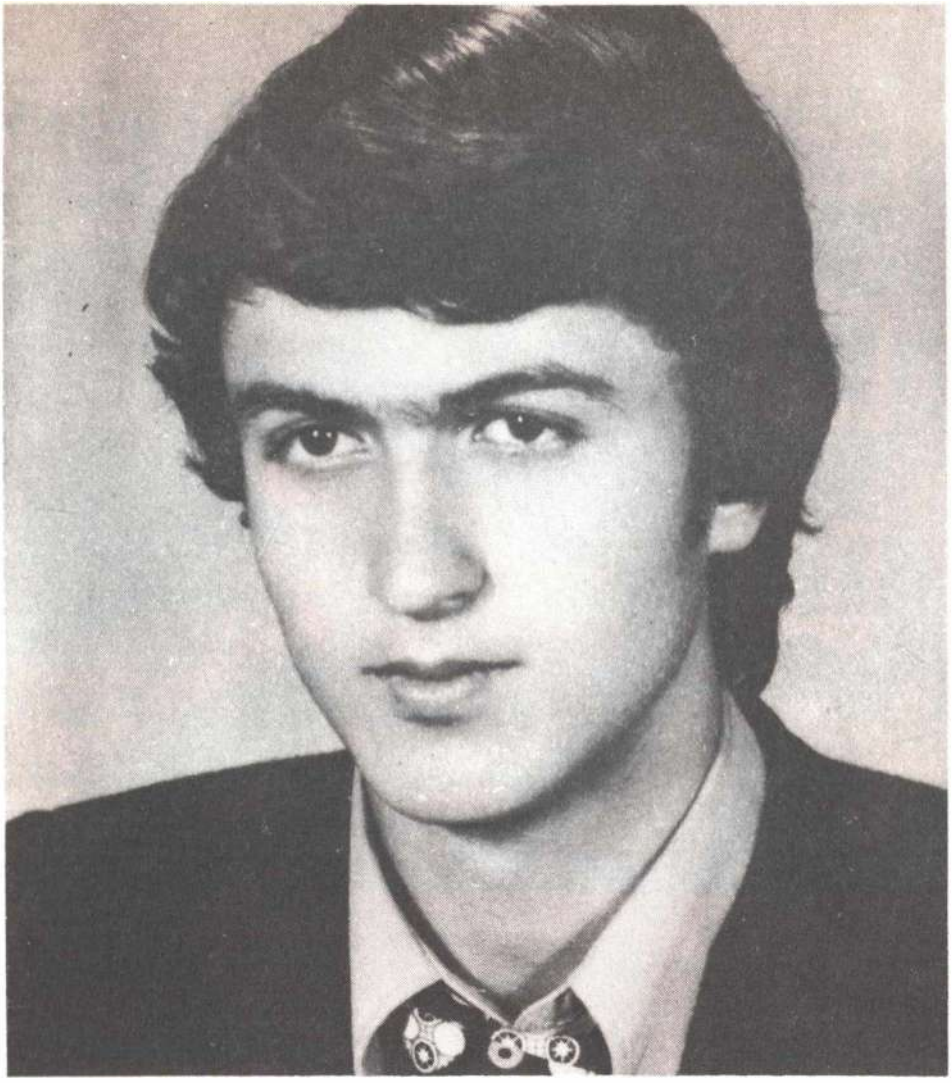
M. S. SARAÇOĞLU

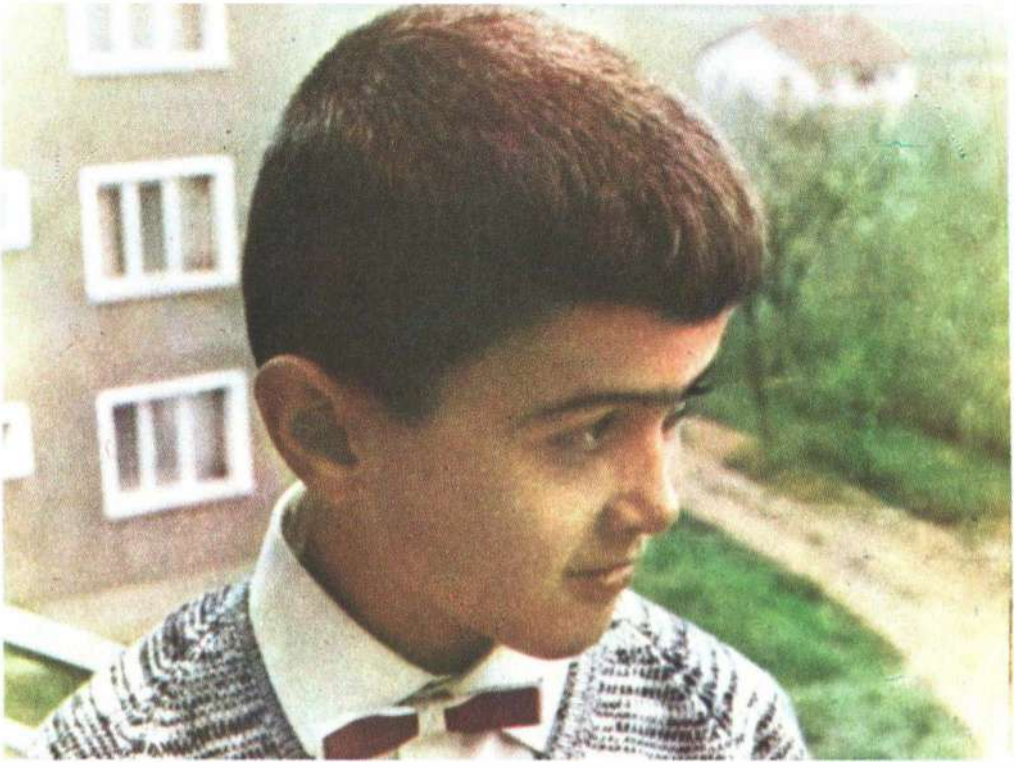
MUSTAFA SACİD SARAÇOĞLU
(1956 - 1977)

MUSTAFA SACİD SARAÇOĞLU : ŞİİRLER

•

SABAH

Ak bir ışık oldun indin dağlara
Kardeşliği duyduk.

Yürek sıcağından doğan ışık
Özgür güneşlerden ağan ışık
Maviyi getir bize,
Dostluğu, seviyi getir bize.
Sıcaklığını getir çocuk ellerinin.
Çıkar gök kuşağını denizden,
Karanlıkları sil üstümüzden.

Yeter..
Griye doyduk.

ADANMIŞ ŞİİR

İki sütül başağız biz,
Salınmışız serin yel'e
Güneşi,
Deniz kuşlarının kanatlarında tutuşmuş
Can güzeli sabahlarında Türkiyemizin
El ele.

UNUTULMUŞ MASALLAR

Sevgi mi tükendi Evrenimizde
Nedir bu çiçeksiz, bu hoyrat bahar
Yarınlarımızın umut kentinde
Tüm masalları unutmuş çocuklar

Nisan 1977

PAYLAŞAMADIĞIMIZ

Yıllar geçti içimizden yıldız akışı
Masal dünyamıza ulaşamadık.
Mutsuzluğu avuç avuç bölüştük küçüğüm
Mutluluğu paylaşamadık.

YİTİK SEVGİ

Yıldızları geceden ayırdılar,
Fısıltılar gezindi dudaklarda.
Günlük sevincini unutan İnsan
Yol bulamadı Tanrıya.

Ve böylece avuçlar yasa girdi,
Evreni gagalayan kuş
SEVGİYİ YİTİRDİ.

DÜŞ

Hiç kız öptünüz mü düşünüzde?
Bulut saçlı,
Başak elli,
Buğday dilli,
Suca, toprakça güzel.
Yüreği ana yüreği.
Sarp kayada erken açmış yaban gülü,
Tüm erdemler,
Tüm dişiliklerle övgülü.

Hiç kız öptünüz mü düşünüzde?
Tozpembe.

TUTKUN

Sarı-sıcak güneşine tutkunum
Sevda türkülerimin en güzeli
Toprağım,
Anadolum.

GÜZEL

Tutsak olmayı görsün
Güneşi unutur insan.
Meyvaya durmuş ağacı,
Süren başağı,
Ekin saçlarını çocukların
Görmez göz.

Tutsak düşüncede büyür
Yıldızsız gecelerce karanlık
Yıldızsız gecelerce kin.
El uzanmaz,
Uzanmaz umuda.

Acı olmasa,
Ölüm olmasa,
Yıldızsız geceler olmasa,
Umuda uzansa el.
Başak saçlı çocukların
Duru su gözlerinde
İNSAN GÜZEL.

Erdek, Ağustos 1977

ÖZGÜRLÜK GÖLÜ

Bu on Kasım acısında
Uçun turnalarım uçun.
Tel tel,
Yorgun argın
Van gölünden, Aras'tan
Özgürlük gölüne.

Bu on Kasım acısında
Başak saçları karışık
Ağlayan çocuklar
Katın göz yaşlarımda
Göz yaşlarınızı
Özgürlük seline.

Bu on Kasım acısında
Atatürkümün gözleri ile bakmak
Kırı mavi, taşı çakıl görmek
Okulu okul görmek
Ne varsa ondan kalan
Ne varsa ondan gelen
Ona ermek.

Akmak özgürce özgürce
Atatürk yoluna.

Bu on Kasım acısında
Dalda kurumuş tomurcuk,
Turnalar,
Göz yaşları duru çocuk,
Duyuyorsanız Atatürkümün öpüşlerini
Duyuyorsanız vuruşunu yüreğinin
Değiyorsa ılıman ellerine elleriniz
Özgürsünüz.

10 Kasım 1977

SAVAŞ

Karanlık ovada bir söğüt fidanı
Sabahı bekliyordu.
Evrensel yalnızlığı içinde,
Umutsuz,
Korkulu.

Karanlık gecede eşkiya ateşleri
Körpe dal istiyordu.

BENZETİŞ

«Sen gülümsediğin zaman» küçüğüm,
Dikenler güle dönüşür.
Yaz kokulu,
Kavruk insanları Anadolu'nun
Sevgiyi bölüşür.

«Sen gülümsediğin zaman» küçüğüm,
Üşütmez poyrazı İstanbul'un
Yıldızlar ılımandır.
Çıplak ayaklarınla bastığın toprak,
Umut yüklü gemilerimizin
Yelken açtığı limandır.

«Sen gülümsediğin zaman» küçüğüm,
İnsan insandır.

YUNUS EMRE'Yİ RUHİ SU'DAN DİNLERKEN

Kervan konup göçüser
Can bedenden uçusar
Toprak koynun açısar
İnsan deyu çağırırım.

ÇAKIR DİKENİNE GÜZELLEME

Dikenin var,
Çiçeğin var,
Balın var.
Kavruk insanı gibisin
Anadolumun.
Dostluğu arayan
Elin var.

Dikenini, balını severim.
Denizi anımsatan halini severim.
Dostluğu arayan elini severim.
Günahını, vebalini severim.
Sensiz bozkır olur mu
Çakır dikenim.

GÜN

Sen çıplaksın, üşüyorsun küçüğüm
Bense ateş vurgunu.
Ama gizlerimiz eş,
Yaşamak istiyoruz aynı günü.

İstanbul, 11 Aralık 1977

•

ŞOLOHOV'U OKURKEN

26 Kasım 1977

Şolohov'u, «Uyandırılmış Toprak»la sevdim. Uzun süredir, «Don Hikâyeleri»ni okumak istiyordum. Ne var ki para ayırıp kitabı alamıyordum. Öğrencilik. Sonunda bugün, uzun süredir almak istediğim birkaç kitabı birden alma olanağına kavuştum. Şolohov'un «Don Hikâyeleri», Oktay Akbal'ın «İlkyaz Devrimi», İlhami Soysal'ın «20. Yüzyıl Türk Şiiri Antolojisi»ni.

«Don Hikâyeleri»ni «Uyandırılmış Toprak»ı sevdiğim ve beğendiğimce sevecek, beğenecek miyim? Bilmiyorum.

27 Kasım 1977

«NİŞAN»ı okudum. Önce çeviriye değinmek isterim. Öyküyü başlatan «Yanmış dumansız barut kokan mermi kovanları» tümcesi bana hoş gelmedi. Barutun, dumanlısının da, dumansızının da kokusunu tanımıyorum, bilmiyorum. Bu nedenle mutsuz da değilim.

1924 yılında yazmış «NİŞAN»ı Şolohov.

Bir yılgının, bir kıyımın öyküsü «NİŞAN». Ölümcül bir kinin karşı karşıya getirdiği, birbirinden habersiz bir baba ile oğulun; Nikolka ile Ataman'ın, dahası iç savaş yıllarındaki Ukrayna'nın, bir kardeş kavgasının öyküsü. Acımasız, kanlı, zalim bir öykü. Ölüm ve kan etken «NİŞAN»da.

Kısa özeti: Bir Kazak Ataman'ı olan baba, onsekiz yaşındaki bölük komutanı Nikolka'yı, İç Savaşta, karşıt olarak vuruştukları bir baskında tanımadan öldürür. Yeni olan çizmelerini almak ister. Nikolka'nın ayak bileğindeki, yumurta büyüklüğündeki nişan'ı görünce,

Nikolka'yı tanır. İnsanlık dışı, anlamsız bir şiddetin tutsağı olarak öz oğlunu öldürmüştür.

Öykünün bitiminde acı duydum.

«Yüzü gölgelendi, karardı ve haykırdı Ataman:

— Konuşsana, tek kelime söylesene bana. Canım benim, nasıl oldu bu iş...

Ataman oğlunun katılmış ellerini göğsüne bastırdı, sonra öptü bu elleri, Mavzer tabancasının terlemiş çeliğini, dişleri arasına sıkıştırıp, ağzına ateş ederek vurdu kendini.»

Bana göre Şolohov, Ataman'a soruyu «Nasıl oldu» değil, «Niye oldu» diye sordurmalıydı. Ne denli büyük, ne denli kutsal olursa olsun, hiç bir düşünce öldürmeye itmemeli insanı. Bence kutsalların kutsalı yaşam ve insandır.

6 Aralık 1977

Gün elverdi, «İAŞE KOMİSERİ»ni okudum. «İaşe Komiseri» de kan ve ölüm yüklü bir öykü. İç Savaş yıllarının Ukrayna yaşamından ayrı bir kesiti vurgulamış bu öyküsünde Şolohov. Öykünün yazılış yılı 1925. Şolohov'un insanı büyüleyen bozkır ve doğa anlatımlarından sonra esnek bir ustalıkla Ukrayna yaşamının o yıllardaki gerçeklerine çekişi, öykücülüğünün en ilginç, en güzel yanı.

Şolohov'un bu öyküsünde de siyasal bölünmelerin, değişik çıkar anlayışlarının karşı karşıya getirdiği, can düşmanı ettiği babalar, oğullar, kardeşler, tanışlar, eski dostlar var.

«İaşe Komiseri»nin ilginç olgusu, tahıla el koyma işlevi sonucu çıkan olaylardan ürkerek köyden kaçan Bölge İaşe Komiseri'nin (Teslenko'nun), can korkusu ile öz güvenini yitirişinin, tüm inançlarından bir an için olsa bile ayrılışının anlatımındaki içtenlik ve gerçekçiliktir.

«Bırak çocuğu. Duyuyor musun yedi ceddine lânet olasıca? Bırak şunu, yoksa yakalayacaklar bizi.»

«Deli gibi sövüyor, sayıyor, lânet üstüne lânet yağdırıyordu. Kamçısı ile Bodyagin'in morarmış ellerine vuruyordu.»

«— Enseleyip bitirecekler işimizi. Çocuk da, sen de ateşlerde yanasınız.»

«İAŞE KOMİSERİ»ni okuduktan sonra düşündüm. Korkularımız, kızgınlıklarımız, sevgi ve özlemlerimiz ile, olduğumuzca yalın ve insan kalsak tüme ve mutluluğa daha kolay varırdık sanıyorum.

11 Aralık 1977

«YABAN KAN». Özeti inanmak ve sevmek. İki yaşlı insanın: Oğulları savaştan dönmeyen Gavrila ile eşi' nin öyküsü.

Öykü, «Don Hikâyeleri»nin hemen tümü gibi İç Savaş'ın karışıklık, ölüm, açlık, göz yaşı ve kardeş kanı ile yüklü günlerinde geçiyor,

İhtiyar Gavrila ve eşi, tek oğullarını bekleyişin sonsuz mutsuzluğu içindeler. Birinci Dünya Savaşı'nın ardından gelen İç Savaş ve Devrimin karışık günleri. Kanlı kardeş kavgalarında durmadan el değiştiren köyler, kasabalar. Kökeni aynı olan anlamsız ve kanlı bir şiddet. Büyük kıyımlar. Bu kıyımların ve şiddetin giderek büyüttüğü bir açlık. Acı, kan ve zorbalık.

Piyotr'un ölümünü öğrendiği gün, ihtiyar Gavrila' nın insancıl umudunun bizim «Ölümün yüzü soğuk olur» atasözümüzü anımsatan biçimde sönüşü.

«O gece, gocuk ceketini omuzlarının üstüne atan Gavrila çıktı. Keçe çizmeleri karın üstünde gıcırdayarak iri adımlarla harman yerine gitti. Bir tınazın yanında durdu.»

«Bozkırdan esen rüzgâr kuşbaşı kar atıştırıyordu.

Kapkara, haşin karanlık, vişne ağaçlarının arasına sokuluyordu.»

«Gavrila, yavrum benim diye fısıldadı. Bir dakika bekledi. Sonra kıpırdamadan, başını bile oynatmadan yeniden çağırdı: PİYOTR, BENİM KÜÇÜK OĞLUM.»

«Sonra, tınazın çevresindeki çiğnenmiş karların üstüne uzandı, gözlerini ağır ağır kapadı.»

Şolohov'un «Don Hikâyeleri»nin hemen çoğunda söz konusu edilen tahıla el koyma, Kızılların ve Kazak Topluluklarının ardı ardına köyleri talanlaması olayı, «Yaban Kan» öyküsünde de geniş yer tutuyor.

Piyotr'un ölümü, Gavrila ile karısını tümden soğutmuş, çekip almıştır yaşamdan. Ta ki, tahıla el koymak üzere Gavrila'nın evine gelen birliğin komutanı Nikolay'ı, «Kuban Atlısı»nın ölümcül yaralamasına dek.

Sonra, savaşta ölen Piyotr'un yerine konulan Nikolay'ın iyileşmesi için aylar süren bir çabanın doğurduğu yeni bir sevgi. Yeni bir oğul'un Gavrila'da ve ihtiyar eşinde tutuşturduğu yaşama isteği.

Öykünün sonunun önemi yok. Öykü, ister Şolohov'un bitirişi ile sona ersin, ister baba Gavrila'nın ve eşinin özlem ve istemleri doğrultusunda:

«— Sana şimdiden bir gelin aramaya başladık.»

Bu öykü, bana, Cengiz Aytmatov'un «Cemile» adlı uzun öyküsü için LOUIS ARAGON'un yazdıklarını anımsattı. Aragon, «Cemile»yi dünyanın en güzel aşk öyküsü sayıyor. Bana göre «Yaban Kan» da Şolohov'un Ana-Baba sevgisini yalın, abartmasız, insancıl bir boyutta dile getiren en güzel öyküsü.

İnsanı yücelten, güzelleştiren ve mutlu kılan öğelerin çoğu var bu öyküde.

Bu nedenle okuduklarımın içinde en çok sevdiğim öyküsü oldu Şolohov'un.

16 Aralık 1977

Hem günlük dersleden hemde 2 ocakta başlayacak vintalanlara çalışmaktan hiç boş vaktim olmuyor. Umarım bana hak verirsin insan ister istemez yaz tatilindeki o rahat günleri arıyor bu olaylar nedeniyle. okul uzun süreli kapatılmaz. ise telafi öğrenimi yapacağımızdan 1978 ——— Aralık ayına kadarda tatil yapamayacağız. insan ister istemez lisedeki rahat günleri arıyor. Önümüzdeki yaz tatilinden ve Erdekten pek istifade edemeyeceğim hiçbir halde (Görmesen bile denizi / Yukarıya çevir çözü / Deniz gibidir gök yüzü / ALDIRMA GÖNÜL ALDIRMA) Anlayacağın bu yaz tatilinde gök yüzüne bakarak tan deniz ötlemini çideceğim. (İstanbul un (Küçük) denizini hiç deniz olarak kabul etmediğim için bunları yazdım).

M. Saraçoğlu

KARDEŞÇE

•

KARDEŞÇE

Halkının mutlu yarınlarının savaşımını veren ve bu savaşımda silâh yerine aklını ve yüreğini kullanan bir insana kıyılabileceğine; hele arkadan vurulabileceğine inanamıyacak kadar insancıldı, sevecendi Mustafa.

Bu düşüncesi yüzünden sık sık suçlanırdı. Gülümseyerek karşıladığı ağır eleştirilere uğrardı. Karşılaştığı acı son, onun yanılgısımı oldu? Sanmıyoruz. Mustafa'nın insan sevgisi ile dolu yüreği, suçlamalar çeken sevecenliği bizlere örnek oldukça, onun yoluna yaşamını yitirdiği mutlu yarınlara daha çabuk ulaşabileceğimize inanıyoruz.

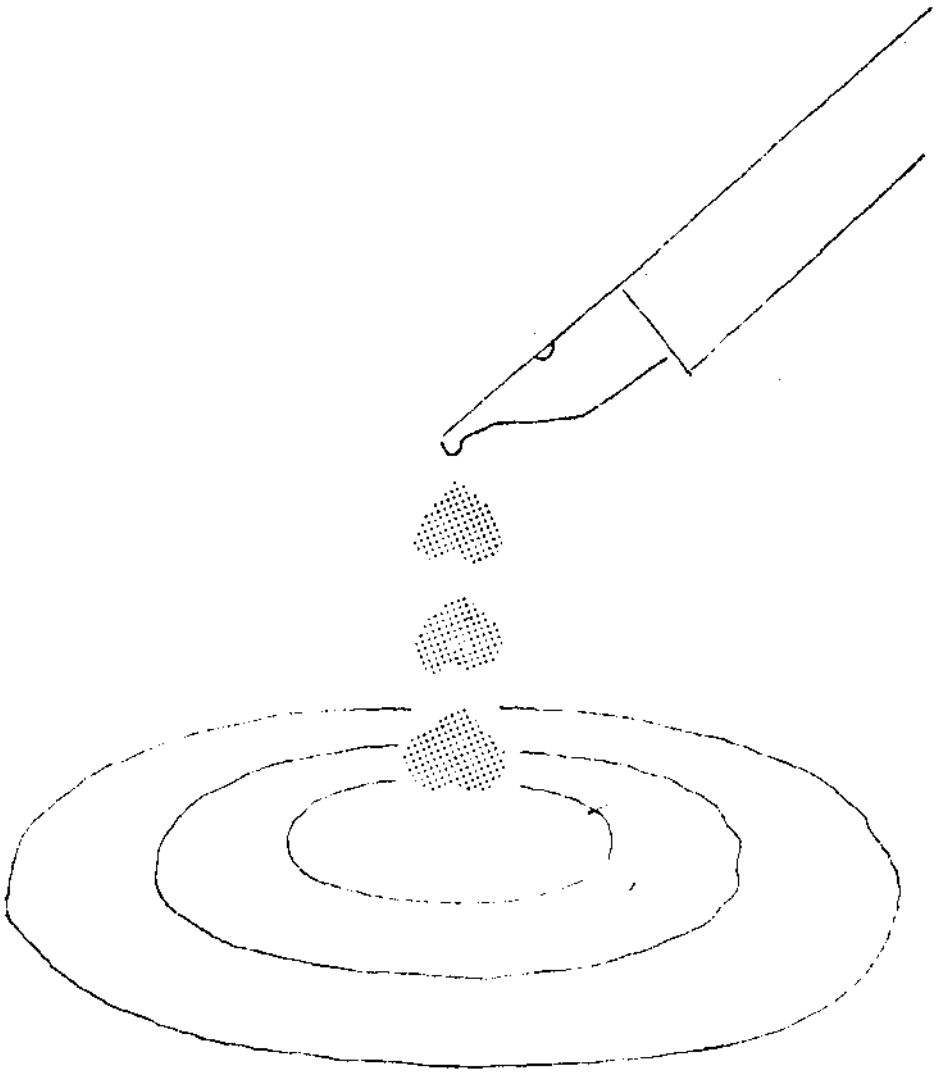
Mustafa,

Sen halkımıza karşı görevini, canını vererek yaptın. Onurun, insan sevgisi ile dolu yüreğin ve insancıl düşüncen avuçlarımızda ki ışıktır. Sağlığında sevecenliğini kınayan dostlarının ve arkadaşlarının çoğunluğu, ölümünden sonra, zorbalık ve zulüm yönteminin korkakların ve zalimlerin silahı olduğuna inandılar.

Mutlu uyu.

Paşamuz - K. 1989

Erenler meydanı*

* «Erenler meydanı arştan uludur
Bunda başlar yiter kanlar sorulmaz»

OKTAY AKBAL

•

BU KANLARI GÖRMELİYİZ

«Cumhuriyet, 29 Aralık 1977»

Ne diyeceğimi bilemedim. Sabah, oğlu öldürülmüş bir babaya telefonda ne diyebilirsiniz. Başın sağ olsun, Tanrı sabırlar versin; çok üzüldüm!.. Sözcükler boştur, gereksizdir, yararsızdır, anlamsızdır, büsbütün kızdırıcıdır. Bir baba, yirmi bir yaşında oğlunu yitirmiş bir baba karşımdaki. Eski bir gazeteci. Dil Kurumu üyesi, bir dost. «Dün gece yemekte sizin yazınızı tartıştık onunla» dedi. Dün gece!.. Ne kadar uzak bir anı oldu.

Mustafa Sacit Saraçoğlu Kadıköy Mimarlık Yüksek Okulu Elektrik birinci sınıfında öğrenciydi. Daha önce Ankara'da yapmaktaydı öğrenimini. Olaylar, ölümler, cinayetler yüzünden babası onu İstanbul'a, yanına getirmişti. Demokratik sol çizgisinde bir genç aydın. Faşizme karşı, gericiliğe karşı, Türk toplumunu çağlar gerisine götürmeye kalkışanlara karşı... Büyük suç bütün bunlar. Bağışlanmaz ölümcül suç! Türkiye'yi yeni bir karmaşaya götürüp olağanüstü iktidarlar dönemini bir daha başlatmak isteyenler, MC iktidarının son soluklarını verdiği, bir daha dirilmek olanağını yitirmek üzere olduğu bu günlerde, cinayetlerin, bombalamaların, yol kesmelerin artmasında yarar buluyorlar. Kurbanlarını seçiyorlar. Bunlar yarınki Türk toplumunda bir yıldız gibi parlayacak, çevrelerine aydınlık saçacak gençler oluyor hep.

Mustafa'yı, Bağlarbaşı'nda bir durakta kıstırdılar. Dört kişiydiler bire karşı... Önce tornavida ya da şişle vurdular, yere düşünce tabancayla ateş ettiler. Sabah sabah, yol ortasında herkesin gözü önünde. Otopsi raporuna göre üç kurşun çıkmış vücudundan. Görgü tanıkları katillerin tanımını yapmış «esmer sakallı» imiş biri, başkası «bıyıklı ve kıvırcık saçlı»... Hepsi kaçmışlar, yine yakalanmadan! İnanılmaz bir şeydir bu. Adam öldürenler kaçar, yakalanmaz, aransa da bulunmaz. Sonra da İçişleri Bakanı hani günde dört kez sağcılardan dayak yiyen Murat'ın babası bay Özal, «anarşiyi yöneticiler önleyemez» diye demeç verir! Bu söz katilleri yüreklendirmekten başka ne sonuç verecektir, bunu da düşünmez. Yasaları uygulamazsa bir iktidar, daha beteri kimi ortakları korursa birtakım örgütleri, kişileri, «bunlar devletin güçle-

rine yardım» ediyorlar derse, polisler, polis müdürleri ne yapsın? İş başına, yasa, Anayasa nedir bilen bir hükümet, yasaları çiğneyenleri yakalama buyruğunu veren ve bu yasal buyruğu uygulatan bir İçişleri Bakanı gelsin de, görelim bu cinayetler durur mu durmaz mı?

Baba Ali Saraçoğlu'na en çok dokunan sözü, bir görevli söylemiş. Hemen cinayetten sonra... «Oğlunuzu solcular öldürdü değil mi?». Aşırı sağcı gazetelerin manşetleri, yazıları hep böyle yalanlarla doludur. Sağcıları solcular öldürür, solcuları da başka solcular öldürür! Ama birtakım faşist çeteler ne yapar, neden kurulmuştur, kiminle savaşmak için ortalığı haraca kesmektedir? Bunu kimse sormaz! İşte o görevlinin cinayetten hemen sonra, ne olup bittiğini daha anlamadan, sorup soruşturmadan söylediği bu söz yeterince anlamlıdır.

Bir gece önce babasıyla siyasal durumu tartışan, o gün okuduğu yazılar üzerine görüşlerini söyleyen yirmi bir yaşında bir genç, ertesi sabah saat sekizde otobüs durağında pusuya yatmış zorbalar tarafından öldürülmüştür. MC iktidarının vermesi gereken hesaba bir kurban daha eklenmiştir. Nasıl verecekler bu kanlı hesabı? Kendi vicdanlarında hiç bir yara açılmayacak mı? «Biz beceriksizliğimiz, hatta iktidarda kalmamız için birtakım şeylere göz yummamız sonucu bütün bu gençler öldü, ölüyor» diye bir kuşku, kapkara bir azap ağacı gibi büyümeyecek mi içlerinde? Bay Demirel'den Bay Özal'a, Bay Menteşe'ye, Bay Erbakan'a dek, birinci ve ikinci MC'nin sorumluları sayısı yüzleri bulan bütün bu genç ölülerin bakışlarından nasıl kaçacaklar, nerelere gizlenecekler? Yaşamları süresince bu genç ölülerin gözlerini, o ölülerin ana babalarının gölgesini görmeyecekler mi karşılarında, arkalarında, önlerinde?

Saat sekizdi. Tam sekiz. Sabahtı, güneş yeni doğmuştu. Yaşam açık bir yoldu, aydınlık bir gün başlıyordu. Mustafa Saraçoğlu, Türkiye'nin bir karanlık dönemden çıktığını düşünüyordu. İşte tam o anda!. Tam o anda tornavida, bıçak ve üç kurşun!.. Mustafa yoktu artık yeryüzünde. Ne düşleri, ne umutları, ne savaşım gücü... Yalnızca kaldırımlara bulaşan kan, tertemiz, genç kanı Mustafa adlı bir genç öğrencinin... Lorca, bir dizesinde «İstemem. Bakmak istemem ben kana» der. Ama bizler bakmalıyız, dökülen kanları görmeliyiz. Bütün katillerin, bütün suçluların bu genç kanların sellerinde boğulmaları için, bu acıların öcünü almamız için...

HASAN PULUR

•

«MUSTAFALAR» BİZDEN CEVAP BEKLİYOR

«Milliyet, 8 Ocak 1978»

Bugün «Mustafa»nın mektubuna cevap yazmak gerek...

Gözyaşlarını tutabilirsen yaz bakalım!

Boğazında düğümlenen hıçkırıkları tutabilirsen, yaz bakalım.

Hiç bir şey yapamamanın utancından, insanlığından kahrolurken yaz bakalım.

Bugün «Mustafa»ya cevap yazmak gerek.

«Mustafa» cevap bekler bizden...

Mustafa'nın mektubu ne asker mektubu, ne sıla mektubu, ne özlem mektubu ne de aşk mektubu...

«Mustafa»nın mektubu ölüm mektubu...

Okuyun Mustafa'nın mektubunu...

Rica ediyor.

— Lütfen! diyor.

— Beni dinler misiniz? diyor.

Dinleyin «Mustafa»yı okuyun mektubunu...

«Ben, DMMA Kadıköy Mühendislik Yüksek Okulu Elektrik Bölümü öğrencisi ve CHP Gençlik Kolları üyesi MUSTAFA SACİD SARAÇOĞLU. 23 aralık 1977 cuma günü Bağlarbaşı otobüs durağında okuluma gitmek için otobüs beklerken sabah saat 8.00 sularında kara eller tarafından 3 kurşunla vurularak şehit edildim. Suçum Atatürkçü düşünceye inanmak, insan olmak, insanları yürekten sevmek, ulusum için mutlu bir gelecek istemekti. Son yıllarda kiralık katiller ve tutsak ruhlar tarafından şehit edilen yüzleri aşkın genç vatan evlâdı ile birlikte ben MUSTAFA SACİD SARAÇOĞLU da ülkeyi yönetenlerden ve vicdanlarında insanlık onurunu duyan emniyet ve yargı görevlilerinden katillerimin bulunmasını istiyorum.

Bu istek benim insanlık hakkımdır. Bu isteğim gerçekleşmez ve bu hakkıma kavuşmazsam sonuçtan utanç duyan ben olmam. Benim için gözyaşı döken ve onulmaz acımı ailemle paylaşan tüm

arkadaşlarıma, yakınlarıma, aile dostlarıma, kuruluşlara ve yardım esirgemeyen ilgililere minnet borcum var. Teşekkür ederim.»

Sayın Başbakanım, ne cevap vereceğiz?

Sayın Adalet Bakanım, ne cevap vereceğiz?

Sayın İçişleri Bakanım, ne cevap vereceğiz?

Sayın savcı, sayın emniyet müdürü, ne cevap vereceğiz?

Ve siz, ve asıl siz Sayın Demirel, Sayın Korkut Özal, ne cevap vereceğiz?

Bu «Mustafalar» cevap bekliyor bizden...

Ne cevap vereceğiz?

«Mustafa» cevap bekliyor...

Ne diyeceğiz?

Cevabınızı bekleyeceğiz.

Yoksa, «Öldüğünle kaldın, Mustafam» mı diyeceğiz?

Eğer böyle diyeceksek, boğar bu çocukların kanları bizi...

OKTAY AKBAL

•

SORULACAK BU KANLARIN HESABI

«Cumhuriyet, 9 Ocak 1978»

«Önce can güvenliği» diyor Başbakan Ecevit. Önce can güvenliği... Yeni hükümet üyelerinin açıklandığı, Ecevit'in «Önce can güvenliği sağlanacaktır» dediği gün bir ilân vardı büyük gazetelerden birinde... «Lütfen beni dinler misiniz?» diyordu on beş gün önce öldürülen bir genç. Lütfen beni dinler misiniz? Hepiniz bir an onun sesini duyar mısınız sayın Bakanlar? Evet, hep beraber dinleyelim bu devrimci gencimizin sözlerini: «23 aralık 1977 cuma günü otobüs beklerken sabah saat sekiz sularında kara eller tarafından üç kurşunla vurularak şehit edildim. Suçum Atatürkçü düşünceye inanmak, insan olmak, insanları yürekten sevmek, ulusum için mutlu bir gelecek istemekti. Son yıllarda kiralık katiller ve tutsak ruhlar tarafından şehit edilen yüzleri aşkın genç vatan evlâdı ile birlikte Ben Mustafa Sacid Saraçoğlu da ülkeyi yönetenlerden ve vicdanlarında insanlık onuru duyan emniyet ve yargı görevlilerinden katillerimin bulunmasını ve öcümün alınmasını istiyorum. Bu benim insanlık hakkımdır».

Ecevit hükümetinin, özellikle İçişleri Bakanı Orgeneral İrfan Özaydınlı'ya, Adalet Bakanı Mehmet Can'a, Millî Eğitim Bakanı Necdet Uğur'a büyük bir görev düşmektedir. Can güvenliğinin sağlanması, katillerin —her kim olursa olsun— yakalanmaları, Adalet önüne bir an önce çıkarılmaları İçişleri Bakanının baş görevidir.

HER MEKTUP BİR ÇIĞLIK

«Cumhuriyet, 6 Şubat 1978»

Mektuptan bir resim çıktı. Yirmi yaşında bir delikanlı. Güzel, tertemiz yüzlü... Aydınlık bakışlarıyle bakıyor geleceğe... Bilmeyerek, öyle bir gelecekten yoksun kalacağını! Nerden bilecek, ni-

çin bilecek? Yirmi yaşında hangimiz bildik, düşündük ölümü? Hele bu denli yakın olduğunu yok olmanın! Bu, Mustafa'nın resmidir. Gazeteci arkadaşımız Ali Saraçoğlu'nun, otobüs durağında zorbalarca öldürülen oğlu... Bakın ne diyor acılı baba: «İşin kovuşturulması durmasın diye çalışıyoruz. Son çabalarımızla kalan anılarını toplamaya uğraşıyoruz. Dün dolabından son olarak okuduğu üç kitap çıktı. 'İlkyaz Devrimi', 'Yirminci Yüzyıl Şiirleri Antolojisi', 'Don Hikâyeleri' Don Hikâyeleri'nin son hikâyesi dışında hepsini okumuş ve içine doğmuşçasına kardeşin kardeşi, oğulun babayı, babanın oğulu öldürmesi, kan ve şiddet üstüne küçük notlar almış. Bize kalan son anıları bunlar. Mustafa ölünceye dek bir tek şeyi anlamamıştı: Kan ve Şiddet. Acı bir rastlantı o, büyük bir insan sevgisi taşırken şiddete kurban oldu.»

Bulmalı, tek tek arayıp bulmalı MC dönemindeki faşizm kurbanlarının yakınlarını, analarını babalarını, sevgililerini, kardeşlerini... Tek tek yazmalı o genç kurbanların yaşam öykülerini... Anılarını yaşatmak için böyle bir çaba gereklidir. Faşizm özenticilerinin öldürdükleri sayısız gencimizin anılarını canlı tutmalı... Mektuplariyle, okuduğu kitaplarla, yazılarıyla, resimleriyle bu gençler yaşatılmalı. Belleklerde, gönüllerde silinip unutulmalarına, zamanın acımasız tozu içinde yitip gitmelerine engel olmalı...

KANLI ELLER ADALETE UZANIYOR

«Cumhuriyet, 27 Mart 1978»

Gerçek orta yerde duruyor, her gün bir, iki, üç, beş ölü, sayısız yaralı. Öğrenciden savcıya kadar uzanan kurbanlar dizisinin durmaksızın uzaması uzaması...

23 aralık 1977 sabahı Üsküdar'da bir otobüs durağında öldürülen Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun babası Ali Saraçoğlu bir dosya getirdi geçen gün. Oğlunun öldürülmesiyle ilgili tüm belgeleri, bilgileri, savları içeren bir dosya. Saat saat anlatıyor cinayet olayını. Öncesini sonrasını... Katil olabilecek kişileri, kimliklerini, kimlerin onları koruduğunu, bu konuda neler yapıldığını, neler yapılmadığını... Görünen gerçek, bu cinayetle de gerektiği biçimde ilgilenmediğidir, ilgilenilmediğidir. Diyeceksiniz, hangi biriyle gerektiği gibi ilgilenilebilinir? Vakit mi var, adam mı var yetecek kadar? Öyleyse meydan katillere bırakılmış demektir? Buyrun içi-

mizde istediğinizi öldürün diye seslenmektir bu tedhiş örgütlerinin katillerine...

Erzurum'da öldürülen doçentin katilleri ne oldu? 1 Mayıs olayının suçluları kim? Ecevit'e Sheraton Oteli'nde pusu kuran kimlerdi? Bu bilgi o zamanın Başbakanına nerden, nasıl geldi? Bunca sağcı-solcu genci öldürenler kimlerdir? 16 mart günü dersten çıkan gençlere bomba atan sonra da yaylım ateş açan katiller niye ele geçirilmedi? Savcı Öz'ü evinin kapısında pusu kurarak yedi kurşunla başından vurarak öldüren, daha önemlisi öldürten kim? Evet, soruyoruz birbirimize, kim kaldıracak bu gizlilik perdesini? Kim, «işte katiller bunlardır?» diyecek bizlere? Yoksa tek tek bekleyecek miyiz zorbalık öncülerinin ülkeyi kan, ateş denizine çevirmelerini? Ne zamana dek sürecek bu kanlı oyun?

ALİ SARAÇOĞLU

•

YÜZÜNCÜ GÜNÜ DE GEÇTİ

«Cumhuriyet, 6 Nisan 1978»

Bu dünyada tek nesneden korkarım/Zalimin yanına kala zulumu.

23 Aralık'tan bu yana yüz gün geçti. Umutları, kaygıları, özlemleri ve de tüm yaşama sevinci ile Mustafa Sacid yok artık.

23 Aralık 1977 Cuma günü öğrencisi olduğu İDMMA Kadıköy Bölümüne gitmek için otobüs beklediği durakta vurdular Mustafa'yı. Kitapları kana bulandı.

Atatürkçü, insanın insanı sömürmediği aydınlık bir düzenin düşleri ile yaşayan, Demokratik sol görüşünü sevecenlikle arkadaşlarına açmaktan öte bir suçu olmayan Mustafa, yitip gitti yaşamadan

Mustafa'yı kimin vurduğu bilinmiyor. Ancak, niye vurduklarını biliyoruz. Günlerçe sustu yetkililer. Ellerini kardeş kanına bulayacak kadar insanlıktan yoksun olan vurucuların, insan avcılarının izleri izlenmedi. Baştan savulmak, kapatılmak istendi Dosyası. Nedeni ise o günlerde devlete egemen olan zorbaların suçlu oluşu.

Yurdumuzun güncel acılarını, dehşetini simgeleyen ölülerden biridir Mustafa. Ondan önce, ondan sonra yitip giden yığınla çağdaşı gibi.

Acıları uzaktan yaşamak, olaylara uzaktan bakmak, yüzeyde konuşmak çok kolay. Kimi yerde insancıl ve görecèli bir tutum da. Ne var ki sağlık dolu, umut dolu, güzel ve aydınlık bir geleceğın yitip gitmesinin karşılığı ve avuncu sayılabilir mi bu uzak acılar?

Ata, ana, kardeş sevgisinin böylesi bir ölümde oluşturacağı acıyı anlatmaya olanak yok.

Bir doğa olgusudür sevmek. Halk olarak, yatkınız biz bu olguya. Unutmak da yatkın olduğumuz olgulardan biri. Yine de genç ölümünün acısı unutulamıyor. Mustafa'yı yitirişimizden bu yana yüz gün geçti. Her akşam eve dönüş anını yaşıyoruz Anası ile. Oturduğumuz yerde, bungun. O anın acısını, özlemini birbirimize, duyurmamaya çalışarak. İkimiz de bunun yapmaca olduğunu bile bile susup duruyoruz. Sevecen sesini, yaşam dolu güleç

gözlerini, sıcak, insancıl sevgisini, onunla yaşamanın güzelliğini özlüyoruz. Uzak gençliğimizden kalan dizeler, yineleniyor içimizde. Dile vurmadan, sese dökülmeden.

«Pâ'yin sedası gelse de sen hiç gelmesen/Men beklerem kıyamete dek vuslat istemem».

Son kez, 22 Aralık akşamı konuşmuştuk Mustafa ile. O gün okulda çıkan olaylardan söz etmiş kurtçuların baskılarından, zorbalıklarından yakınmıştı. Ülkücü demezdi karşıtlarına, «Ülkü» sözcüğünü zorbalık eylemleri ile bağdaştıramazdı. Günün gazete yorumlarını, «Cumhuriyet»in yazılarını tartışmıştık. Oktay Akbal'dan söz etmiş, Akbal'ın günlük yazıları ve «İlkyaz Devrimi» üstüne söyleşmiştik.

Sevecendi. Aşırılıkları tutmazdı. Olumlu bir düşüncenin zorbalık yöntemleri ile gerçekleşmeyeceğini bilirdi. Zorbalığı ve de insanı zorbalığa itebilecek düşünceleri sevmezdi. Kısa yaşamında geniş olan çevresine mutluluk verdi. Sevgi verdi. Ne yazık ki bu sevgi kısalttı yaşamını. Onun umudu gibi insancıl bir umutla kanının kovuşturulmasını bekliyoruz.

Mustafa'yı yitireli yüz gün oldu.

HASAN PULUR

•

MUSTAFALARA HÂLÂ CEVAP VEREMEDİK

«Milliyet, 4 Mayıs 1978»

«Mustafa» öleli dört ayı geçti.

Daha doğrusu öldürüleli...

Mustafa Sacid Saraçoğlu.

O günden bugüne daha nice Mustafalar öldürüldü.

Mustafa bizim hemşehrimizdi.

Mustafa bizim bir meslektaşımızın oğluydu.

Bağlarbaşı otobüs durağında vurmuşlardı onu...

CHP Gençlik Kolları üyesiydi ve öğrenciydi.

Son nefesinden sonra bir mektup yollamıştı cümlemize:

«Suçum Atatürkçü düşünceye inanmak, insan olmak, insanları yürekten sevmek, ulusum için mutlu bir gelecek istemektir. Son yıllarda kiralık katiller ve tutsak ruhalr tarafından şehit edilen yüzleri aşkın genç vatan evlâdı ile birlikte ben Mustafa Sacid Saraçoğlu da ülkeyi yönetenlerden ve vicdanlarında insanlık onurunu duyan emniyet ve yargı görevlilerinden katillerimin bulunmasını ve öcümün alınmasını istiyorum.

Bu istek benim insanlık hakkımdır. Bu isteğim gerçekleşmez ve bu hakkıma kavuşamazsam, sonuçtan utanç duyan ben olmam».

Böyle demişti Mustafa...

Hem kendisi, hem de tüm Mustafalar adına...

Biz de o günlerde şöyle demiştik:

«Sayın Başbakanım ne cevap vereceğiz?

Sayın Adalet Bakanım ne cevap vereceğiz?

Sayın İçişleri Bakanım ne cevap vereceğiz?

Sayın savcı, sayın emniyet müdürü ne cevap vereceğiz?

Ve siz ve asıl siz Sayın Demirel, Sayın Korkut Özal ne cevap vereceğiz?

Bu «Mustafalar» cevap bekliyor bizden...

Ne cevap vereceğiz?

«Mustafalar» cevap bekliyor.

Ne diyeceğiz?

Cevabınızı bekleyeceğiz.

Yoksa «Öldüğünle kaldın Mustafam» mı diyeceğiz.

Eğer böyle diyeceksek, boğar bu çocukların kanları bizi...»

8 Ocak 1978'de böyle demiştik.

Ama o günden bu yana hiç bir cevap gelmedi ve daha nice «Mustafalar» gitti.

Cuma günü Ali Saraçoğlu telefon etti.

Yüreği evlât acısıyla yanık yüzlerce, binlerce babadan biriydi.

— Cevap geldi! dedi.

Ve anltatı:

«Mustafam için CHP Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ'a bir mektup yazdım. Şöyle dedim:

Sayın Üstündağ,

23 Aralık 1977 günü, 21 yaşın en güzel günlerinde kara düşünceli, tutsak ruhlu kişilerce Şehit edilen oğlum, Mustafa Sacid Saraçoğlu için CHP Genel Merkez Yönetimi'nizin suskunluğu ve umursamazlığı ne denli umut kırıcı ve hüzün verici ise, başta Sayın İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı'nın, İçişleri Komisyonu Başkanı Bolu Milletvekili Sayın Bayram Turan Çetin'in bu konuda bizlere gösterdikleri, insanlık dolu, içten kişisel ilgileri de o denli övgüye değerdir.

23/26 Aralık 1977 günlerinde CHP İstanbul İl Örgütü ile Sayın Erol Ünal ve İstanbul Milletvekili Cengiz Özyalçın'dan, 27 Aralık 1977 günü Ankara'da, Ankara İl Örgütü'nden ve de o günlerde İstanbul ve Ankara Gençlik Kollarımızdan ve başkanlarından gördüğümüz ilgi ve yardımlar da bizler için saygı ile anılacak olgulardır.

Ne var ki, acımızın taze olduğu günlerde İl ve Gençlik Kolları örgütlerimizin gösterdikleri yakınlık ve ilgi, işin ançak dostluk, arkadaşlık ve insanlık yönünü kapsamaktadır.

Partimizin Üst Yönetiminin (Genel Merkez ve TBMM Yönetimlerinin) partinin görüş ve düşünceleri uğruna, insanlık dışı saldırılara uğrayan ve canlarına kıyılan gençleri için (diğer partilerden de olsa) biraz haksayar ve de görev bilinçli davranması gerekmez mi?

Bu, düşünceleri uğruna canlarını veren insanlara bir parti ve insanlık borcu değil midir?

Saygılarımla»

Birkaç gün sonra Üstündağ'dan cevap geldi.

«Mektubunuzda açıkladığınız dileğiniz ilgilenilmesi ricasıyla ilgili Bakana iletilmiştir.

Başarı ve mutluluk dileklerimle saygılar sunarım.

Mustafa Üstündağ
CHP Genel Sekreteri.»

Ali Saraçoğlu'nun hıçkırıkları boğazında düğümleniyordu.

— Aslan gibi evlâdını yitiren bir babaya verilecek cevap bu mudur? diyordu.

— Dileğim bakana iletilmiş...

Üstelik bir de benim gibi yüreği yanık bir babaya başarı ve mutluluk sunulmuş.

Hangi başarı, hangi mutluluk?

İşte sen cevap istemiştin ya, işte cevap geldi!»

Ali Saraçoğlu'na bazı şeyleri anlatmak o kadar güçtü ki!

Hele bizim gibi, hem kendisini hem Mustafa Üstündağ'ı tanıyanlar için.

Mustafa Üstündağ böyle bir babaya bu cevabı vermezdi.

Ama Mustafa Üstündağ her gün gelen binlerce mektubu okuyamazdı ki!

Adımız gibi biliyorduk ki, Mustafa Üstündağ bu mektubu okumamıştı bile...

Mektuplara cevap vermesi için görevlendirdiği yetkilinin bir hatasıydı.

Ama bu Ali Saraçoğlu'na nasıl anlatılırdı?

Onun yerinde biz olsaydık, Sayın Üstündağ olsaydı...

Ne derdik?

IŞIL ÖZGENTÜRK

•

«GECELERİ AYAK SESLERİNİ DİNLER, ŞU GELEN MUSTAFAM OLSUN DERİM»

«Cumhuriyet, 24 Aralık 1978»

UNUTULMUŞ MASALLAR

Sevgi mi tükendi evrenimizde
Nedir bu çiçeksiz, bu hoyrat bahar
Yarınlarımızın umut kentinde
Tüm masalları unutmuş çocuklar.
Mustafa Sacid Saraçoğlu

Okuduğunuz şiirin yazarı yaşamıyor. Bir yıl önce öldü. 23 aralık 1977'de Bağlarbaşı otobüs durağında, arkadan üç kurşunla vuruldu, öldü. Öldüğünde yirmi iki yaşındaydı. Soru soran şiiri kalmış geriye: **«Nedir bu çiçeksiz, bu hoyrat bahar?»**

Mustafa Saraçoğlu ölenlerden biri, anası Ülker Saraçoğlu da, oğlu siyasal nedenle öldürülen bir ana. Oğulları öldürülen analardan biri. Bu topraklardan bir ana.

«Beni avutmasınlar,» diyor Ülker Hanım, oğlunun duvarda asılı fotoğrafına bakıp, **«beni kimse avutmasın,»** diyor. **«Bu acıyı çekmek istiyorum, kimse bu acıyı azaltmasın, bu acıyla birlikte, ona dayanarak yaşamayı öğrenmeliyim.»**

Uzaklara bakıyor. Üç erkek çocuk anası Ülker Hanım. Ortancayı vurdular.

«Bu evde artık hüzün var,» diyor. **«Bu evde her gün bir dram sahneleniyor. Konuşulacak hiç bir şey kalmadı. Kocamla birbirimize yabancı olduk. Hep onu yaşıyorum. Yemek yapıyorum onun sevdiği yemekler geliyor aklıma. Odasına giriyorum, eşyaları, yazıp postaya atamadığı mektupları. Dokuz aydır hiç bir yere gitmedim. Gördüğüm güzellikler, yeni açmış bir gül, deniz bana hep oğlumu hatırlatıyor. Kendi kendime söz veriyorum. Televizyon izlemeyeceğim, gazete okumayacağım diyorum. Yapamıyorum. Haberler yaklaşınca düğmeyi çeviriyorum, sabahları gazetecinin yolunu gözlüyorum. Her yeni ölüm, oğlumun yeniden ölümü oluyor benim için. Her yeni ölümde yüreğim bir kez daha acıyla**

burkuluyor. Anaları geliyor aklıma, analar... Bütün analar adına, en doğal analık hakkımı istiyorum: Katiller bulunsun. Çocuklarımız hoyrat baharlar görmesin.»

Küçük bir çocuk fotoğrafı. Mustafa beş yaşında. Fotoğrafı tutan elleri titriyor Ülker Hanım'ın. Becerikli, çalışkan, özverili elleri.

«Bilmiyorum neden hep onun çocukluğunu hatırlıyorum. İlkokula giderken yolda elektrik kablosuna basmış, her yanı yanmıştı, iki ay okula gidemedi. O zamanlar hep sordu: «Anne ölmeyeceğim değil mi?» **Hep o hali geliyor gözümün önüne. Elleri yanmıştı. Yemeğini ben yedirirdim. O hep sorardı:** «Ölmeyeceğim değil mi anne?»

O ARKADAŞIMDI

«Sanırım üç yıl önce bir yürüyüş yapıldı. «Evlât acısına son!» **yürüyüşü. Mustafa** «Anne sen de gitmelisin» **demişti.** «Analar acı çekmesin,» **demişti. Gitmiştim. Oğlum bana yol gösterendi. Yaşamayı biz onunla öğrenirdik. O arkadaşımızdı.**

İki olay hatırlıyorum. Kırkbeş yaşındayım, oğlum yirmisinde. Onun benim bencilliğime, donmuş yüreğime ders verdiği iki olayı çok sık hatırlıyorum. Bir gün eve erken geldi. Ceketinde kan izleri vardı. Yüzü sararmıştı. Korkarak ona baktım, yarasını aradım. Anlamıştı. «Korkma anne yaralı değilim,» **dedi.** «Bir arkadaşımızı vurdular. Onu hastaneye götürdüm, kucakladım, onu benden can bulsun diye göğsüme dayadım başını. Kan lekeleri onun.» **Elimde olmayarak yüksek sesle konuştum, azarladım onu.** «Eğer bu işi yaptıysan senin de sonun yakın.» **dedim.** «Seni de mimlerler. Neden sen götürdün, neden sen, bir başkası değil?» **Yüzüme hayretle baktı.** «Anne ne kötü sözler söylüyorsun,» **dedi.** «Elbette götürecektim. Sen ne diyorsun anne, götürmemek olur mu? Bu bize yakışır mı anne. Bu sözler sana yakışır mı?»

Donup kaldım. Onu eğiten, emek veren, onun dürüst, iyi bir insan olması için çalışan ben, neler söylüyordum. «Haklısın,» **dedim. Haklıydı.**

Evde okulda olup bitenleri anlatırdı. Onu tehdit ediyorlardı. «Yakışıklı delikanlı hâlâ bizim tarafa geçmeyecek misin? Sen erkek değil misin?» **diyorlardı. Bir gün** «oğlum» **dedim.** «Seni tehdit ediyorlar, öldürecekler, sen de göstermelik evet de!» **Fırladı yerinden.** «Faşistlere evet demem anne. Böyle bir şeyi bir daha söyleme.» **O gün bana kızdı. O öldükten sonra bu iki olayı çok**

düşündüm. O yaşamın anlamını bulmuştu. Benimle, babasıyla, kardeşleriyle, arkadaşlarıyla bunu paylaşmak istiyordu. İşte bu nedenden ötürü öldürüldü.

ONUN İÇİN DUA EDİYORUM

«Ben Antepliyim,» diyor Ülker Hanım. «Eşim doğulu. Bizim oralarda kan davasından çok insan ölür. Ama arkadan vurulmaz. Arkadan vuran lânetlenir. Oğlumu arkadan vurdular. Üç kurşunla. Onu vuranları lânetliyorum. Diğer iki çocuğumun çok acı çektiğini gördüm. Onlara acımı belli etmemek için çok çaba harcıyorum. Ama çocuklarım çok acı çekiyor. İnsanlar bilsin, çocuklar nasıl yetişiyor şimdi. Bilsinler diye anlatıyorum: Küçük oğlum bundan iki yıl önce çok önemli bir sarsıntı geçirdi. Bir arkadaşını vurdular yanında. O olaydan sonra altı ay okula gidemedi. Tansiyonu düştü. Ayağa kalkamadı. Sonra ağabeysini öldürdüler. Geçenlerde üniversite sınav sonuçları geldi postadan. Ev kalabalıktı, akrabalar vardı. Zarfı açtı. Kazanmış. Birden ellerini başına götürüp, bağırarak ağlamaya başladı. «Mustafa abim, can abim,» diyordu. «Ölmeseydin de bugünü birlikte kutlasaydık. Ağbicim seni ben yaşatacağım, seni yaşatacağım!» Yarım saat böyle ağladı. Bir ara Ankara'ya gönderdik onu. Mustafa'nın mezarı da Ankara'da. Duyduk ki, gün aşırı mezarlığa gidiyormuş, bütün gün devrimci çocukların mezarlarını dolaşıyormuş. İşte küçük oğlumun durumu böyle. Gelin bir ana olarak, bir insan olarak üzülmeyin. Elimden gelen ne? Yeter bunca ölüm, çocuklarımız gençliklerini, sevdalarını yaşasınlar. Bırakın.

Ben kapalı büyütüldüm. Arkadaşlarım olmadı. İstedim ki, çocuklarım güzel bir çocukluk, bir gençlik geçirsin. Arkadaşları olsun, baskısız büyüsünler istedim. Mustafa arkadaşlarını eve getirmeyi severdi. Onlara çörek, pasta yapardım. Mutlu olurdum. O da.

Sabahları en erken Mustafa kalkardı. Kahvaltıda börek, çorba olsun isterdi. Severek yapardım. «Anne,» derdi. «Ne şanslı bir insanım ben, arkadaşlarımın çoğu sabah aç geliyor okula, anneleri burada olanlar bile. Senin hakkını nasıl öderim.» Yavrum, ondan karşılık mı bekledim. Gülümsemesi yeterdi bana. Ama hayatın bu güzel insana, oğluma, vereceği çok güzel şeyler olmalıydı. Ölüm değil!»

«Tanrım kimseye evlât acısı vermesin. Onu vurdukları sabah saçlarını kısacık kestirmişti. Kapıdan çıkarken sordu:

«Anne bir isteğin var mı?»

«Yok, sağol.

Merdivenleri koşarak indi. Saat onda telefon çaldı. Bizi hastaneye çağırdılar. Gittiğimizde ölmüştü. Mustafa sekize beş kala vurulmuş, bize telefon ettiklerinde saat ondu. Oysa oğlumun cebindeki telefon defterinde, hem babasının iş yeri telefonu, hem ev telefonumuz yazılıydı. Mustafa tam iki saat, hastane köşelerinde sahipsiz kalmıştı. Belki biz başında olsaydık, belki yanında olsaydık, kurtarırdık. Birileri suçlu bu ölümden. Neden iki saat sonra çaldı telefon, neden oğlum hemen ameliyata alınmadı? Neden kollarında serum yarım saat öylece yatırıldı? Suçlular var. Ellerini, kollarını sallayarak dolaşan suçlular!»

Ülker Hanım'a söylenecek ne sözüm var. Kendi söyledi: **«Kimseler çocuğu ölmüş bir anayı avutamaz.» «Suçlular bulunur»,** diyorum. Sesim kendime bile yabancı. Susuyorum. O anlatıyor:

«Mustafa evimizin neşesiydi. Yavrum son bayramında kazağının üstüne bir karton yapıştırmıştı. Kartonun üstünde «Grev var» **diye yazıyordu.** «Ne grevi?» **diye babaları sordu. Mustafa kardeşlerinin de sözcüsü. Bayram harçlıklarına zam istiyorlarmış. Mustafam akşamüstleri mahallenin tüm çocuklarını toplar, onlarla oyun oynar, onlara balon, çiklet alırdı. Ona takılırdım:** «Sen bir türlü büyüyemedin Mustafa.» **Gülerdi. Oysa büyümüş, haberim yokmuş, ölecek kadar büyümüş.**

Onu mezara koyarlarken yüzüne baktım. Uyuyor gibiydi. Rüyamda görüyorum onu. Geliyor omuzuma vuruyor, usulcacık. Ölümünden bir hafta önce bir rüya görmüştüm. Her yer siyahtı, ilerde kırmızı bir bayrak dalgalanıyordu. Peygamber efendimizmiş bayrağı tutan. Kucağında da bir çocuk. Ezan okunuyordu. Bu rüyadan bir hafta sonra oğlum öldürüldü. Rüyalara inanır oldum.

Dostluğun, insanlığın varolduğunu gördüm. Mustafam ölümünde bile dostlukları, sevgileri yaşattı. Akrabalarımız arasında kim dargınsa barıştı. Hele evimize dolan insanlar. Bizim bu mahallede çok gayrimüslim vardır. Onlar ağıtlar yakarak geldiler. «Mustafa vurulur muydu?» **dediler. Bunu unutamam.**

Şimdi oğlum yok. Bazan merdivenlerdeki ayak seslerini dinliyorum. Bu gelen Mustafa olsun diyorum. Mustafa.

Ama o öldü. Katilleri soluk alıyor, denizi, onun çok sevdiği güileri görebiliyorlar. İnsan acılara dayanıyor, ama haksızlıkların verdiği öfkeye, acıya dayanmak çok zor. Çok...»

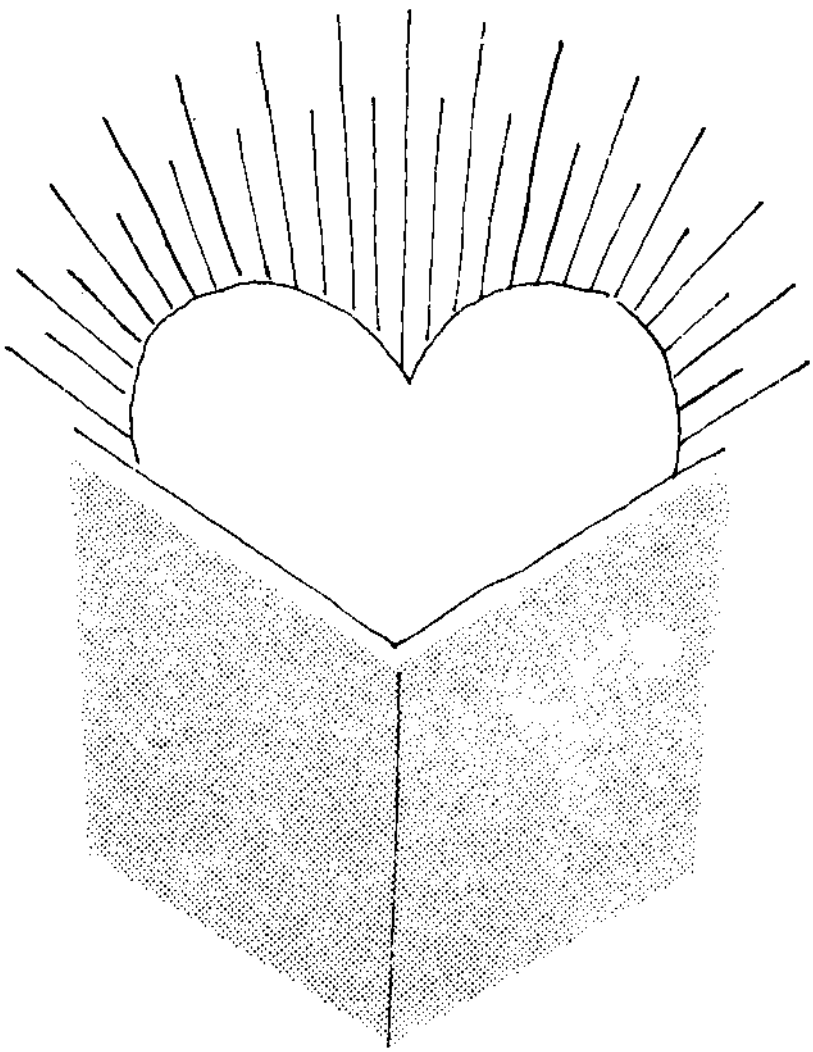
Analardan bir ana Ülker ana. Mustafasını, oğlunu, siyasal nedenlerle vurdular, öldürdüler.

Ülker ana, **«boşuna değil oğlumun ölümü»** diyor. Doğu'da Mustafa'yı seven arkadaşları, akrabaları onlarca ağıt yakmışlar Mustafa için. Ülker Hanım onları gösteriyor. **«Boşuna ölmedi oğlum,»** diyor. **«Beni avutan tek şey bu. Bu ağıtlar.»**

Kara gelsin
Tipiye kara gelsin
Mustafa'yı vuranın
Devleti kara gelsin.

Gün geçmez
Gece geçer gün geçmez
Mustafa'nın kanından
Gök utanır gün geçmez.

Söz kılar kuyguluyu şad

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞLU

•

KÖR KURŞUN ÜZERİNE SÖYLEŞİ

«Cumhuriyet, 25 Mart 1979»

Başbakan Sayın Ecevit'in «Önlem paketleri»ne ilişkin televizyon konuşmasını birkaç arkadaş birlikte izledik. Adlarını söylemenin gereği yok. A, B, C diyelim. Onlar geldiğinde ben Ali Saraçoğlu'nun **«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?»** başlıklı şiir derlemesini okuyordum. İçinde en tanınmış çağdaş ozanlarımızla birçok halk ozanından ve divan şairlerinden seçilmiş çok güzel örnekler var. Ali Saraçoğlu **«Güldeste»** dediği bu şiirsel demeti, 23 aralık 1977'de arkadan kurşunlanarak öldürülen 21 yaşındaki yavrusu Mustafa Sacid'in kişiliğinde, özgürlük savaşımı uğrunda yaşamlarını yitiren Atatürk devrimcisi bütün gençlerin anısına adamış. Kendisinin ve oğlunun, gönülden dökülen dizeleri de var kitapta.

Seçkin şiirler demetini içeren bu yapıt, insansal acıların en büyüğü, en yakıcısı olan **evlât acısı** çeken bir babanın, oğluna ağıtıdır gerçekte. Kendisi de **ağıt** diyor buna. Yaşayan veya ölmüş büyük ozanlardan seçerek kitabına aldığı bütün şiirler ölüm acısını yansıtıyor ve sanki Mustafa Sacid'e ve son yıllarda yitirdiğimiz bütün Mustafa'lara gözyaşı döküyor. Kitabın kapağındaki yürek dolu gözden damlayan kanlı gözyaşlarının resmi de anlatıyor bunu.

Ali Saraçoğlu, sönmesi olanaksız özlem ateşini şöyle yansıtıyor kitabının başında:

«Bir babanın, yaşamının baharında yitirdiği oğlunu yazması... Evrensel denilen acı bu olsa gerek. Umut dolu, yaşam dolu, durmadan gülen gözlerinde güzel yarınların şavkıdığı bir canı yitirmenin acısını; o binlerce yılı aşıp gelebilmiş olan insancıl olguyu yaşamadan bilmek, yaşamadan tanımak olanaksız.»

Bu hazin satırları yaşlı gözlerle okurken, ülkemizde genç yavruları birbirine öldürten kara ruhlu canavarlara karşı bir kat daha nefret duyuyor insan.

Ali Saraçoğlu, yalnız kendi yavrusunun değil, bütün öbür gençlerin kahpece kurşunlanması karşısında, Türk toplumunda gözlediği umursamazlığa isyan ediyor. Oğlunun ölümü üzerine

bütün cihanın, «kâinatın» ağlayacağını sanan **Recaizade Ekrem**'in, bunu görmeyince **«Âlem yine ol âlem, devran yine ol devran»** diye isyan ettiği gibi.

Ali Saraçoğlu, sözünü ettiğim kitabının 187. sayfasındaki bir şiirinin son dizelerinde Tanrı'dan yakınıyor, yaralı baba yüreğinin bütün acısıyla:

Yoksul Ali söz anlamaz
Ali Merdan'ı ünlemez
Devlet inatta, dinlemez
Peki Mevlâm nerde kaldı.

★★★

Son yılların toplumsal ve kişisel acılarını simgeleyen **«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?»** kitabınıyalnız acılı ana babaların değil, bütün sorumlu politikacı ve yöneticilerin ve namuslu bütün okur-yazarların okumasını içimden dilediğim sırada geldi arkadaşlar ve böylece söyleşi «kör kurşun»dan açıldı. Konuşma şöyle sürdü:

A — Sanıyorum ki «kör kurşun» demek, bir hedefe atılmadığı halde, sekme veya çarpma sonucunda kazaya neden olan kurşun demektir. Oysa ülkemizdeki öldürücü kurşunlar, hedef seçilerek, hedef görülerek, dahası, tam isabet sağlamak için, eğitilerek sıkılan kurşunlardır. Buna «kör» yerine «gören» kurşun demek daha doğru olurdu.

B — Dediğiniz, ülkemiz açısından doğru ama, bu kitaba adını veren «kör kurşun», eğer yanılmıyorsam, simgesel olarak tasarlanmış olsa gerek.

C — Yani, vatana saldıran dış düşmana sıkılması gereken kurşun, asıl hedefi dışına yöneltilerek vatan evlâtlarına sıkılıyor, böylece hedefini şaşırıp «kör kurşun» oluyor, demek istiyorsunuz.

B — Evet.

A — Ama o zaman buna «kör kurşun» denmez, «hayın kurşun» denir.

Konuşmanın burasında ben söze karışarak şöyle dedim: Zaten bu kitapta simgelenen kurşun, bence «hayın kurşun»dur. Çünkü bu kurşun, insanı insan yapan erdemlere ve ince duygulara karşı yürekleri körlenmiş kişilerin sıktığı kurşun değil, körpe çocuk elleriyle sıktırdıkları kurşundur.

Biraz ara vererek, kitabın niteliğini onlara anlattım. İçindeki güzel şiirlerden ve ağıtlardan parçalar okudum. Duygulandılar. Sonra söyleşi yeniden başladı:

A — Pekiy ama «yürekleri körlenmiş» dediğiniz kişiler kimler? Koca devlet niçin bunların üzerine gitmiyor ve haklarından gelmiyor?

Ben — Hatırlarsınız ki, MC döneminde, siyasal cinayetlerden hiç birinin faili bulunmuyordu. Şimdi ise birer birer yakalanıyorlar. Demek ki Devlet üzerlerine gidiyor.

B — İyi söylüyorsunuz ama yakalananların çoğu 16 - 17 yaşlarındaki çocuklar. Bunları organize edenler, cinayetleri tasarlayanlar, hedefleri seçip gösterenler, yani sizin «yürekleri körlenmiş» dediğiniz kişi veya örgütler hâlâ meydana çıkarılamadı. Bu işe ne dersiniz? Bence bu örgütler az çok belli. Siyasal kanatta da ayakları var. Niçin o siyasal kanatlara dokunulmuyor?

Ben — Bu noktaya gelmek üzere önce şunu belirtmek isterim ki, bugün Türkiye'de gördüğümüz anarşik durumun körükleyicileri yalnız bir tek odakta toplanmış değildir. Ülkemizi bölmek, parçalamak, zayıf düşürmek ve böylece sömürmek, daha doğrusu, sömürüsünü sürdürmek isteyen türlü dış odaklar var. Bunlar öyle kolay kolay bulunup meydana çıkarılacak türden değil. Sözünü ettiğiniz siyasal odaklara gelince; bir demokrasi rejiminde yaşadığımızı unutmayınız. Anayasamıza göre bütün devlet organlarının yetkileri belli ve sınırlıdır. Bir hükümet, yani yürütme organı, siyasal partiler hakkında kovuşturma yapamaz. Bunu ancak yargı organları yapabilir.

A — O halde mahkemeler ve savcılar gevşek davranıyorlar, demektir.

C — Savcı yardımcısı Doğan Öz'ün öldürülmesinden sonra belki de korkuyorlardır.

B — Koca Cumhuriyet Başsavcısı da korkacak değil ya!

Ben — Sorunu korkmak - korkmamak yönünden ele almayınız. Görevini yerine getirmekten korkacak bir yargı görevlisi bulunabileceğini ben pek düşünemiyorum. Yargı organı, çok dikkatli işlem yapar. Çünkü bütün işlemlerinde ve kararlarında yargılama yöntemlerine, özellikle kanıtlara bağlı kalmak zorundadır. Elinde kesin kanıt olmadıkça söylentiye, belirtiye, duyguya dayanarak karar veremez, işlem yapamaz.

A — Ama biliyorsunuz ve okuyorsunuz; bir partinin üyeleri ülkemizde şeriat propagandası yapıp duruyorlar. Gazetelerinde şeriat devleti kurma amacını saklamıyorlar. Layik hukuk kuralla-

rını değiştirip şeriat kurallarını yürürlüğe koyma amacını güdüyorlar. Bu davranışlar Anayasa ve Partiler Yasasına aykırı olduğu halde Başsavcı yine harekete geçmiyor. Ama herhangi bir sol partinin üyeleri, Anayasa'ya onların onda biri kadar aykırı davranışta bulunsa, savcı hemen üzerine çullanıyor. Demek ki ayrım güdüyor. Güçlünün üzerine gidemiyor, zayıfın üzerine gidiyor. Bence eşit işlem yapması lâzım. Adalet dediğimiz şey bu değil midir?

Ben — Bu eleştirileriniz, sanırım, gazete haberlerine dayanıyor. Bununla birlikte, benim gözlemlerime göre de şeriatçılara karşı yumuşak davranıldığı izlenimi uyanıyor aydınlarda.

A — İşte az önce sözünü ettiğimiz «kör kurşun»ların kaynağı da, daha önceki yıllarda görülen bu eşitsizlikten, devlet otoritesinin yansız olarak kullanılmamasından doğmadı mı? Eğer ilk cinayetlerin başladığı sırada devlet sağ - sol demeden, bütün suçluların ve yasa dışı eylemcilerin üzerine bütün gücüyle gitseydi, ülkemizde anarşi bugünkü boyutlara ulaşmaz, böylesine dal budak salmazdı.

★★★

Hepimiz bu arkadaşımızın düşüncesini haklı bulduk ve ona katıldık.

OKTAY AKBAL

•

EŞKİYA ATEŞLERİ

«Cumhuriyet, 16 Şubat 1979»

«Gök yüzünde bölük bölük turnalar — İşte görürsünüz hallarımızı — Beni mihnet ile böyüten anam — Diyin beklemesin yollarımızı» demiş Ercişli Emrah... Kimbilir neden, nasıl, niçin, hangi etkenle, hangi onanmaz acıyla? Dizelerin ardındaki gerçekleri kim bilebilir? Acılardır sanatçıyı yoğuran, belki de sanatçı eden... Duymayan, görmeyen, anlamayan, sevmeyen kişi ne diye türkü yaksın, şiir düzsün, yazıya çevirsin içinden dışından geçip gidenleri!..

«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?» kitabı günlerdir elimde. **«Özgürlük savaşımında yaşamını yitiren gençlerimizin anısına adanmış bir güldeste.»** Gazeteci arkadaşımız Ali Saraçoğlu'nun yapıtı... Güzel baskı, güzel kâğıt, güzel düzenleme... Ama, acı yığını bir kitap... 23 aralık 1977 günü öldürülen genç öğrenci Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun babasıdır Ali Saraçoğlu. Bir yılı aşkın bir zamandır yirmi bir yaşında bir oğul yitirmenin acısı içinde yanan bir babadır şu soruyu soran: **«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?»**

Kitapta ünlü çağdaş ozanların ölümle yaşamı işleyen şiirleri var. Halk yazınımızdan da, divan yazınımızdan da alıntılar var. Saraçoğlu baba ve oğulun şiirleri de var. Mustafa Sacid 11 aralık 1977'de, yani öldürülmesinden kısa bir süre önce şu dizeleri yazmış: **«Karanlık ovada bir söğüt fidanı — Sabahı bekliyordu — Evrensel yalnızlığı içinde — Umutsuz — Korkulu — Karanlık gecede eşkiya ateşleri — Körpe dal istiyordu.»** Karanlık gecede eşkiya ateşleri körpe dal istiyor... Yıllardır istiyor... Arıyor, buluyor, kırıyor, yakıyor, kül haline getiriyor... Mustafa'nın içine doğmuş mu bir iki hafta sonra «körpe bir dal» olarak «eşkiya ateşlerinde» yanacağı, kimbilir?

Sabah çıkarken akşama eve dönecek miyiz, dönecek misiniz? Bunu bilmiyoruz artık. Eşkiya ateşleri tek tek yanmıyor karanlıklarda, bir orman yangınına dönüştü bu eşkiya ateşleri... Herşeyi kavuran, silip süpüren orman yangınlarına benzedi. «Sevgi mi tükendi evrenimizde» diye sormuş bir şiirinde de. Oysa baş-

ka bir şiirinde «Hiç kız öptünüz mü düşünüzde» diye başka bir soru yöneltmiş kendine, arkadaşlarına, yaşamda soluk alan genç varlıklara... Sevgi tükenir mi? Tükenmez. Ölüm bile sevgiyi yok etmez. Nasıl ki baba Saraçoğlu bir yıldır oğlunun sevgisini sönmeyen bir ateş gibi capcanlı tutuyor, öylesine, öylesine... **«Sevgi mi tükendi evrenimizde — Nedir bu çiçeksiz, bu hoyrat bahar — Yarınlarımızın umut kentinde — Tüm masalları unutmuş çocuklar»** diyordu Mustafa Sacid. İçinde yaşadığı eşkiya ateşlerinin korkutucu aydınlığını, sıcaklığını duyarak...

Bir değil Mustafa'lar, bir değil, on, yirmi, yüz değil... Eşkiya ateşlerinde yananlar sayısız... Önce hep gençler idi «eşkiya» lara kurban giden, şimdi sıra yaşlılara geldi. Gelecekti. Bu zorbalık merdiveninde boyuna tırmanmak gereklidir. Bir adım attın mı, tırmanırsın doruğa dek... Bizim eşkiyalar, zorbalar da, hangi büyük güçlerin robotları olduklarını bilmeden, düşünmeden neye, kime hizmet ettiklerini, tırmanıp duruyorlar şiddet, terör merdivenini... Öğrenciler, öğretmenler, işçiler, savcılar, asistanlar, doçentler, profesörler, gazeteciler, yazarlar... Sıra ünlü politikacılara geldi, milletvekillerine, bakanlara, parti liderlerine!.. Bunca suskunluğun, bunca sinmişliğin, «eşkiyaların» üstüne gerektiği gibi yürümemenin cezasını çekecekler onlar da elbet! Bu tırmanış geriye dönmez, döndürülemezse.

Resimleri var Mustafa'nın; dört yaşında, beş yaşında, onsekiz yaşında, yirmibir yaşında, sonra da bayrağa sarılı bir tabutun içinde... Hep ölüme doğru yürür insan. Hep ölümümüze doğru gidiyoruz. Başka neresi var ki! Ama, o ölümüyle yirmi birinci ilkyazın eşiğinde buluştu. Bir otobüs durağı, bir silahtan çıkan kurşunlar. Sonra sessizlik, hiçlik, yokluk. Sonuçsuz kalan soruşturmalar. Mustafa'ya eklenilen yeni Mustafalar, yeni kurbanlar, yeni şehitler... Birbiri ardına, birbiri ardına, ta İpekçi'ye dek uzanan bir kanlı yol... Suçlular, katiller, eşkiyalar, zorbalar kum gibi çevremizde, ama ele geçiremiyoruz nedense, yakalarından tutup hesap soramıyoruz. Adalet'in yumruğunu tepelerine bir türlü indiremiyoruz.

«Nasıl derseniz öyle olsun — kalmasın ellerim sizlerden uzak — birleşsin umudum en güzel eylemlerinize — erisin et — yitsin boşluk — bir biz kalalım çirkinliklere inat» diye yazmış bir başka kurban, Doç. Dr. Bedrettin Cömert... Önceden görmüş gibi tüm çirkinliklere inat ölümden sonra da unutulmayacağını... Peki ya Bülent Ecevit nice yıllar önce neler yazmış, neler! **«Her gün bir bıçak saplı — birinin arkasında — vurulan da biziz vuran da».**

Ne var ki ölenle ölüyoruz, öldürenle öldürmüyoruz. Öldüreni bulup birikmiş tüm acılarımızın öcünü almak istiyoruz. Kişi, ne kurban olmak ister, ne de cellat... Ama cellatların sere serpe dolaştığı bir ortamda «vurulan da biziz vuran da» diyerek felsefe yapmak, avuntu bulmak yanlış bir iş... Yanlış, gereksiz, cellatları daha da yüreklendiren bir edilgen tutum. Biliyorum Ecevit'in bu şiiri yazdığı zaman neler duyduğunu, duyurmak istediğini, ama yaşam başka, şiir daha başka... Sanat gerçekleri ile yaşam gerçekleri uymaz birbirine. Vuruluyoruz, öldürülüyoruz, bıçaklanıyoruz, kurşunlanıyoruz, ama «biz» değiliz bunu yapan, biz değiliz, biz olamayız. Bütün iş «bizden başkaları» olan tüm eşkiyaların kökünü kazımak. Eşkiya ateşlerini söndürerek, eşkiyaların üstüne üstüne giderek...

HASAN PULUR

•

HANİ BİR ŞAİR VARDI, BİLİR MİSİNİZ?

«Milliyet, 10 Şubat 1979»

İnsanlar ölüyor Sayın **Ecevit,** insanlar ölüyor.
Bugünlerde size ulaşması gereken bir kitap var.
Hem de içi şiir dolu.
Belki elinize geçmez, belki de size ulaşamaz.
İsterseniz, hatırlatalım.
Kitabın adı: **«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi, Kör Kurşun?»**

Ali Saraçoğlu'nun, üç kurşunda öldürülen oğlu Mustafa Sacid Saraçoğlu ve özgürlük savaşımında yaşamlarını yitiren gençler anısına adadığı güldeste.

Şöyle karıştırın o kitabı, açın 52. sayfayı, **«Yargı»** diye bir şiir bulacaksınız:

«Öldürenle katiliz çalanla hırsız
tümümüz sanığız tümümüz savcı
tümümüz suçlu tümümüz yargıç

kimi aklar kimi suçlarız
kimi bağışlar kimi asarız
kendimizi başkasında

hergün bir bıçak saplı
birinin arkasında
vurulan da biziz vuran da»

Sayın Başbakan, bu şiirin şairini anımsadınız mı?
Hani bir zamanlar **Bülent Ecevit** diye bir şair vardı ya!

HASAN HÜSEYİN

•

«SEN HİÇ OĞUL EMZİRDİN Mİ KÖR KURŞUN?»

«Yeni Halkçı, 28 Şubat 1979»

Kapkara bir kapak. Üzerinde **«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?»** yazıyor. Kitabın adı bu. Kitabın adının altında göz yaşları inci inci damlayan bir göz. Gözün karası yürekten. Aslında inci inci damlamıyor göz yaşı, kan kan damlıyor. Yürek burkucu bir ad ve insanın içini titreten bir göz resmi.

Göz yaşlarının altında «Özgürlük savaşımında yaşamlarını yitiren gençlerimizin anısına adanmış güldeste» sözleri okunuyor. Onun altında da Ali SARAÇOĞLU adı var.

Kimdir bu güldesteyi düzenleyen, bastıran, günışığına çıkartan biliyor musunuz?

Çevirin kitabın arka kapağını: Türkiye'nin gelecek güzel günleri kadar güzel, gözlerinden, yüzünden insan ve yaşam sevgisi taşan pırıl pırıl bir genç adam. Oğlumuz, yavrumuz, kardeşimiz, güvencemiz, yarınımız MUSTAFA SACİD SARAÇOĞLU.

Ve bu fotoğrafın altında ne yazıyor biliyor musunuz,

Söylemeye dilim varmıyor ama söyleyeyim. (1956 - 1977)

Evet güldesteyi düzenleyen ve günışığına çıkartan Ali Saraçoğlu, dişlerinden kan damlayan faşist katillerin Aralık 1977'de arkadan kahpece vurup öldürdükleri devrimci genç Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun babası.

Sayfaları saygıyla çeviriyorsunuz: «Bu güldeste, Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun kişiliğinde, özgürlük savaşımında yaşamlarını yitiren gençlerimizin anısına adanmıştır» yazıyor 6. sayfada.

Çevirin kitabın en son sayfasını. Kapak, sayfa düzeni ve iç çizimlerin Sait Maden eliyle gerçekleştirildiğini okuyacaksınız.

İçi ateş dolu, içi acı dolu bir kitap. Gelmiş geçmiş ve yaşayan ozanlar bir araya getirilmiş bu kitapta.

Ali Saraçoğlu, 1968'lerden bu yana bu ülkenin çektiklerinden payına düşeni bir kitapla dünyaya duyurmak istemiş. Acı da, sevinç de dostlarla paylaşıldığında güzeldir. Yirmibir yaşındaki

devrimci insan ve ülke sevgisi ile dolu Mustafa Sacid Saraçoğlu'nu elleri titremeden vuranlar, faşizmin dişleri kanlı katilleri, eğer gözleri varsa acının nasıl çiçeklendiğini göreceklerdir bu kitapta. Ama diyeceksiniz ki, güvercin kasabı nasıl görsün güvercinin göksündeki gök kuşağını!

Dedim ya, «Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?» adlı kitap bir acılar bombası. Hele de Ali Saraçoğlu'nun yazdıkları, hele de Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun ve anasının yazdıkları!

Kitabı önüme koydum, yanına da Mustafa Sacid'in resmini. Ne diyeceğimi bilemeden oturup duruyorum makinemin başında.

Mustafa Sacid'ler biner biner çoğalmasalardı, gerçekten çekilmez olurdu bu ülkede yaşamak.

Karamsar da olsa, İlhami Bekir'in sözleriyle noktalamak istiyorum bu duyuru yazısını:

«Ölüm bir kez çalar kapıları
Doğumdan öncesi, ölümden sonrası yalan
Yumruğu, göğsü ve altın başıyla
Ne güzeldir ayakta dimdik insan.»

Anısı aramızda dimdik yaşıyor Mustafa Sacid'in, Mustafa Sacid'lerin.

Elbet bir gün sorulacaktır bunların hesabı.

KEMAL ÖZER

•

ACI ŞÖLEN

«Edebiyat Cephesi, 1 Mart 1979»

Günlerdir elimden düşmüyor. Bir kitap. Adı: **«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?»**

Günlerdir soru olup oturdu gözlerime. Kiminle karşılaşsam, neye baksam soruyorum: **«Sen hiç...»**

Kapkara bir kapak. Ortasında kıpkırmızı bir göz. Gözbebeği yerine bir yürekle bakıyor yüzünüze. Üç de gözyaşı damlası, alt alta. Üç de kıpkırmızı gözyaşı damlası.

Günlerdir elimden düşmüyor. Bir şölende gibiyim. Açıp açıp okuyorum içindeki şiirleri. Gerçek bir şiir şöleni. Gerçek ve acı. Çoğunu daha önce okumuştum. Ama böyle bir araya gelince yeni bir etkileme gücü kazanmışlar. Ölüm deyince, kan deyince, ağıt deyince koşup gelmişler. Kimi çağlar ötesinden, kimi yüzyılımızdan, kimi de yakın yıllardan. Bir araya gelip ağız birliği, yürek birliği etmişler. Bilinci uyarmak, duyarlığı diri tutmak için.

Nasıl gelmesinler ki?

Öldürülüyorlar. Çoğu genç yaşta. Her gün birkaçına daha tanığız. Gazete sayfaları, TV ekranları, radyonun sesi gün sektirmiyor. Geçtiğimiz bir sokaktı, otobüs beklediğimiz bir duraktı, bir bakıyoruz ölüm kanlı damgasını vuruvermiş orda birine. Fotoğraflara bakıyoruz, tanıdık bir çizgi çoğunda.

Öldürenler kim? Bilinmiyor. Kimliği bilinmeyen birileri. Sanki doğal. Sanki alışılmış. Geçilen sokağa, beklenen durağa nasıl alışılmışsa.

İstedikleri de bu. Bilinçlere gölge düşürmek, duyarlıkları köreltmek. Yargısından, yargıçlığından uzak kalmak insanların. Uyuşukluğa, yılgınlığa sürükleyerek onları bir hesaplaşma geriliminin dışına itmek. İnsanın içinde iyiden, güzelden, haklıdan yana yeşermeyi bekleyen ne varsa, sürgün vermesini önlemek. Onu karanlığa aldırışsız, giderek boyun eğici kılmak.

Ali Saraçoğlu, karşı çıkmış buna. İnsanlara yöneltilen bu aşağılatıcı, bu yüzgöz edici yürek sağırlığına. Şiirler derlemiş bir kitap dolusu. Derlediği kitaba **«Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?»** adını vermiş. Duygularıyla, öfkesiyle, direnciyle yeni-

den yoğurmuş dizeleri. Okuyanı yeni heyecanlara mayalayacak bir sıcaklık katmış acılı yüreğinden.

Ali Saraçoğlu, faşizmin genç kurbanlarından birinin, Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun babası. Yıllardan 1977, aylardan aralık, günlerden cuma. Aralığın 23'üdür, sabahın 8'i. Bağlarbaşı'nda, otobüs durağında arkadan vurdular DMMA Kadıköy Mühendislik Yüksek Okulu Elektrik Bölümü öğrencisi Mustafa'yı. Öldürenler bilinmiyor. Bugüne kadar da bilinmesi sağlanmadı.

Birkaç satırlık bir gazete haberi oldu Mustafa'nın ölümü. Yankılandı kısa bir süre. Üstüne daha kimbilir benzeri kaç ölünün toprağı serpildi bugüne dek. Ama ölüm değildir asıl tükeniş. Bir toplumun gerçekler karşısında umursamaz olmasıdır.

Ali Saraçoğlu, işte buna karşı çıkıyor. Ve kitaba yazdığı önsözde, oğlunun 21 yaşında ölümle noktalanan yaşamından söz açarken diyor ki:

«Bu öykü, Mustafaların öyküsü, bir üçtan yaratılışlarındaki giz'in yanıtını bulamadan, yaşam sevincini tanımadan, satılmış ellerle canlarını yitirenlerin, bir uçtan da insanlık suçu olan kan dökücülüğün ve kaba kuvvetin toplumumuzu sarışının öyküsüdür.

Bu öykünün karanlık yüzünde çoğu kez kan dökücülerin, kışkırtıcıların, göz yumucuların, kişisel ya da kitlesel çıkarları yolunda sözde nedenlerle gerçeklerden kaçanların çirkinlikleri baş yeri tutar.

Bir televizyon oyununun baş kişisinin ölümüne günlerce gözyaşı döken toplumumuzun geleceğinin umudu ve güvencesi olan oğullarının, kara, satılmış ellerin acımasızca sıktıkları kurşunlarla dalından erken koparılmış güller gibi kara toprağa düşüşünü, umursamamasını, doğal karşılamasını acı verici bir tükeniş değil de ne sayabiliriz?»

«Özgürlük savaşımında yaşamlarını yitiren gençlerimizin anısına» adanan derlemedeki tüm şiirler, karşı çıkışın somut sözcüleri. Yazıldıkları günün, altını çizdikleri öykünün sınırından çıkmışlar bir kez daha. Ülkeleri ve çağları aşmışlar. Bir kol Anadolu halk şiirinin, bir kol divan şiirinin gür damarından sağılmış gelmiş dizeler, karışmış İranlı, Alman, Fransız, İspanyol, Kübalı, Şilili, Yunanlı, Filistinli ozanların dizelerine. Bir kol ana duyarlığından, bir kol baba acısından sağılmış gelmiş, sahibi belirsiz ninnilere karışmış. Gün bugün demiş çağdaş ozanların yazdıkları, gencecik Mustafa'nın dizeleriyle uç uca.

Artık ne **«Şu ellerin taşı hiç bana değmez/İlle dostum gülü yaralar beni»** diyen Pir Sultan, kendi çağından söz açmaktadır ne **«Medet medet bu cihânın yıkıldı dört yânı/Ecel celâlileri aldı Mustafa Hân'ı»** diyen Taşlıcalı Yahya. Ne Dadaloğlu **«Taze gelin, büyük kızdan başladı/Ölüm de güzeli severe benzer»** derken Türkmen'dir, ne Neruda **«Biz halkız, yeniden doğarız ölümlerde»** derken Şilili. Ne de yalnız 1950'lerde kalmıştır, Ahmed Arif'in **«Kirvem hallarımı aynı böyle yaz»** dediği.

Çoğunu daha önce okumuştum kitaptaki şiirlerin. Ama günlerdir elimden düşmüyor. Yeniden okuyorum. Onları bir araya getirmek isteği kutsal bir istek. Zaten biliyordum, ne diye yeniden okuyayım demiyorum. Bir kez öyle dedi mi, genç kurbanlardan birinin ölümü için de der insan, başka şeyler için de.

Onları bir araya getirme isteği, öyle dedirtmeme isteği. Gelenek her zaman babadan oğula geçmiyor demek ki.

DOĞAN HIZLAN

•

«ÇEK ELİNİ GECE, GÜNEŞİMİZDEN»

«Cumhuriyet, 8 Mart 1979»

Ali Saraçoğlu, oğlu Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun öldürülüşünün yıldönümünde bir güldeste düzenlemiş. Güldestenin niteliği kapağında şöyle belirtiliyor: **«Özgürlük savaşımında yaşamlarını yitiren gençlerimizin anısına adanmış güldeste.»** Acıların en onulmazı, en yürekten burkanı hiç kuşkusuz evlât acısı. Ali Saraçoğlu, bu onulmaz duygunun oduyla hazırlamış bu güldesteyi. Bu derleme yalnızca bir babanın bir ananın, acıların kör kuyusunda çınlayan seslerini yankılandırmıyor. Güldesteye şiirimizin en usta adlarının, en usta işi şiirlerini almış Saraçoğlu. Evlâdının acısını bir eriyen kuşağın anısıyla genişletip yığınlara ulaştırırken, özgürlüğün, ölümün, hakkın en güzel dizelerini armağan etmiş bize.

Saraçoğlu, **Mustafa'lar Ölür** adlı yazısında, **«Bir babanın, yaşamının baharında yitirdiği oğlunu yazması. Evrensel denilen acı bu olsa gerek,»** diyor.

Türk şiirinin gerçekten seçme, etkileyici örneklerini bulabileceğiniz bu güldeste şu ana bölümlerden oluşuyor: **Döken Kimler Karanlığa Bu Kanı, Ölüm İcad Olmasaydı N'olurdu, Biz Halkız Yeniden Doğarız Ölümlerde, Ecel Celâlileri, Âşıkça, Zalımın Yanına Kala Zulumu, Zuluma Göz Yumanlar Ya İmansız Ya Deli, Paylaşamadığımız.**

Güldestenin sonunda da 21 yaşında öldürülen **Mustafa Sacid Saraçoğlu**'nun okuduğu kitaplar üzerine tuttuğu notlar yer alıyor.

Özgürlüklere, güzel yaşamaya özlemi **Hasan İzzettin Dinamo** dizeye getirmiş: **«Çek elini gece güneşimizden çek!»**

Saraçoğlu'nun güldestesinde bir şiir geleneğinin bütün güzellikleri bir acının tortusuyla birlikte boy atıyor. Divan şiirinin, halk şiirinin ve günümüz şiirinin örneklerini buraya yerleştirmede hiç kuşkusuz girişte de sözü edildiği gibi Said Maden'in bilgi ve şiir tadının büyük etkisi olmuş.

Bir gencin ölümü, bir umudun gün batımı **Oktay Rifat, Ağıt**'ında ne diyor:

Korpardılar dalından yemişi
Çiğnediler nalçalı topukla;
Şimdi dağların ardı kan rengi,
Şimdi gözlerin, kanlı ve susuz.
Tut beni gülüm, bu benim elim,
Kurudu gözlerimin sevinci.

Ali Saraçoğlu'nun şiiri var güldestede, **Anasının Ağzından Mustafa'ya Ağıt:**

1.
Sen hiç oğul emzirdin mi kör kurşun?

2.
Gökle deniz arası
Anadolu toprağı bu toprak,
Gün inende karlı dağlar ardına
Cansızı, canlısı, kuşu, insanı
Cümle âlem
Dolar gelir meydanlara.

Bir ana - babanın acılar kuyusundaki yankılarını, bir babanın duyarlığını bulacaksınız bu güldestede ama yalnız bu kadar değil. Yineleyelim, şiir geleneğimizin en ustaca örneklerini de...

SON YAZI

•

SADİ : GÜLİSTAN'DAN BİR HİKÂYE

Anlatırlar: Bir av yerinde Adil Nuşirevan için bir hayvan kebap ediyorlardı. Yanlarında tuz yoktu; getirsin diye köye bir köle saldılar. Nuşirevan:

«Tuzu para ile al ki bedava alma âdeti çıkmasın, köy harap olmasın!» dedi.

«Bu kadarcık şeyden ne zarar gelir?» diye sordular.

Cevap verdi:

«Cihanda zulmün temeli önce azcık bir şeydi. Ama her gelen onu büyüttü. Nihayet şimdiki duruma ulaştı.»

Halkın bahçesinden padişah bir elma yerse, kulları ağacı kökünden sökerler. Sultan beş yumurta için zulmü reva görürse, askerleri bin tavuğu şiş'e vururlar.

Devri kötü olan zalim, dünyada kalmaz. Ama üzerinde sonsuz lânetler kalır.

Çeviren : Hikmet İlaydın

Dizin

Ali SARAÇOĞLU — Mustafalar Ölür 7
— İkinci Basım'a Önyazı 10

1. DÖKEN KİMLER KARANLIĞA BU KANI

Ahmet Hamdi TANPINAR (1901-1962) — Selâm Olsun 13
Ahmet Kutsi TECER (1901-1967) — Ölü 14
Nâzım HİKMET (1902-1962) — Kelâm 15
— Zafere Dair 15
— Cülûsu Hümayûn 16
— Hükmü Hümayûn 16
— Kız Çocuğu 17
— Japon Balıkçısı 18
Orhan Şaik GÖKYAY (1902) — Hey Ne Şirindir Bu Dünya 20
Zeki Ömer DEFNE (1903) — Ziller Çalacak 21
Ercüment Behzat LAV (1903) — Kan ve Çiçek 22
— Gönül Pası 22
Ömer Bedrettin UŞAKLI (1904-1946) — Kimbilir 23
İlhami BEKİR (1906) — Son Kavga 24
Asaf Halet ÇELEBİ (1907-1958) — Cüneyd 25
— Mansur 25
Mustafa Seyit SUTÜVEN (1908-1969) — Koşma 27
Ahmet Muhip DIRANAS (1909) — Ayaklar 28
H. İzzettin DİNAMO (1909) — Artık 29
Ziya Osman SABA (1910-1957) — Kurban 30
— Cümlemiz 30
Cahit Sıtkı TARANCI (1910-1956) — Ölümden Sonra 31
— Sanatkarın Ölümü 31
Bedri Rahmi EYÜBOĞLU (1913-1975) — Yaradana Mektup 32
Fazıl Hüsnü DAĞLARCA (1914) — Sığmıyordu 33
— Bağışlama 33
— Oğul Büyümeli Kız Büyümeli 34
— Dilek 34
— Yol Gömüt 35
Orhan Veli KANIK (1914-1950) — Vatan İçin 36
Oktay RİFAT (1914) — Yerle Gök 37
— Ağıt 37
— Elleri Var Özgürlüğün 37

Melih Cevdet ANDAY (1915)
— Kök Gibisin 38
— Anı 38
— Ölüm 39
Cahit IRGAT (1916-1971)
— Göç 40
— Yaşamak 40
Behçet NECATİGİL (1916)
— Korku Çiçekleri 41
— Çağın Tanığı Olmak 41
İlhan BERK (1916)
— Tutsak Ayvaz'ın Ayva Ağacına Söyledikleri 43
— Hep Suyu Dinledik 44
— Yaslı Su 44
M. Niyazi AKINCIOĞLU (1916-1979)
— Köroğlu 45
A. KADİR (1917)
— Kanlı Şiirler 47
Cahit KÜLEBİ (1917)
— Bir Gemi Bir Adam 49
— Kayıp 49
— Zerdali Ağacı 50
— Ağıt 50
O. Murat ARIBURUN (1918)
— 51
— İnadım İnat 51
Fethi GİRAY (1918-1970)
— Mustafa Kemal'e Hitabımdır 52
— Mavi Göz Yaşları 52
Ceyhun Atuf KANSU (1919-1978)
— Orta Anadolu 53
— Bağımsızlık Gülü 54
Salâh BİRSEL (1919)
— Haydar Haydar 55
— Yunus Emre 55
Vedat TÜRKALİ (1919)
— Arkadan Vurulanın Türküsü 56
Enver GÖKÇE (1920)
— Gelmeyen Bahar 57
Mehmed KEMAL (1920)
— Ceylan 58
— Bilirler Seni 59
S. Kudret AKSAL (1920)
— Yazıt 60
— Ölü 60
Ömer Faruk TOPRAK (1920)
— Bir Buluta Sonnet 61
Necati CUMALI (1921)
— Çocuk 62
— Ceylân Ağıdı 64
Şinasi ÖZDENOĞLU (1922)
— Türkiye Acısı 65
— Öldürme N'olur 67
Özdemir ASAF (1923)
— Ağlamak 69
— Işımak Yaşatmaktır 69
— Az Acı 70

Nevzat ÜŞTÜN (1924)	— İnsan	71
	— Tarih Bir Çiçek mi	71
Arif DAMAR (1925)	— Onurumuz	72
	— Yarından Tezi Yok	73
	— Güvercin	73
	— Güvercin Kanadıyla	73
Bülent ECEVİT (1925)	— Yargı	74
	— İnsan	74
Attilâ İLHAN (1925)	— Bulut Günleridir	75
	— Varsağı	75
Kâmran S. YÜCE (1925)	— Son	77
	— Çocuk	77
Sabri ALTINEL (1926)	— Ve Gecenin İçinden Aydınlık	78
Mehmet BAŞARAN (1926)	— Güllerle Açan	80
	— Oy Yaşamak	80
	— Birden Göksüme İniyor Kazma	81
Ümit Yaşar OĞUZCAN (1926)	— Akların Ölümü	83
	— Son Mektup	83
Can YÜCEL (1926)	— Baharla Ölüm Koşmaları	84
Halim UĞURLU (1926)	— Analar Ağıdı	85
Ahmed ARİF (1927)	— Otuz Üç Kurşun	86
Hasan HÜSEYİN (1927)	— Yaşlanmayan Ananın Yaşlanmayan Mektubu	90
	— Acıyı Bal Eyledik	91
	— Susan Su	93
Şükrân KURDAKUL (1927)	— Armağan	95
Turgut UYAR (1927)	— Hiç Sevmem	96
Metin ELOĞLU (1927)	— Kopuk	97
	— Ölesiye	97
Ayhan HÜNALP (1927)	— Dilekçe	98
Edip CANSEVER (1928)	— Ölü mü Denir	99
Ali YÜCE (1928)	— Kara Batı	101
	— Çatışma	102
H. Vasfi UÇKAN (1929)	— Ağlarsa Analar Ağlar	104
	— Dom Dom	104

Tahsin SARAÇ (1930)
— Güvercin Kasapları 105
— Halkım Muştular Sana 105
— Ana Öğüdü 106
Yılmaz GRUDA (1930)
— Saga 107
Cemal SÜREYA (1931)
— Dörtlük 108
Server TANİLLİ (1931)
— Mutlaka Bir Gün 109
Sait MADEN (1932)
— Ölü Çocuklara Ninni 110
— Kapı 113
Gülten AKIN (1933)
— Zalımsın 114
İrfan YALÇIN (1934)
— Ağıt 115
Kemal ÖZER (1935)
— Silah 116
— Yaşamın Bizden İstediği 116
— Gül Üstüne Çeşitlemeler 117
Ali PÜSKÜLLÜOĞLU (1935)
— Canlar İçin 118
— Çocuk ve Tüfek 118
Tekin SÖNMEZ (1936)
— Başkalaşan Baharda 120
Hilmi YAVUZ (1936)
— Doğunun Bebeleri 121
— Doğunun Ölümleri 121
Özdemir İNCE (1936)
— Ey Oğul Yazıcı Olursan 123
Ülkü TAMER (1937)
— Ağıt 124
Metin DEMİRTAŞ (1938)
— Gidenlere 125
Turgay GÖNENÇ (1939)
— Dörtlükler 126
Afşar TİMUÇİN (1939)
— Ölen Savaşçıların Anısına Türkü 127
Eray CANBERK (1940)
— Başlayan ve Bitmeyen 128
Bedrettin CÖMERT (1940-1978)
— Tek Mümkün 129
Nurer UĞURLU (1940)
— Uyan 130
— Koş 131
Aydın HATİPOĞLU (1940)
— Mezar Taşı Yazıtları 132
Ataol BEHRAMOĞLU (1942)
— Dörtlük 133

Süreyya BERFE (1943) — Büyür Senin Ölümün 134
Sennur SEZER (1943) — Mayıs Ağıdı 135
Ulufer ŞAHİN — Ölürken Sen Kardeşim 136
Refik DURBAŞ (1944) — Yıldönümü 138
— Menzil 138
— Anayurt 139
— Cevahir 139
Ali Rıza ERTAN (1944-1979) — Dörtlük 140
— Düşmen Yavrularım Düşmen Pusulara 140
Özgür ÇOŞKUN (1945) — Halkın Yüreği 141
Nihat BEHRAM (1946) — Ölülerimiz 142
Arkadaş Z. ÖZGER (1948-1973) — Orman 144
Seyyit NEZİR (1950) — Kan 145
— Dipnotumdur 145
Tahir ABACI (1951) — Kara Kaplı Kitaplar Değil 146
Erol ÇANKAYA (1953) — Siyasal Dörtlükler 147
Veysel ÇOLAK (1954) — Sevda Onun Yedeğinde 148
Feridun ŞEHRİ (1954) — Acının Hükmündedir Şimdi Sevda 149
Hüseyin HAYDAR (1956) — Al Gökyüzü Sakla Bu Anıları 153
— Vurulan Bir Arkadaşın Resmine Bakarken 153
A. Tanil OKAY — Fidanın Öyküsü 155

2. ÖLÜM İCAD OLMASAYDI N'OLURDU

Ali SARAÇOĞLU (1925) — Anasının Ağzından Mustafa'ya Ağıt 159
— Yeşeren Kan 162

3. BİZ HALKIZ YENİDEN DOĞARIZ ÖLÜMLERDE

SİMONİDES (İ.Ö. 556-467) — Adalet Bu mu (T. S. Halman) 167

PİNDAR (İ.Ö. 518-438)
— Ağıt 168
(T. S. Halman)

LUKAN (İ.S. 39-65)
— İç Savaş 169
(T. S. Halman)

ALİ BİN EBİ-TALİB (vıı.yy)
— Yaşayan Ölü 170
(T. S. Halman)

TAABBATA ŞARRA (vıı.yy)
— Öç 171
(T. S. Halman)

TU FU (vııı.yy)
— Yalnız 172
(Cevat Çapan)

FİRUZ EL MAŞRİKÎ (ıx.yy)
— Cehennem Kuşu 173
(T. S. Halman)

BABA TAHİR ÜRYAN (x.yy)
— Kan 174
(T. S. Halman)

BARTRİHARİ (xı.yy öncesi)
— İyiler Erken Ölür 175
(T. S. Halman)

RAVİGUPTA (xı.yy öncesi)
— İzler 176
(T. S. Halman)

HAYYAM (xı.yy)
— Rubaî 177
(Yahya Kemal Beyatlı)
— Dörtlük 177
(Sabahattin Eyuboğlu)
— Rubaîler 177
(Rüştü Şardağ)

W. SHAKESPEARE (1564-1616)
— Ağıt 179
(Can Yücel)

K. İSSA (1763-1823)
— Ben Ölünce 180
(S. Eyuboğlu)

BAUDELAIRE (1821-1867)
— Düşman 181
(Sait Madem)

S. PETÖFİ (1823-1849)
— Biricik Çiçeğimdin Sen Benim 182
(Tahsin Saraç)

J. MARTİ (1853-1895)
— Aynı Yalınlıkla Ölmek İsterim 183
(Ataol Behramoğlu)
— Versos Sencillos xxv 183
(Nedim Gürsel)

M. De UNAMUNO (1864-1936)
— Sone 184
(Sait Maden)

E. A. ROBİNSON (1869-1935)
— Bütün Savaşlar Bitmiş Gibi 185
(Anıl Meriçelli)

H. N. BİALİK (1873-1394)
— Yıldızlar Yanar Söner 186

R. M. RİLKE (1875-1926)
— Ağır Saat 187
(Turan Oflazoğlu)

H. HESSE (1877-1962)
— Bütün Ölümler 188
(Zeria Karadeniz)

G. UNGARETTİ (1888-1970)
— Ölürken 189
(Cevat Çapan)
— Bağırmayın 189
(Bedrettin Cömert)

A. AHMATOVA (1888-1966)
— Şiir 190
(Ülkü Tamer)

MAYAKOVSKİ (1893-1930)
— Omurganın Kavalı 191
(Attilâ Tokatlı)
— Son Mektup 192
(Attilâ Tokatlı)

E. TOLLER (1893-1939)
— Sağ Kalanlara 193
(A. Kadir-S. Yıldırım)

P. ELUARD (1895-1952)
— Özgürlük 194
(S. Maden)
— Ateşi Atıyoruz 197
(S. Maden)
— Gabriel Péri 197
(Can Yücel)

YESENİN (1895-1925)
— Elveda Dostum Elveda 199
(Attilâ Tokatlı)

R. GRAVES (1895)
— Ana 200
(Cevat Çapan)

E. MONTALE (1896)
— Ölüm Yok 201
(Bedrettin Cömert)

ARAGON (1897)
— Gabriel Péri Efsanesi 202
(A. Kadir-A. Bezirci)

H. MİCHAUX (1897)
— Felâkette Dinlenme 204
(Sait Maden)

B. BRECHT (1898-1956)
— Devrimin Meçhul Askerinin Mezarı 205
(A. Kadir-A. Bezirci)
F. G. LORCA (1899-1936)
— Şaşırtı 206
(S. Maden)
— Hançer 206
(S. Maden)
— Ağıtlara Kaside 207
(S. Maden)
— Anış 207
(A. Kadir-A. Timuçin)
PREVERT (1900-1977)
— Kurşuna Dizilmiş 209
(S. Eyuboğlu)
NEZVAL (1900-1971)
— Barış Türküsü 210
(A. Kadir-A. Bezirci)
SEFERİS (1900-1971)
— Ay gibi Donandı Kanın 211
(Cevat Çapan)
— Yolculuğa Çıkan Bizler 211
(Cevat Çapan)
— Yadsıma 211
(Cevat Çapan)
R. ALBERTİ (1902)
— Alın Yazısız Meleğin Şarkısı 213
(Ülkü Tamer)
— Kuzum 213
(A. Kadir-A. Bezirci)
N. GUİLLEN (1902)
— Bir Türkü 214
(Özdemir İnce)
— Ama Hiç Olmazsa Görebileyim Sen 214
(Özdemir İnce)
P. NERUDA (1904)
— Anımsıyorum 215
(S. Maden)
— Ölüler 215
(S. Maden)
— Buğdayın Türküsü 216
(Hilmi Yavuz)
— Unutmak Yok 217
(Tomris Uyar)

GUİLLEVİÇ (1907)
— Ballad 219
(A. Kadir)

Y. RİTSOS (1907)
— Benzerlikler 220
(Cevat Çapan)
— Kan 220
(Özdemir İnce)

R. CHAR (1907)
— Boğa 221
(Tahsin Saraç)
— Tarlakuşu 221
(Tahsin Saraç)

M. HERNANDEZ (1910)
— Şarkı 222
(A. Kadir-A. Timuçin)
— Savaş 222
(A. Kadir-A. Timuçin)

M. TOBİNO (1910)
— Ölüm 223
(A. Kadir-A. Tanış)

H. TREECE (1912-1966)
— Ah Çocuk 224
(A. Kadir-A. Bilgi)

D. THOMAS (1914-1953)
— Yeşil Fitilden
Doğru 225
(Can Yücel)
— Ölüme
Kalmayacaktır
Bu Dünya 226
(Bülent Ecevit)

F. TUKAN (1914)
— Yeter Bana 227
(A. Kadir-A. Timuçin)

HUY CAN (1919)
— Cenaze Musikisi 228
(Eray Canberk)

V. POPA (1922)
— Yıldız Bakıcının
Bıraktığı 230
(Necati Zekeriya)

M. HOLUB (1923)
— Varşova'nın Duvarı 231
(A. Kadir-E. Canberk)

D. LEVERTOV (1923)
— Ölü Kelebek 232
(Güven Turan)

J. L. PACHECO (1930)
— Tomurcuk 233
(A. Kadir)

R. PAVLOVSKİ (1937)
— Yalvarı 234
(Necati Zekeriya)

J. HANZLİK (1938)
— Sessizlik 235
(A. Kadir-A. Bilgi)

MUİLLEN
— Kamış 236
(M. Cevdet Anday)

F. G. CERVANTES (1940-1967)
— Ölü 237
(Ataol Behramoğlu)
— Şimdi Biliyorsun
Onun Öldüğünü 237
(Ataol Behramoğlu)

M. DERVİŞ (1941)
— Meydan Okuyorum 238
(A. Kadir-A. Timuçin)

4. YİTİK AĞITLAR

SÜMERLER (İ.Ö. 2500-1650)
— Boşuna Ağıt 241
(T. S. Halman)

ESKİ MISIR (İ.Ö. 2000)
— Ölümcül Çağ 242
(T. S. Halman/
Ali Saraçoğlu)
— Mutsuzun Türküsü 243
(Sait Maden)

İBRANİLER (İ.Ö. 1200)
— Ölüler 244
(T. S. Halman)

ESKİ ÇİN (İ.Ö. 500)
— Sarmısak
Yaprağında Çiy 245
(T. S. Halman)
— Ölümsüz Erdem 245
(T. S. Halman)

ORTA ASYA TÜRKLERİ (x.yy öncesi)
— Alp Ertunga Üstüne
Ölüm Dörtlükleri 246
(Ali Saraçoğlu)
— Dörtlük 247
(Ali Saraçoğlu)
— Ağıt 248
(Sait Maden)
— Bir Uygur Ağıt'ı 249
(Sait Maden)

FİNLANDİYALILAR
— Kalevale
Destanından Akan
Kanı Durdurmak
İçin Büyü 250
(Sait Maden)

AZTEKLER
— Geçmiş Zaman Ululanına Ağıt 252 (Sait Maden)
— Hiç Ölmesem 252 (T. S. Halman)
— Sonsuz Yaşamak Yok Dünyada 253 (T. S. Halman)
KIZILDERİLİLER
— Ağlayanın Türküsü 254 (T. S. Halman)
— Ağlayan Türkü 254 (T. S. Halman)
— Yas 254 (T S. Halman)
PİGMELER (AFRİKA)
— Kutsama 255 (Sait Maden)
— Ağıt 255 (Sait Maden)
BOŞİMANLAR (AFRİKA)
— Ceylan 256 (T. S. Halman)
MALAYA YERLİLERİ
— Ölüyü Gömerken 257 (T. S. Halman)
ENDONEZYA YERLİLERİ
— Ölen Kızın Türküsü 258 (T. S. Halman)
MELANEZYA YERLİLERİ
— Bakış 259 (T. S. Halman)
— Ölüler Türküsü 259 (T. S. Halman)
YENİ ZELÂNDA YERLİLERİ
— Savaşta Ölen Oğul İçin Ağıt 260 (T. S. Halman)
ESKİMOLAR
— Ulu Toprak 261 (Sait Maden)
— Ölüler (T. S. Halman) 261

5. ECEL CELÂLİLERİ
MEVLÂNA (XIII.yy)
— Gene Gel 265
— Hür Adam 265
— Yeniliğe Doğru 265 (A. Kadir)

KADI BURHANEDDİN (xıv.yy) — Beyit 266
NESİMÎ (xıv.yy) — Beyit 267
NECÂTÎ (xv.yy) — Beyit'ler 268
CEM SULTAN (xv.yy) — Gazel 269
EBUSSUUT EFENDİ (xv.yy) — Gazel 270
FUZÛLÎ (xvı.yy) — Beyit'ler 271
HAYALÎ (xvı.yy) — Beyit 272
ZÂTÎ (xvı.yy) — Beyit 273
BAKİ (xvı.yy) — Kanuni Mersiyesi'nden 274
TAŞLICALI YAHYA (xvı.yy) — Beyit 276
SAMİ (xvı.yy) — Mersiye 277
NEV'Î (xvı.yy) — Sultan Murat ve Şehzadelere Ağıt 278
NEF'İ (xvıı.yy) — Beyit 280
NEŞATİ (xvıı.yy) — Beyit'ler 281
NAİLÎ-İ KADİM (xvıı.yy) — Beyit'ler 282
ÂKİF PAŞA (xıx.yy) — Mersiye 283
NAMIK KEMAL (xıx.yy) — Beyit'ler 284
TEVFİK FİKRET (xx.yy) — Eski Tarih (A. Muhip Dıranas) 285
— Bir Resim Önünde (A. Muhip Dıranas) 286
HÂŞİM NEZİHİ OKAY — M. S. Saraçoğlu İçin Kıtâbe 287

6. SÖZ VARDIR HALK İÇİNDE

YUNUS EMRE (xııı.yy) — Dörtlük 291
— Geldi Geçti Ömrüm Benim 291
— Aramızda Gezer Ölüm 292
— Sen Ana Can Olasın 293
— Sabahın Sinliğe Vardım 294
— Dörtlük'ler 294
HACI BAYRAM-I VELİ (xıv.yy) — Hiç Kimse Çekebilmez 296

ŞAH HATÂYÎ (xvı.yy)
— Kerbelâ Ağıtı 298
— Dün Gün İntizarım Sana Kerbelâ 299
PİR SULTAN ABDAL (xvı.yy)
— Şu Kanlı Zalimin Ettiği İşler 300
— Biz Hâl Ehli Kardaşlarız 300
— Kalsın Benim Davam 301
— Dörtlük 301
ÂŞIK GARİP (xvı.yy)
— Nâme Geldi Vatanımdan 302
— Dörtlük 302
KÖROĞLU (xvı.yy)
— Ağlayanlar Gülmeseydi 303
— Gelin Ağlaşak Hoylu'ya 303
— Yiğit Yatağı Boş Kalmaz 304
— Bir Kötü Kavgadan Dönmüş Kaçıyor 304
MUHYÎ (xvı.yy)
— Tükenmeyiz Kırmak İle 305
ERCİŞLİ EMRAH (xvıı.yy)
— 306
— Kendir Kemer Sıktı Bellerimizi 306
— Kara Toprağa Yaslanıp 306
— Soldurdun Goncada Gülümü Felek 307
KARACAOĞLAN (xvıı.yy)
— Yine Bir Zorbalık Sardı Başımı 309
— Kemler İyilik Göremez 309
— Dörtlük 310
ÂŞIK KEREM (xvıı.yy)
— Ölüm Eynimdeki Hırkam 311
— Dörtlük 311
GEVHERÎ (xvıı.yy)
— Ağıt 312
ÂŞIK (xvıı.yy)
— İnilerim 313
HİMMET (xvıı.yy)
— Derman Sendedir 314

KULOĞLU (xvii.yy) — İşit Âvâzımı 315
ÖKSÜZ ÂŞIK (xvii.yy) — Öldü Zannettiler Bizi 316
— Dörtlükler 316
ÂŞIK ÖMER (xvii.yy) — Dörtlük 317
— Ağlayı Ağlayı Göz Elden Gitti 317
KUL MUSTAFA (xviii.yy) — Dörtlük 318
PÎR MEHMED (xviii.yy) — Dillerim Seni Çağırır 319
SEYRANÎ (xix.yy) — Gelen Ağlar Giden Ağlar 320
— Ağlamaktır Benim Halim 320
BAYBURTLU CELÂLİ (xix.yy) — Karşı Yatan Ulu Dağlar 322
DADALOĞLU (xix.yy) — Ölüm de Güzeli Sevmeye Benzer 323
— Dörtlükler 323
RUHSATÎ (xix.yy) — Yazı Belli Değil 326
— Unutma Ha 327
— Dörtlük 328
ÂŞIK ŞENLİK (xix.yy) — Azraîlden Mühlet Alan Öğünsün 329
— Dörtlük 329
SÜMMANÎ (xix.yy) — Gittiğin Menzilden Dönebilmezsin 330
KAĞIZMANLI HIFZI (xx.yy) — Ağıt 331
EFKÂRİ (xx.yy) — Bu Nasıl Zulum 334
MESLEKİ (xx.yy) — Ölüm Yavaşça Yavaşça 335
ÂŞIK VEYSEL (xx.yy) — Aslıma Karışıp Toprak Olunca 336
— Dörtlükler 337
ÂŞIK İHSANÎ (xx.yy) — Yazacağım 338
ADSIZ BİR OZAN'DAN — Dörtlük 339
SEYYAH DEDE (Yüzyılı Bilinmiyor) — Kan Ağlasın 340

7. ZALIMIN YANINA KALA ZULUMU

Ali SARAÇOĞLU (1925) (Yoksul Ali) — İnsan Oğul 343

— He De Devlet Sağır He De 343
— Sözüm Sana Devran Başı 344
— Dost İlinden Selâm Gelmez 345

ÂŞIK DAİMİ (1932)
— Bir Gerçeğe Bel Bağladım 346
— Uyan Be Kardeşim 347

Nejat BİRDOĞAN (1934)
(Yoksul Cevri)
— Zulum İndi Yolumuza 348
— Mustafa Sacid Saraçoğlu'na Ağıt 349

Ali SARAÇOĞLU
— Peki Mevlâm Nerde Kaldı 350

Âşık Ahmet POYRAZOĞLU (1952)
— Vuruldu Bir Civan Bağlarbaşında 351
— Mustafa'ya Ağıt 351
— Gitti Mustafamız Boşa Eyvah Oy 352

Ali SARAÇOĞLU
— Namlular Size Bakarız 354
— Mustafaçiçeği 1-2 355
— Karanlık Çöktü Gün Bitti 356

8. ZULUMA GÖZ YUMANLAR YA İMANSIZ YA DELİ

— Mustafa Sacid Saraçoğlu'nun Ölümü Üstüne Söylenen Manilerden Seçmeler 361

9. PAYLAŞAMADIĞIMIZ

Mustafa Sacid SARAÇOĞLU
(Van, 9.v.1956-İstanbul, 23.xıı.1977)
ŞİİRLER
— Sabah 369
— Adanmış Şiir 369

— Unutulmuş Masallar 369
— Paylaşamadığımız 370
— Yitik Sevgi 370
— Düş 370
— Tutkun 371
— Güzel 371
— Özgürlük Gölü 372
— Savaş 373
— Benzetiş 373
— Yunus Emre'yi Ruhi Su'dan Dinlerken 373
— Çakır Dikenine Güzelleme 374
— Gün 374

GÜNLÜK-ELEŞTİRİ
— Şolohov'u Okurken 375
— Bir Mektubundan Alıntı (16 Aralık 1977) 379

Toygun SARAÇOĞLU/ Kemal SARAÇOĞLU
— Kardeşçe 380

10. ERENLER MEYDANI

Oktay AKBAL
— Bu Kanları Görmeliyiz 383

Hasan PULUR
— «Mustafalar» Bizden Cevap Bekliyor 385

Oktay AKBAL
— Sorulacak Bu Kanların Hesabı 387
— Her Mektup Bir Çığlık 387
— Kanlı Eller Adalete Uzanıyor 388

Ali SARAÇOĞLU
— Yüzüncü Günü de Geçti 390

Hasan PULUR
— Mustafalara Hâlâ Cevap Veremedik 392

Işıl ÖZGENTÜRK
— Kadınlarımız 395

11. SÖZ KILAR KAYGULUYU ŞAD

Hıfzı Veldet VELİDEDEOĞLU — Kör Kurşun Üzerine Söyleşi 403

Oktay AKBAL — Eşkiya Ateşleri 407

Hasan PULUR — Bir Şair Vardı... 410

Hasan HÜSEYİN — «Sen Hiç Oğul Emzirdin mi Kör Kurşun?» 411

Kemal ÖZER — Acı Şölen 413

Doğan HIZLAN — Çek Elini Gece Güneşimizden 416

12. SON YAZI

ŞEYH SADİ — Âdil Nuşirevan (Hikmet İlaydın) 419

Kapak, sayfa düzeni ve iç çizimleri
Sait Maden eliyle gerçekleştirilen bu kitap
1979 yılının Haziran ayında
ikinci bası olarak
üçüncü hamur 60 gram kâğıda 3000 adet, 90 gram kuşe
kâğıda 150 adet basılmıştır.
bu sonuncular satış dışı bırakılmış olup,
yapıtın düzenlenmesinde emeği geçenlere,
katkısı olanlara ve derleyicinin dostlarına ayrılmıştır

Bu kitabın ederi
ikinci bası
için
75 (yetmişbeş) TL. olarak
saptanmıştır,
bu eder yükseltilemez.

Yazışma P.K. 277
Karaköy - İstanbul

"Son yılların toplumsal ve kişisel acılarını simgeleyen "Sen hiç oğul emzirdin mi kör kurşun?" kitabını yalnız ana babaların değil, bütün sorumlu politikacı ve yöneticilerin ve namuslu bütün okur yazarların okumasını içimden dilediğim sırada geldi arkadaşlarım."

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞLU

"...Eğer gözleri varsa, acının nasıl çiçeklendiğini göreceklerdir bu kitapta. Ama diyeceksiniz ki güvercin kasabı nasıl görsün güvercinin göksündeki gök kuşağını..."

HASAN HÜSEYİN

"...Özgürlük savaşımında yaşamlarını yitiren gençlerimizin anısına adanmış bir şiir güldestesi... Tüm babaların, Türkiye ananın ağzından soruyor Ali Saraçoğlu : "Sen hiç oğul emzirdin mi kör kurşun?"

MEHMET BAŞARAN

"...Bir şiir geleneğinin bütün güzellikleri bir acının tortusuyla birlikte boy atıyor... Özgürlüğün, ölümün, hakkın en güzel dizelerini bulacaksınız bu güldestede."

DOĞAN HIZLAN

"...Acıdır sanatçıyı yoğuran, belki sanatçı eden... "Sen hiç oğul emzirdin mi kör kurşun?" kitabı günlerdir elimde... Acı yığını bir kitap."

OKTAY AKBAL

"...Günlerdir elimden düşmüyor. Günlerdir bir şölendeyim. Gerçek bir şiir şöleninde. Gerçek ve acı."

KEMAL ÖZER

"...Bu günlerde size ulaşması gereken bir kitap var... içi şiir dolu. Kitabın adı "Sen hiç oğul emzirdin mi kör kurşun?" "

HASAN PULUR

75 LİRA